

Άννα Ταμπάκη
Καθηγήτρια ΕΚΠΑ
Τμήμα Θεατρικών Σπουδών
Φιλοσοφική Σχολή

Φιλοξενούμενη Ερευνήτρια
Τμήμα Νεοελληνικών Ερευνών
Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών
Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών

E-mail: atabaki@theatre.uoa.gr

26.11.2018

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΩΝ

A. ΑΥΤΟΤΕΛΗ ΕΡΓΑ

- I. *Le théâtre néohellénique. Genèse et formation. Ses composantes sociales, idéologiques et esthétiques*, vol. I, II, III, thèse de doctorat nouveau régime, Paris, EHESS, 1995, 610 σελ.

Περιλαμβάνει έξι μείζονα κεφάλαια. Προσεγγίζεται καταρχήν ερμηνευτικά το ζήτημα της "ιστορίας" του νεοελληνικού θεάτρου, τα ιδεολογήματα που υιοθέτησαν οι πρώτοι μελετητές του, στάση που σφράγισε κυριολεκτικά τις απόπειρες για την περιοδολόγησή του. Ορίζονται στη συνέχεια οι ιδεολογικές και αισθητικές προϋποθέσεις των πρώτων φάσεων της νεοελληνικής δραματοουργίας. Διαγράφεται ερμηνευτικά το φαινόμενο της μεταμόρφωσης της κρητικής λογοτεχνίας σε ανάγνωσμα και φωτίζονται οι αντιστάσεις της παραδοσιακής κοινωνίας απέναντι στο θεατρικό είδος κατά τους 17ο και 18ο αι. Αναθεωρείται το μονόπλευρο σχήμα ερμηνείας του επτανησιακού θεάτρου και προτείνεται μία ανίχνευση της πολλαπλής εισδοχής του πνεύματος του Διαφωτισμού τόσο στις μεταφραστικές επιλογές όσο και στην πρωτότυπη δημιουργία. Γίνεται μία απόπειρα να ορισθούν οι βασικές ζώνες πολιτισμικής επίδρασης στον χώρο της Ν.Α. Ευρώπης και να μελετηθούν τόσο οι προϋποθέσεις όσο και οι δεκτικότητες του εκάστοτε κοινωνικού χώρου ως προς το θεατρικό γεγονός. Σκιαγραφείται εκτενώς η περίοδος του Διαφωτισμού από τις πρώτες, πρώιμες εκδηλώσεις (αναγνώσεις, χειρόγραφοι μεταφράσεις) ως την ωρίμανση και την παγίωση της θεατρικής πράξης. Τέλος, αποτυπώνεται μία τυπολογία των ειδών του θεατρικού λόγου.

<https://www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/12778?locale=en>

- II. *La présence de Molière en Grèce. Autour de traductions de ses pièces en grec moderne*, mémoire de maîtrise, δακτυλόγραφο, Clermont-Ferrand, 1976, σ. III+124.

Περιλαμβάνει δύο μέρη: ένα ενημερωτικό εισαγωγικό στο πνευματικό και ιδεολογικό κλίμα της περιόδου και αναφορικά με τη συχνότητα και την ποιότητα των επαφών της δυτικής με τη νεοελληνική παιδεία. Το δεύτερο μέρος, καρπός πρωτογενούς έρευνας σε ελληνικές και γαλλικές (νεοελληνικού ενδιαφέροντος) βιβλιοθήκες, αφιερώνεται κατεξοχήν στη μελέτη των *εντύπων μεταφράσεων* των μολιερικών έργων κατά τον 19ο αιώνα.

III. *Genèse et formation du théâtre néohellénique. L'état de la question.* Diplôme d'Études Approfondies, δακτυλόγραφο, Παρίσι, École des Hautes Études en Sciences Sociales, 1986, 50 σελ.

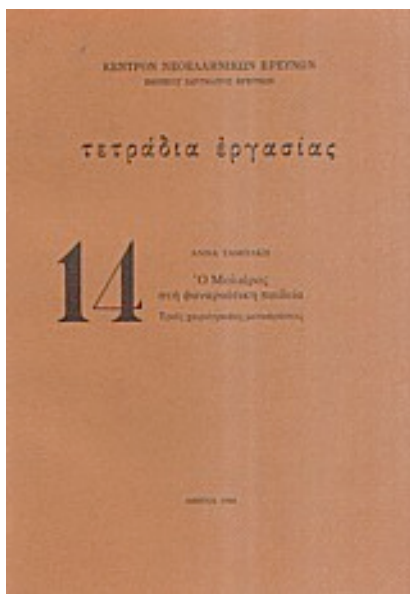
Διατύπωση προβληματισμών για μία έρευνα γύρω από την ιστορία του νεοελληνικού θεάτρου, την περιοδολόγησή του και κυρίως την επισήμανση των "ιδεολογημάτων" της νεοελληνικής δραματουργίας στην περίοδο του Διαφωτισμού.

1. —, Ρωξάνη ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ, *Τα Ελληνικά προεπαναστατικά περιοδικά. Ευρετήριο Γ' "Ειδήσεις διά τα ανατολικά μέρη", 1811, "Ελληνικός Τηλέγραφος", 1812-1836, "Φιλολογικός Τηλέγραφος", 1817-1821*, Αθήνα, Κέντρον Νεοελληνικών Ερευνών Ε.Ι.Ε., 1983, σ. μη' +351.

<http://helios-eie.ekt.gr/EIE/handle/10442/7621>

Βιβλιοκρισίες: Κώστας ΣΤΑΜΑΤΙΟΥ, «Συμβολή στην προσέγγιση και μελέτη του προεπαναστατικού τύπου», εφημ. *Τα Νέα*, Σάβ. 16 Ιουν. 1984. • Ν.Α. ΜΠΑΚΟΥΝΑΚΗΣ, «Αναγκαιότητα η γνώσις των πολιτικών», εφημ. *Η Καθημερινή*, Πέμ. 28 Ιουν. 1984. • Δημ. ΣΤΑΜΕΛΟΣ, εφημ. *Ελευθεροτυπία*, 12 Ιουλ. 1984.

2. —, *Ο Μολιέρως στη φαναριώτικη παιδεία. Τρεις χειρογράφες μεταφράσεις, "Τετράδια Εργασίας 14"*, Αθήνα, ΚΝΕ/ ΕΙΕ, 1988, 246 σελ.

<http://helios-eie.ekt.gr/EIE/handle/10442/14558>

Μονογραφία που περιέχει εκτενή εισαγωγική μελέτη, την έκδοση τριών χειρογράφων μεταφράσεων του 18ου αιώνα, Σχόλια και Γλωσσάρι. Στο πρώτο μέρος της *Εισαγωγής* θίγονται ζητήματα που σχετίζονται με την

προσέγγιση της δυτικής γραμματείας και την προσπάθεια γνωριμίας με νέα είδη, όπως είναι το θέατρο, μέσα στο φαναριώτικο περιβάλλον. Επίσης αναλύεται ο πολυσήμαντος ρόλος που κατέχει η μετάφραση και η θέση της χειρόγραφης παραγωγής κατά τον 18ο αιώνα. Το δεύτερο μέρος της *Εισαγωγής* ασχολείται με την *υποδοχή* (réception) του Μολιέρου στη φαναριώτικη παιδεία. Διατυπώνεται με επιχειρήματα η υπόθεση ότι τα συγκεκριμένα μολιερικά έργα (*L'Étourdi ou les contretemps*, *Sganarelle ou le cocu imaginaire*, *L'école des maris*) χρησιμοποιήθηκαν στην αναζήτηση ενός νέου τρόπου ζωής, στην κατασκευή με άλλα λόγια ενός καινούργιου κώδικα ηθικών και κοινωνικών αξιών.

Παρουσίαση: Εύφημη αναφορά του Κώστα ΣΤΑΜΑΤΙΟΥ, εφημ. *Τα Νέα*, Σάβ. 26 Αυγ. 1989. • Παρουσίαση από τον δρ. θεατρολογίας Πλάτωνα ΜΑΥΡΟΜΟΥΣΤΑΚΟ στη ραδιοφωνική εκπομπή του Γ' προγράμματος, *Το Τρίτο βήμα*, Παρ. 31 Μαρτ. 1989. Συνέντευξη στην ίδια εκπομπή που αναμεταδόθηκε στις 22 Μαΐου 1989' τμήμα της δημοσίευσε το περ. *Εκκύκλημα*, Απρίλ.-Ιούν. 1989, σ. 74.

Βιβλιοκρισίες: I. Henri TONNET, *Bulletin de Liaison no 9*, Centre d'Études Balkaniques, INALCO, Paris, décembre 1990, σ. 174-176. • Prof. Walter PUCHNER, *Südost-Forschungen*, Band IL, München 1990, σ. 498-501. • III. Γιώργος ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ, *Ελληνικά*, τ. 41(1990), σ. 171-178. • IV. Cornelia PAPACOSTEA-DANIELOPOLU, *Revue des Études Sud-Est Européennes*, vol. XXIX (1991), nos 3-4, σ. 260-261. • V. Αθανάσιος ΚΑΡΑΘΑΝΑΣΗΣ, *Balkan Studies*, 31(1990) [=1993] 2, σ. 386-388.

3. Συμμετοχή στη συλλογική εργασία *Η Βιβλιοθήκη του Κωνσταντίνου Αγαθόφρονος Νικολοπούλου στην Ανδρίτσα* [Εισαγωγή-επιμέλεια Αλέξης Πολίτης], Αθήνα, ΚΝΕ/ ΕΙΕ, 1987, 722 σελ.

Συμμετοχή στην απογραφή του υλικού.

3. *Centre de Recherches Néohelléniques F.N.R.S. — Académie Roumaine. Institut d'Histoire "N.Iorga", Documents Gréco-roumains. Le fonds Mourouzi d' Athènes. Volume présenté par les soins de: Florin MARINESCU, Georgeta PENELEA-FILITTI, Anna TABAKI*, Athènes- Bucarest 1991, σ. XVI + 450 + 10 ill.

<http://helios-eie.ekt.gr/EIE/handle/10442/3976>

Παρουσίαση: Φλορίν ΜΑΡΙΝΕΣΚΟΥ, «Εκδόσεις αρχαιακού υλικού από το Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών», *Αρχαιακά Νέα*, Απρίλ. 1992, αρ. 5, σ. 46-48.

Βιβλιοκρισίες: Α.Γ.Κ. ΣΑΒΒΙΔΗΣ, «Ο Ελληνισμός του Φαναρίου. Η πρόσφατη έκδοση του αρχείου της οικογένειας Μουρούζη στην Αθήνα»,

εφημ. *Μεσημβρινή*, Παρ. 6 Μαρτ. 1992. • Νίκος ΜΠΑΚΟΥΝΑΚΗΣ, «Τα παλιά τζάκια ανάβουν ακόμη», περ. *Ταχυδρόμος*, τχ. 113/ 6.5.1992. • Neagu DJUVARA, *Revista Istorică*, 4 (1993) 11-12 Noiembrie-Decembrie, σ. 1167-1171.

5. (εκδ.) Δημοσθένης ΜΙΣΙΤΖΗΣ, *Ο Φιάκας – Ο Δούξ της Βλακείας. Εισαγωγή-επιμέλεια: Άννα Ταμπάκη*, Αθήνα, Δωδώνη, σειρά "Νεοελληνική Θεατρική Βιβλιοθήκη", 1992, 142 σελ.

Παρουσίαση: «Διακωμώδηση των ηθών», *Διαβάζω*, τχ. 292/ 22.7.92, σ. 107-108.

Βιβλιοκρισίες: Cornelia PAPACOSTEA--DANIELOPOLU, *Synthesis*, XX (1993), σ. 109-111.

6. *Η Νεοελληνική Δραματουργία και οι δυτικές της επιδράσεις (18ος -19ος αι). Μία συγκριτική προσέγγιση*. Αθήνα, Εκδ. Αφοί Τολίδη, σειρά "Θεατρική Έρευνα 2", 1993, 204 σελ.

Περιέχονται εννέα μελέτες που πραγματεύονται μέσα από μία συγκριτική κυρίως οπτική ορισμένα μείζονα ζητήματα ιδεολογίας και αισθητικής που αφορούν στην ιστορία του νεοελληνικού θεάτρου κατά τον 18ο και 19ο αιώνα. Συνοδεύονται από αναλυτική ελληνική και ξενόγλωσση βιβλιογραφία, ευρετήρια, περίληψη και πίνακα των περιεχομένων στη γαλλική γλώσσα.

Παρουσιάσεις: Ραδιοφωνική παρουσίαση από την Τέα ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ (Κυριακή, 30 Μαΐου 1993, ΕΡΑ2). • Α.Γ.Κ. ΣΑΒΒΙΔΗΣ, «Συγκριτική ιστορία των ιδεών και νέες εκδόσεις», *Μεσημβρινή*, Πέμπτη 3 Ιουνίου 1993.

Notes de lecture: Roxane ARGYROPOULOS, *Dix-Huitième siècle*, no 27(1995), σ. 653.

Βιβλιοκρισίες: Walter PUCHNER, *Südost-Forschungen*, 52(1993), σ. 535-539. • Walter PUCHNER, *Παράβασεις/Parabasis*, Επιστημονικό Δελτίο του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών Πανεπιστημίου Αθηνών, τ. 1, Αθήνα 1995, σ. 319-322.

7. Ερευνητικό Πρόγραμμα Νεοελληνικός Διαφωτισμός. Οι Ιδέες - Τα Πρόσωπα – Οι Συλλογικοί Φορείς – Τα Έργα, *Νεοελληνικός Διαφωτισμός. Βιβλιογραφία 1945-1995*, Αθήνα, ΚΝΕ/ΕΙΕ - Τομέας Φιλοσοφίας του Παν/μιου Ιωαννίνων, 1998, 315 σελ.

Συμμετοχή στην ερευνητική ομάδα.

Παρουσίαση: Κυριάκος ΝΤΕΛΟΠΟΥΛΟΣ, «Η βιβλιογραφία του Νεοελληνικού Διαφωτισμού. Μια χρηστική έκδοση με 2.000 λήμματα», εφ. "Η Καθημερινή", Τρίτη 21 Ιουλίου 1998.

8. *Νέος Ανάχαρσις*. Εισαγωγή – Επιμέλεια – Σχόλια: Άννα Ταμπάκη, Αθήνα, Βουλή των Ελλήνων, σειρά "Ρήγα Βελεστινλή Άπαντα τα Σωζόμενα", τόμος Δ', 1η έκδ. 2000 (2η έκδ. 2003), 392 σελ.

Παρουσίαση: Όλγα ΣΕΛΛΑ, «Κείμενα του Ρήγα Βελεστινλή», εφ. *Η Καθημερινή*, φύλλο της 15ης Ιανουαρίου 2003, στήλη Πολιτισμός. • «Τα Άπαντα του Ρήγα σε έκδοση της Βουλής», εφ. *Τα Νέα*, φύλλο της 15ης Ιανουαρίου 2003, στήλη Ορίζοντες. • «Άπαντα τα σωζόμενα του Ρήγα», εφ. *Ριζοσπάστης*, φύλλο της 13^{ης} Ιαν. 2003, στήλη Πολιτισμός, σ. 31 • «Έκδοση των Απάντων του Ρήγα από τη Βουλή των Ελλήνων», *Το Καποδιστριακό*, φύλλο 19, 1 Φεβρουαρίου 2003, σ. 6. • *Ενημερωτικό Δελτίο ΚΝΕ/ΕΙΕ*, τχ. 27, Δεκ. 2002, σ. 14-15. • Roxane ARGYROPOULOS, «RHIGAS VÉLÉSTINLIS, *Oeuvres Complètes*. Sous la direction de PASCHALIS M. KITROMILIDES, Athènes, Parlement Helléniques, 2000-2002», *Dix-Huitième Siècle*, no 35 (2003), σσ. 590-591 • Walter PUCHNER, *Rëga Belestinlës: Άπαντα τα σωζόμενα* [Gesammelte Werke]. Bd. 3: *Ηθικός Τρίπους* [Der Moralische Dreifuss]. Einl. ANNA TAMPÁKE, Hg. INES DI SALVO, Athen, Βουλή των Ελλήνων (...), *Südost-Forschungen*, Band 61/62, 2002/2003 [2004], σ. 549-551.

Βιβλιοκρισίες: Ρωζάνη Δ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ, «Με τα μάτια ενός Σκύθη», *Ρήγας Βελεστινλής, Άπαντα τα Σωζόμενα (Τέταρτος τόμος: Νέος Ανάχαρσις)*. Εισαγωγή – επιμέλεια – σχόλια Άννα Ταμπάκη, έκδοση της Βουλής των Ελλήνων, 2000, σελ. 392, εκτός εμπορίου, ένθετο Το άλλο Βήμα, Βιβλία, Κυριακή 12 Αυγούστου 2001, σ. 20 (<http://www.tovima.gr/books-ideas/article/?aid=135889>).

Λουκία ΔΡΟΥΛΙΑ, «Στο πνεύμα του Ρήγα. Τα άπαντα του Φεραίου σε μια εκδοτική πρωτοβουλία της Βουλής των Ελλήνων», *Ρήγα Βελεστινλή Άπαντα τα Σωζόμενα*, 5 τόμοι, Αθήνα, Βουλή των Ελλήνων, 2000-2002 • *Σχολείον των ντελικάτων εραστών*. Εισαγωγή – Επιμέλεια – Σχόλια: Παναγιώτης Σ. Πίστας, σελ. 307. • *Φυσικής Απάνθισμα, Διά τους Αγχίνους και Φιλομαθείς Έλληνας*. Εισαγωγή – Επιμέλεια – Σχόλια: Κώστας Θ. Πέτσιος, σελ. 310. • Ο Ηθικός Τρίπους. Εισαγωγή: Άννα Ταμπάκη, Φιλολογική Επιμέλεια: Ines di Salvo, σελ. 233. • *Νέος Ανάχαρσις*. Εισαγωγή – Επιμέλεια – Σχόλια: Άννα Ταμπάκη, σελ. 387. • *Νέα Πολιτική Διοίκησης των κατοίκων της Ρούμελης, της Μικράς Ασίας, των Μεσογείων Νήσων και της Βλαχομπογδανίας*. Εισαγωγή – Επιμέλεια – Σχόλια: Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης, σελ. 189", ένθετο Το άλλο Βήμα, Βιβλία, εφημ. *Το Βήμα*, Κυριακή 1 Ιουνίου 2003, σ. 45 (<http://www.tovima.gr/books-ideas/article/?aid=151668>).

9. *Le théâtre néohellénique. Genèse et formation. Ses composantes sociales, idéologiques et esthétiques*, Diffusion Septentrion, Presses Universitaires, Thèse à la carte, Λίλλη 2001.

Παρουσίαση: *Ενημερωτικό Δελτίο* ΚΝΕ/ΕΙΕ, τχ. 26, Δεκέμβριος 2001, σ. 103. • **Notes de lecture:** Roxane ARGYROPOULOS, *Dix-Huitième siècle*, no 33 (2001), σ. 721.

10. *Το Νεοελληνικό θέατρο (18ος-19ος αι.). Ιστορία – Δραματολογία. Εισαγωγική Μελέτη*, Αθήνα, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, 2001, σελ. 105 (πανεπιστημιακές σημειώσεις).

β' έκδοση 2002, σελ. 132, γ' έκδοση 2003, σελ. 189.

11. *Ο Ηθικός Τρίπους*. Εισαγωγή [και Γλωσσάριο]: Άννα Ταμπάκη, Φιλολογική Επιμέλεια: Ines Di Salvo, Αθήνα, Βουλή των Ελλήνων, σειρά "Ρήγα Βελεστινλή Άπαντα τα Σωζόμενα", τόμος Γ', 1η έκδ. 2000 (2η έκδ. 2003), 337 σελ.

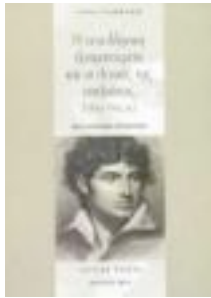
Παρουσίαση: Όλγα ΣΕΛΛΑ, «Κείμενα του Ρήγα Βελεστινλή», εφ. *Η Καθημερινή*, φύλλο της 15ης Ιανουαρίου 2003, στήλη Πολιτισμός. • "Τα Άπαντα του Ρήγα σε έκδοση της Βουλής", εφ. *Τα Νέα*, φύλλο της 15ης Ιανουαρίου 2003, στήλη Ορίζοντες. • "Άπαντα τα σωζόμενα του Ρήγα", εφ. *Ριζοσπάστης*, φύλλο της 13^{ης} Ιαν. 2003, στήλη Πολιτισμός, σ. 31. • "Έκδοση των Απάντων του Ρήγα από τη Βουλή των Ελλήνων", *Το Καποδιστριακό*, φύλλο 19, 1 Φεβρουαρίου 2003, σ. 6. • Roxane ARGYROPOULOS, «RHIGAS VÉLÉSTINLIS, *Oeuvres Complètes*. Sous la direction de PASCHALIS M. KITROMILIDES, Athènes, Parlement Hellénique, 2000-2002», *Dix-Huitième Siècle*, no 35 (2003), σσ. 590-591.

Βιβλιοκρισία: Λουκία ΔΡΟΥΛΙΑ, «Στο πνεύμα του Ρήγα. Τα άπαντα του Φεραίου σε μια εκδοτική πρωτοβουλία της Βουλής των Ελλήνων», Ρήγα Βελεστινλή Άπαντα τα Σωζόμενα, 5 τόμοι, Αθήνα, Βουλή των Ελλήνων, 2000-2002. • *Σχολείον των ντελικάτων εραστών*. Εισαγωγή – Επιμέλεια – Σχόλια: Παναγιώτης Σ. Πίστας, σελ. 307. • *Φυσικής Απάνθισμα, Διά τους Αγχίνους και Φιλομαθείς Έλληνας*. Εισαγωγή – Επιμέλεια – Σχόλια: Κώστας Θ. Πέτσιος, σελ. 310. • *Ο Ηθικός Τρίπους*. Εισαγωγή: Άννα Ταμπάκη, Φιλολογική Επιμέλεια: Ines di Salvo, σελ. 233. • *Νέος Ανάχαρσις*. Εισαγωγή – Επιμέλεια – Σχόλια: Άννα Ταμπάκη, σελ. 387. • *Νέα Πολιτική Διοικήσεις των κατοίκων της Ρούμελης, της Μικράς Ασίας, των Μεσογείων Νήσων και της Βλαχομπογδανίας*. Εισαγωγή – Επιμέλεια – Σχόλια: Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης, σελ. 189", ένθετο Το άλλο Βήμα, Βιβλία, εφημ. *Το Βήμα*, Κυριακή 1 Ιουνίου 2003, σ. 45.

12. —, Στέση ΑΘΗΝΗ (εκδ.), *Μετάφραση και διαπολιτισμικές σχέσεις/Translation and Intercultural Relations*, [Πρακτικά] Β΄ Διεθνές Συνέδριο Ταυτότητα και Ετερότητα στη Λογοτεχνία, 18ος-20ός αι. / [Proceedings] Second International Congress Identity and Alterity in Literature, 18th-20th c., Τόμος Γ΄, Αθήνα, Δόμος, 2001, 335 σελ.

Παρουσίαση: *Ενημερωτικό Δελτίο* ΚΝΕ/ΕΙΕ, τχ. 26, Δεκέμβριος 2001, σ. 19-20.

13. *Η νεοελληνική δραματουργία και οι δυτικές της επιδράσεις (18ος-19ος αι.). Μια συγκριτική προσέγγιση*, β΄ έκδοση, Αθήνα, Ergo, 2002, 204 σελ.

Απόρροια της ερευνητικής ενασχόλησης της συγγραφέως με ζητήματα που άπτονται της συγκριτικής ιστορίας των ιδεών και της παιδείας, οι εννέα μελέτες που περιέχονται στον τόμο, βαλμένες σε θεματική και χρονολογική τάξη, αποτυπώνουν μια περιδιάβαση στον χώρο του ιστορίας του νεοελληνικού θεάτρου κατά τον δέκατο όγδοο και δέκατο ένατο αιώνα, με επίκεντρο το ζήτημα της αποκρυστάλλωσης της δραματουργικής αντίληψης και πράξης. Παρουσιάζονται οι παλαιότερες μεταφραστικές απόπειρες που εγγράφονται στο ρεύμα του Διαφωτισμού, ανιχνεύονται δυτικές επιδράσεις και καταβολές των νεοελλήνων δραματουργών, καταδεικνύεται η ριζοσπαστική λειτουργία του προεπαναστατικού θεατρικού κειμένου σε σχέση με τις αντιλήψεις των Εγκυκλοπαιδιστών και τα "ιδεολογήματα" που κυοφόρησε η Γαλλική Επανάσταση, περιγράφονται οι επερχόμενες αισθητικές και ιδεολογικές διαφοροποιήσεις στην χρήση του "ιστορικού μύθου" κατά τη διάρκεια του δέκατου ένατου αιώνα, η μετάβαση από την κλασικιστική τραγωδία στο ρομαντικό δράμα, ή ακόμη ζητήματα, όπως αυτό της μορφοποίησης της νεοελληνικής κωμωδίας και των ευρωπαϊκών, κυρίως μολιερικών της επιδράσεων.

Παρουσίαση: *Ενημερωτικό Δελτίο* ΚΝΕ/ΕΙΕ, τχ. 27, Δεκ. 2002, σ. 20. • **Raia Zaimova, Fotini Christakoudi**, «Dernières contributions sur les Lumières grecques», *Études Balkaniques*, 2005, σ. 156.

14. —, Δέσποινα ΠΡΟΒΑΤΑ (επιμ.), *Βίκτωρ Ουγκώ (1802-1885). Ο ρομαντικός συγγραφέας, ο οραματιστής στοχαστής, ο φιλέλληνας. 200 χρόνια από τη γέννησή του*, σειρά «Επιστήμης Κοινωνία». Ειδικές Μορφωτικές Εκδηλώσεις, Αθήνα, ΕΙΕ, 2002, 134 σελ.

Επιβλητική φυσιογνωμία, πολύμορφη, ο Βίκτωρ Ουγκώ κάλυψε με το βιολογικό και πνευματικό του διάνυσμα, τον δέκατο ένατο αιώνα. Δέσποσε στον ευρωπαϊκό στοχασμό με το εύρος των παρεμβάσεών του, από την έκρηξη της ρομαντικής γραφής, της ρομαντικής επανάστασης, ως την ενεργό παρέμβαση στα πολιτικά και κοινωνικά δρώμενα. Ενστερνίστηκε την

προφητική και αποκαλυπτική αποστολή της ποιητικής τέχνης και διατύπωσε, στα ύστερα κυρίως γραπτά του, ένα βαθύτατο ανθρωπιστικό όραμα.

Μεγάλος ποιητής, μάστορας του "αλεξανδρινού" στίχου, κατέκτησε ωστόσο την ευρωπαϊκή μα και την ελληνική παιδεία περισσότερο με την μυθιστορηματική του πένα, τα κοινωνικά, πολιτικά και πανευρωπαϊκά του οράματα, τις τολμηρές παρεμβάσεις του στα γεγονότα που συγκλόνιζαν την εποχή του και τις δημόσιες καταγγελίες του. Μέσα από ένα πλήθος κλυδωνισμών που διέπουν τον άνθρωπο, την τέχνη του και τις πολιτικές του επιλογές, το βέβαιο είναι πως υπήρξε για τους συγχρόνους του και για τους μεταγενέστερους ένας θρύλος, που συντηρείται ως τις μέρες μας, παίροντας τις διαστάσεις ενός συμβόλου.

Για τον κύκλο των τεσσάρων διαλέξεων, που πραγματοποιήθηκαν τον Ιανουάριο του 2002 στο Αμφιθέατρο «Λεωνίδα Ζέρβας» του Ε.Ι.Ε, συνέκλιναν ποικίλοι τομείς ενδιαφερόντων που καλλιεργήθηκαν και καρποφόρησαν στους κόλπους του Κέντρου Νεοελληνικών Ερευνών. Στον πυρήνα των συγκριτικών ερευνών του συνεργατών του ερευνητικού έργου «Νεοελληνικές μεταφράσεις», με έμφαση στους διαύλους επικοινωνίας με την δυτική παιδεία (Άννα Ταμπάκη, Δέσποινα Προβατά. εκ των οποίων η δεύτερη μελέτησε διεξοδικά τους αναβαθμούς πρόσληψης του στοχασμού και του έργου του Βίκτορος Ουγκώ στην Ελλάδα του δέκατου ένατου αιώνα, στο πλαίσιο της διδακτορικής της διατριβής), ήρθαν να συμπλεύσουν αρμονικά τα φιλελληνικά ενδιαφέροντα και η εξοικείωση με ζητήματα της ιστορίας των ιδεών δύο ακόμη συνεργατών του ΚΝΕ, της Λουκίας Δρούλια και του Λεωνίδα Καλλιβρετάκη, ο οποίος είχε παλαιότερα ασχοληθεί με την θέση του Β. Ουγκώ στην Κρητική Επανάσταση του 1866-1869.

Ο τόμος περιλαμβάνει, εκτός τα προλογικά σημειώματα και την Εισαγωγική ομιλία του καθηγητή Πασχάλη Μ. Κιτρομηλίδη, Διευθυντή του ΚΝΕ, τέσσερα κείμενα που πραγματεύονται διαδοχικά: την προσωπικότητα και το έργο του Β. Ουγκώ (Άννα Ταμπάκη), τις φιλελληνικές του εκδηλώσεις, αρχής γενομένης από ορισμένα ποιήματα της συλλογής *Ta Ανατολίτικα* (Λουκία Δρούλια), την πολιτική του ωρίμανση και ριζοσπαστικοποίηση (Λεωνίδα Καλλιβρετάκης) και την πρόσληψή του στην Ελλάδα (Δέσποινα Προβατά). Ως Επίμετρο, δημοσιεύεται χρηστικό Χρονολόγιο της ζωής και του έργου του Β. Ουγκώ, που συνέταξε η Δέσποινα Προβατά.

Παρουσίαση: *Ενημερωτικό Δελτίο ΚΝΕ/ΕΙΕ*, τχ. 27, Δεκ. 2002, σ. 22-23.

15. Μετάφραση του «Περί πηγών. Συζήτηση του Jean Starobinski με τον Frédéric Wandellère», Επίμετρο στο Jean Starobinski, *Ο Ρουσσώ απαντά στον Βολταίρο. Ο Λόγος περί επιστημών και Τεχνών / Rousseau répond à Voltaire. Le Discours sur les Sciences et les Arts*, Ετήσια διάλεξη Κ.Θ. Δημαρά 2001, Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών ΕΙΕ, 2002, σ. 157-235.

Πρόκειται για τη δίγλωσση έκδοση της έκτης ετήσιας διάλεξης αφιερωμένης στον Κ. Θ. Δημαρά, η οποία πραγματοποιήθηκε τη Δευτέρα 5 Νοεμβρίου 2001. Ομιλητής ήταν ο Jean Starobinski, ομότιμος καθηγητής του

Πανεπιστημίου της Γενεύης και ένας από τους πιο σημαντικούς στοχαστές της ιστορίας των ιδεών του 20ού αιώνα.

[Στη μελέτη *Ο Ρουσσώ απαντά στον Βολταίρο*, ο Jean Starobinski εξετάζει τις συνθήκες συγγραφής του *Λόγου περί Επιστημών και Τεχνών*, την πολεμική που εξαπέλυσε, τη σημασία του έργου για τον συγγραφέα του, την εικόνα που δημιούργησε για το πρόσωπό του, τη λειτουργία της εικόνας αυτής στο κοινό της εποχής του αλλά και στον ίδιο. Ο *Λόγος περί Επιστημών και Τεχνών* του Ρουσσώ επεξεργάζεται την σχέση αιτιότητας ανάμεσα στη γνώση και την κατάπτωση των ηθών και καθιστά τον συγγραφέα του υπόδικο ενώπιον της κατηγορουμένης αλλά και κατηγορού κοινωνίας. Ο Jean Starobinski αναλύει τη δομή του σημαντικού αυτού κειμένου του Ρουσσώ και αποκαλύπτει τη συγκρότηση των επιχειρημάτων του, ενώ εκθέτει τον προβληματισμό του και τους στόχους του σε σχέση με τα συμφραζόμενα της εποχής του.]

Ως παράρτημα δημοσιεύεται η μετάφραση συνέντευξης που έδωσε ο Jean Starobinski στον Frédéric Wandelère με τίτλο: «Περί πηγών». Πρόκειται για μια φιλολογική και ετυμολογική διαδρομή προς τις πηγές, στην πραγματική και υλική τους διάσταση (χειρόγραφα, σχεδιάσματα, πρόχειρα, μαργινάλια) αλλά και στην θεωρητική, στις μεθόδους δηλαδή ανάλυσης, κατανόησης και ερμηνείας του λογοτεχνικού κειμένου. Ιστορικός των Ιδεών, ο Jean Starobinski, διατρέχει και σχολιάζει, μέσα από τον περί πηγών προβληματισμό του, τα κυριότερα φιλολογικά ρεύματα του 20ού αιώνα, αναφέρει τους πιο σημαντικούς εκπροσώπους τους, όπως επίσης και άλλα ζητήματα μελέτης και πρόσληψης των λογοτεχνικών έργων.

Παρουσίαση: *Ενημερωτικό Δελτίο* ΚΝΕ/ΕΙΕ, τχ. 27, Δεκ. 2002, σ. 10. • **B. Μουρδουκούτσας**, «Περιγράφοντας τη "γέννηση" του Ρουσσώ. Ο Ελβετός Jean Starobinski αποκαλύπτει τις καταβολές της σκέψης ενός μεγάλου διανοητή», *Η Καθημερινή*, Τέχνες και Γράμματα, Κυριακή 3 Αυγούστου 2003, σ. 6.

Βιβλιοκρισία: **Περικλής Βαλλιάνος**, «Το κήρυγμα της ελευθερίας. Εμβαθύνοντας στον ευρωπαϊκό αιώνα των Φώτων και στον απόηχό του στην Ελλάδα. **Larry Wolff**, *Ο Διαφωτισμός και ο ορθόδοξος κόσμος. Αντικές απόψεις για την ορθόδοξη Εκκλησία στην ανατολική Ευρώπη*. Μετάφραση: Μαρία Χριστίνα Χατζηγιάννου, Αθήνα 2001, σελ. 212. • **Jean Starobinski**, *Ο Ρουσσώ απαντά στον Βολταίρο. Ο Λόγος περί Επιστημών και Τεχνών*. Μετάφραση: Ράνια Πολυκανδριώτη. Επίμετρο: *Περί πηγών*. Μετάφραση: Άννα Ταμπάκη, Αθήνα 2002, σελ.305. • **Roland Mortier**, *Φώτα του ευρωπαϊκού 18ου αιώνα*. Μετάφραση Γιώργος Τόλιας. Επίμετρο. *Δεκαοκτώ ερωτήματα στον Roland Mortier από τον Γιώργο Τόλια και την Ουρανία Πολυκανδριώτη*, Αθήνα 2003, σελ. 189. • **Michel Delon**, *Ο Διαφωτισμός και η σημασία των διαβαθμίσεων*. Μετάφραση: Άννα Ταμπάκη. Επίμετρο. *Συζήτηση του Michel Delon και του Πασχάλη Μ. Κιτρομηλίδη με τον Βασίλη Μουρδουκούτσα*, Αθήνα 2004, σελ. 184», ένθετο Το άλλο Βήμα, Βιβλία, εφημ. *Το Βήμα*, Κυριακή 8 Μαΐου 2005, σ. 45.

Μνεία: Μηνιαίο Δελτίο του ΕΚΕΜΕΛ *Αηλιώτης* Δεκέμβριος [2003], σ. [4].

- 16. Κύθηρα: Μύθος και Πραγματικότητα.** Α΄ Διεθνές Συνέδριο Κυθηραϊκών Μελετών (20-24 Σεπτεμβρίου 2000). Τόμοι Α΄-Ε΄, Γενική Επιμέλεια: Αθανασία Γλυκοφρύδη-Λεοντσίνη. Τόμος Ε΄, *Συμβολικά Κύθηρα*, Επιμελητές: Γεώργιος Λεοντίνης-Άννα Ταμπάκη. Ελεύθερο Ανοικτό Πανεπιστήμιο Δήμου Κυθήρων, Αθήνα 2003, 444 σελ.

Στον Ε΄ τόμο συγκεντρώνονται οι ανακοινώσεις που αποτέλεσαν την πρώτη θεματική ενότητα του Συνεδρίου με τίτλο «Ο Συμβολισμός των Κυθήρων», αφιερωμένη στην Λογοτεχνία, τις Καλές Τέχνες και τον Πολιτισμό.

Περιλαμβάνει δύο από τις κεντρικές εισηγήσεις, τριάντα (30) το σύνολο ανακοινώσεις που είχαν κατανεμηθεί σε οχτώ (8) Συνεδρίες – ένα μικρό Συνέδριο δηλαδή εγκιβωτισμένο στο μεγαλύτερο. Εξετάζεται με σφαιρικότητα ο μύθος της Κυθέρειας Αφροδίτης από τις αρχέγονες λατρείες και τα ομηρικά έπη ως τις μέρες μας. Παρακολουθούμε τις διαδρομές του μύθου, με ποιούς τρόπους επέδρασε δηλαδή στις μεγάλες ευρωπαϊκές λογοτεχνίες, από την Αναγέννηση και μετά, πως αποκρυσταλλώθηκε μέσα από τα μεγάλα ρεύματα του κλασικισμού, του μπαρόκ, του ρομαντισμού, του συμβολισμού και του μοντερνισμού, πως μετουσιώθηκε και μέσα από ποιές συνειρμικές διαδικασίες σε φαντασιακές εικαστικές απεικονίσεις, με αποκορύφωμα το έργο-ορόσημο του Jean-Antoine Watteau, *L'Embarquement pour Cythère* (*Επιβίβαση για τα Κύθηρα*), πως μεταπλάστηκε στο έργο των Ελλήνων δημιουργών, στη λογοτεχνία, την ποίηση και την εικαστική έκφραση. Περνώντας διαδοχικά από την ιστορική και φιλολογική τεκμηρίωση, στην συγκριτική ερμηνεία, εξαντλώντας τα όρια του φαντασιακού και της βιωμένης εμπειρίας, οδηγούμεθα σε μια εκδοχή της *νησιωτικότητας*. Το νησί, ως τόπος αναφοράς για τον Έλληνα, άλλοτε διαφυγή, άλλοτε επιστροφή στις ασύνειδες ρίζες, πλάσμα της φαντασίας και συνάμα ορατό και πραγματικό.

Τον τόμο πλαισιώνουν με εργασίες τους οι: Χριστίνα Αργυροπούλου, Καίτη Αρώνη-Τσίχλη, Ιωάννης Βασιλαράκης, Άννα Βουγιουκλίδου, Αθηνά Κορώνη, Θεοδώρα Γλυκοφρύδη-Αθανασοπούλου, Αθανασία Γλυκοφρύδη-Λεοντίνη, Κώστας Δημουλάς, Γεώργιος Καλακαλλάς, Άννα Κοντολέον, Ερμιόνη Κοροσίδου-Καρρά, Νίκιας Λούντζης, Δώρα Μαρκάτου, Δώρα Μέντη, Δήμητρα Μήττα, Ευάγγελος Μουτσόπουλος, Αντώνης Μπαρτσιόκας, Γεωργία Μυλωνάκου-Σαϊτάκη, Κωνσταντίνος Νίκας, Παναγιώτης Νταβαρίνος, Περικλής Παγκράτης, Μαρία Παλτζή, Dimitri Roboly, Μάριος Βύρων Ραϊζης, Σοφία Σκοπετέα, Κώστας Σουέρεφ, Αναστάσιος Στέφος, Άννα Ταμπάκη, Στέλιος Τζεμπίνος και Ρίτσα Φράγκου-Κικίλια.

Παρουσίαση: *Ενημερωτικό Δελτίο ΚΝΕ/ΕΙΕ*, τχ. 28, Δεκ. 2003, σσ. 33-34.

17. *Περί νεοελληνικού Διαφωτισμού. Ρεύματα ιδεών και διάλογοι επικοινωνίας με τη δυτική σκέψη*, Αθήνα, Εκδόσεις Ergo, 2004, 288 σελ.

Αποτελεί συλλογή δώδεκα (12) μελετημάτων, τα οποία εντάσσονται σε τρεις ενότητες: *Α. Ορισμός του φαινομένου – ιστορικότητα – κριτική*, *Β. Το μεταφραστικό εγχείρημα ως διάλογος επικοινωνίας και διαπολιτισμικότητας* και *Γ. Η «μετακένωση»*. Η εισαγωγή πραγματεύεται συνοπτικά δύο καίρια ερωτήματα που αφορούν α. στη συγκριτική θεώρηση του νεοελληνικού Διαφωτισμού σε σχέση με τον ευρωπαϊκό/ούς και β. στα πεπραγμένα και ζητούμενα στη θεώρηση του ελληνικού ρεύματος. Προσεγγίζονται στοχαστές, συγγραφείς και παιδαγωγοί, μείζονες και ελάσσονες, όπως ο Αδαμαντιός Κοραΐς, ο Ρήγας, ο Δημήτριος Δάρβαρης μα και ζητήματα που οριοθετούν την ελληνική εκδοχή του Διαφωτισμού, όπως τα βιβλία ηθικής, στα οποία αποκρυσταλλώνεται η αναζήτηση των νέων εννοιών πολιτικής αρετής και κοινωνικής συμπεριφοράς, η πρόσληψη της λογοτεχνίας, ο περιοδικός Τύπος

ως παράγοντας διαπολιτισμικότητας, το θέατρο ως όχημα ιδεολογικής και πολιτικής χειραφέτησης.

Από την ολική θεώρηση και την πολυμέρεια του ρεύματος που διαχέεται στον ευρύτερο γεωγραφικό χώρο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης οδηγούμεθα στη διάκριση κυτταρικών στοιχείων του διαφωτιστικού πνεύματος (ιστορικότητα, κριτικός και ηθικός στοχασμός), και ακολούθως σε καίρια για την ελληνική ιδιοτυπία επιφαινόμενα, όπως είναι ο γενετικός ρόλος που επωμίζεται η μεταφραστική διαδικασία. Κατατίθενται θεωρητικά ερωτήματα και ερμηνευτικές σκέψεις ενώ ταυτοχρόνως οι σχετικές μελέτες κινούνται από τις χειρόγραφες δοκιμές (αφηγηματικά και δραματουργικά κείμενα) του πρώιμου Διαφωτισμού, σε όψιμα φαινόμενα, με έντονη ιδεολογική και ηθικοδιδασκτική φόρτιση. Ως Επίμετρο, δημοσιεύεται μικρή μελέτη για την εμβληματική φυσιογνωμία του Κ.Θ.Δημαρά.

Μνεΐα «Προθήκες», ένθετο Το άλλο Βήμα, Βιβλία, εφημ. *Το Βήμα*, Κυριακή 30 Μαΐου 2004, σ. 49-10. **Παρουσίαση:** *Ενημερωτικό Δελτίο* ΚΝΕ/ΕΙΕ, τχ. 29, Δεκ. 2004, σ. 22-23. • *Το Καποδιστριακό*, στήλη «βιβλία», φύλλο 65, 15 Απριλίου 2005, σ. 11. • **Raia Zaimova, Fotini Christakoudi**, «Dernières contributions sur les Lumières grecques», *Études Balkaniques*, 2005, σ. 156-157.

Παρουσίαση Roxane D. Argyropoulos, «Anna Tabaki (éd), *Les Lumières néohelléniques. Mouvement d'idées avec la pensée occidentale* (en grec), Athènes, éditions Ergo, 2004, 282 p.», *Dix-huitième siècle*, no 38, 2006, σ. 665.

Αναφορά: *Ithaca online*, Jacques Bouchard, The Greek Enlightenment., www.ithacaonline.gr

Βιβλιοκρισία: Στέση Αθήνη, «Γέφυρες με την Ευρώπη. Ο ιδιαίτερα κρίσιμος για τη διαμόρφωση της ελληνικής διανόησης 18ος αιώνας: Άννα Ταμπάκη, *Περί νεοελληνικού Διαφωτισμού. Ρεύματα ιδεών και διάλογοι επικοινωνίας με τη δυτική σκέψη*, Αθήνα, Εκδόσεις Ergo, 2004, 288 σελ., τιμή 16 ευρώ», ένθετο Το άλλο Βήμα, Βιβλία, εφημ. *Το Βήμα*, Κυριακή 16 Ιανουαρίου 2005, σ. 42. • **Απόστολος Διαμαντής**, «Διαφωτισμός και ελληνική ιδιοτυπία. Άννα Ταμπάκη, *Περί νεοελληνικού Διαφωτισμού. Ρεύματα ιδεών και διάλογοι επικοινωνίας με τη δυτική σκέψη*, Εκδόσεις Ergo, Αθήνα 2004.», περ. *Αντί*, περ. Β', τχ. 842, Παρασκευή 6 Μαΐου 2005, σ. 60-61. • **Γιώργος Πεφάνης**, «Το φαινόμενο του νεοελληνικού Διαφωτισμού. Τοπογραφία των ελληνικών 'Φώτων' μεταξύ ευρωπαϊκής Δύσης και Ανατολής. Άννα Ταμπάκη, *Περί νεοελληνικού Διαφωτισμού. Ρεύματα ιδεών και διάλογοι επικοινωνίας με τη δυτική σκέψη*, εκδ. Ergo, σελ. 288», «Τέχνες και Γράμματα - Βιβλίο», *Η Καθημερινή*, Κυριακή 5 Ιουνίου 2005, σ. 6. • **Αγγελική Σπυροπούλου**, «Η ελληνική εμπειρία του Διαφωτισμού, Πως έφθασαν, πως εμπεδώθηκαν τα μηνύματα της νεωτερικότητας στην ελληνική σκέψη (...)». εφ. *Ελευθεροτυπία*, ένθετο «Βιβλιοθήκη», φύλλο της 16ης Σεπτ. 2005. • **Γιώργος Κ. Μύαρης**, «Άννα Ταμπάκη, *Περί νεοελληνικού Διαφωτισμού. Ρεύματα ιδεών και διάλογοι επικοινωνίας με τη δυτική σκέψη*, Αθήνα, Εκδόσεις Ergo, 2004, σελ. 282 σελ.», Ψηφίδες, περ. *Ακμή*, έτος ΙΖ', τχ 60, Άνοιξη 2006, σ. 231-233. • **Ουρανία Πολυκανδριώτη**, «Άννα Ταμπάκη, *Περί νεοελληνικού Διαφωτισμού. Ρεύματα ιδεών και διάλογοι επικοινωνίας με τη δυτική σκέψη*, Αθήνα, Εκδόσεις Ergo, 2004, 282 σελ.», *Δια-κείμενα*. Ετήσια έκδοση Εργαστηρίου Συγκριτικής Γραμματολογίας Α.Π.Θ., τχ. 7, Θεσσαλονίκη 2005, σσ. 330-333. • **Walter Puchner**, «Anna Tampaké, *Περί νεοελληνικού διαφωτισμού. Ρεύματα ιδεών & διάλογοι επικοινωνίας με τη δυτική σκέψη* (*Zur griechischen Aufklärung. Ideenströmungen und Kommunikationskanäle mit dem westlichen Denken*). Athen: Ergo 2004, 282 S., ISBN 960-8376-02-5 », *Südost Forschungen*, Band 63/64, 2004/2005[2007], σσ. 647-648.

18. (μτφρ.) Michel Delon, *Ο Διαφωτισμός και η σημασία των διαβαθμίσεων / Les Lumières ou le sens des gradations*. Μετάφραση Άννα Ταμπάκη. Επίμετρο. Συζήτηση του Michel Delon και του Πασχάλη Μ. Κιτρομηλίδη με τον Βασίλη Μουρδουκούτα. / Annexe. Entretien de Michel Delon et de Paschalis M. Kitromilidès avec Vassilis Mourdoukoutas. Ετήσια Διάλεξη Κ.Θ.Δημαρά, 2003, Αθήνα, ΚΝΕ/ΕΙΕ, 2004, 184 σελ.

Πρόκειται για την όγδοη ετήσια διάλεξη αφιερωμένη στη μνήμη του ιδρυτή του Κέντρου Νεοελληνικών Ερευνών Κ.Θ. Δημαρά, πρωτοπόρου μελετητή της ιστορίας των ιδεών του 18ου και 19ου αιώνα, ο οποίος με το έργο του συνετέλεσε, όπως επισημαίνει στην ομιλία του και ο Michel Delon, στο να «διευρυνθεί γεωγραφικά και χρονολογικά η έννοια του ευρωπαϊκού διαφωτισμού». Στην όγδοη διάλεξη, ομιλητής ήταν ο καθηγητής Michel Delon, καθηγητής γαλλικής και συγκριτικής φιλολογίας στη Σορβόνη και νυν Πρόεδρος της Γαλλικής Εταιρείας Μελέτης του 18ου αιώνα. Επιφανής εκπρόσωπος της γαλλικής παιδείας και επιστήμης, ο Michel Delon, αντιπροσωπεύει σήμερα, με το ογκώδες και πολύπλευρο έργο του, μια από τις πλέον πρωτότυπες και ρηξικέλευθες φωνές στο πεδίο της ιστορίας των ιδεών του 18ου αιώνα.

Βαθύς γνώστης των φιλοσοφικών τάσεων, των λογοτεχνικών ρευμάτων και των ίδιων των κειμένων, ο ομιλητής εστίασε την προσοχή του σε μια από τις πλέον ενδιαφέρουσες πτυχές του διαφωτιστικού ρεύματος, που συνίσταται στον εμπειρικό του χαρακτήρα και στη ροπή του προς τη στάθμιση και μέτρηση των πάσης φύσεως φαινομένων. Παίρνοντας ως αφετηρία το περίφημο *Υπόμνημα* του Αδαμαντίου Κοραή «περί της παρούσης καταστάσεως του πολιτισμού εν Ελλάδι», δίκην ενθυμήσεως για τη συμπλήρωση 200 ετών από την εκφώνηση του θεμελιώδους αυτού κειμένου ενώπιον της Εταιρείας των Ανθρωποποιητών, ο ομιλητής ανέλυσε, μέσα από τεκμήρια που του προσέφερε πληθώρα κειμένων, προερχόμενα απ' όλα τα γραμματειακά είδη, τη σημασία των διαβαθμίσεων στον αιώνα του Διαφωτισμού. Εξονυχιστική και γοητευτική ταυτοχρόνως περιπλάνηση από τη γλωσσολογική και σημασιολογική εκφορά του όρου, στις διαδοχικές χρήσεις του: στον ριζοσπαστικό φιλοσοφικό λόγο, στην ελευθεριάζουσα ατμόσφαιρα ως συστατικό στοιχείο των γραμματειακών ειδών (μυθιστόρημα, θέατρο, ποίηση) και στους απόηχους που είχε στην κριτική και τη θεωρία της τέχνης.

Ως Επίμετρο δημοσιεύεται το πλήρες κείμενο συνεντεύξεως που παραχώρησε ο Michel Delon, εν είδει συζητήσεως με τον Πασχάλη Μ. Κιτρομηλίδη, στην εφημερίδα *Η Καθημερινή*. Η συνέντευξη που επιμελήθηκε ο Βασίλης Μουρδουκούτας επικεντρώθηκε σε ερμηνευτικές πτυχές του ευρωπαϊκού Διαφωτισμού ως αναστοχασμός γύρω από εννοιολογικά, αισθητικά και ιδεολογικά ζητήματα ενώ ταυτοχρόνως διατυπώθηκαν και απαντήθηκαν καίρια ερωτήματα γύρω από την επικαιρότητα του πνεύματος του Διαφωτισμού στον σύγχρονο κόσμο.

Παρουσίαση: *Ενημερωτικό Δελτίο ΚΝΕ/ΕΙΕ*, τχ. 29, Δεκ. 2004, σσ. 10-11.

Βιβλιοκρισία: **Περικλής Βαλλιάνος**, «Το κήρυγμα της ελευθερίας. Εμβαθύνοντας στον ευρωπαϊκό αιώνα των Φώτων και στον απόηχό του στην Ελλάδα. **Larry Wolff**, *Ο Διαφωτισμός και ο ορθόδοξος κόσμος. Δυτικές απόψεις για την ορθόδοξη Εκκλησία στην ανατολική Ευρώπη*. Μετάφραση: Μαρία Χριστίνα Χατζηιωάννου, Αθήνα 2001, σελ. 212. • **Jean Starobinski**, *Ο Ρουσσώ απαντά στον Βολταίρο. Ο Λόγος περί Επιστημών και Τεχνών*. Μετάφραση: Ράνια Πολυκανδριώτη. Επίμετρο: *Περί πηγών*. Μετάφραση: Άννα Ταμπάκη, Αθήνα 2002, σελ.305. • **Roland Mortier**, *Φώτα του ευρωπαϊκού 18ου αιώνα*. Μετάφραση Γιώργος Τόλιας. Επίμετρο. *Δεκαοκτώ ερωτήματα στον Roland Mortier από τον Γιώργο Τόλια και την Ουρανία Πολυκανδριώτη*, Αθήνα 2003, σελ. 189. • **Michel Delon**, *Ο Διαφωτισμός και η σημασία των διαβαθμίσεων*. Μετάφραση: Άννα Ταμπάκη. Επίμετρο. *Συζήτηση του Michel Delon και του Πασχάλη Μ. Κιτρομηλίδη με τον Βασίλη Μουρδουκούτα*, Αθήνα 2004, σελ. 184», ένθετο Το άλλο Βήμα, Βιβλία, εφημ. *Το Βήμα*, Κυριακή 8 Μαΐου 2005, σ. 45.

19. *Greek Romanian Relations. Interculturalism and National Identity / Relations Gréco-roumaines. Interculturalité et identité nationale*. Edited by Paschalis M. Kitromilides and Anna Tabaki / Sous la direction de Paschalis M. Kitromilidès et Anna Tabaki, Αθήνα, ΚΝΕ/ΕΙΕ, 2004, 320 σελ.

Ο συλλογικός αυτός τόμος συγκεντρώνει είκοσι τρεις προσεγγίσεις Ελλήνων και Ρουμάνων μελετητών. Στην αρχική τους μορφή παρουσιάσθηκαν ως εισηγήσεις και παρεμβάσεις στο ομότιτλο Συμπόσιο που διοργανώθηκε από το Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών στις 26 με 27 Σεπτέμβριο του 2000 με στόχο την αποτύπωση των έως τότε ερευνητικών πορισμάτων, την χαρτογράφηση των ζητούμενων και την κριτική θέαση των ιδεολογικών και πολιτισμικών συμφραζομένων, μέσα στα οποία εγγράφεται το πλέγμα των ελληνορουμανικών σχέσεων στους νεότερους χρόνους. Ο δίγλωσσος (γαλλικά-αγγλικά) τόμος διαρθρώνεται σε θεματικές ενότητες που άλλοτε ακολουθούν άλλοτε διευρύνουν ή εξειδικεύουν την αρχική θεματική κατάταξη των ανακοινώσεων: *La tradition post-byzantine / The post-byzantine tradition* (Andrei Pippidi, Μαρία Νυσταζοπούλου-Πελεκίδου), *Les constructions historiographiques / Historiographical constructions* (Alexandru Zub, Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης), *Les courants esthétiques dans la littérature / Aesthetic movements in Literature* (Άννα Ταμπάκη, Victor Ivanovici, Στέση Αθήνη, Ουρανία Πολυκανδριώτη), *Le monde des Beaux-Arts / The world of Fine Arts* (Răzvan Theodorescu, Ευγενία Δρακοπούλου), *La multiplicité des identités ethniques et sociales / The multiplicity of ethnic and social identities* (Mihai Țîrău, Νεόφυτος Χαριλάου, Anca Dobre, Ανδρόνικος Φάλαγγας), *L'enjeu des archives / Stakes in Archival research* (Φλορίν Μαρινέσκου, Claudiu-Victor Turcitu, Maria Rafaila) και *La diaspora comme facteur interculturel / The diaspora as a factor in intercultural exchange*

(Olga Cicanci, Αθανάσιος Ε. Καραθανάσης, Ευθύμιος Νικολαΐδης, Ευαγγελία Ν. Γεωργιτσογιάννη, Γιούλα Κουτσοπανάγου, Μαρία Ευθυμίου).

Οι επιμελητές τονίζουν στα προλογικά τους κείμενα, αφενός μεν την αναγκαιότητα της συγκριτικής προσέγγισης και της επανεκτίμησης των φαινομένων διά της συνομιλίας των παλαιότερων επιστημόνων με τις νεότερες γενιές (Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης) και αφετέρου την ευαισθησία που επέδειξε το Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών, με τη σοφή καθοδήγηση του Κ.Θ. Δημαρά, στρατηγική που υιοθέτησαν οι επόμενοι διευθυντές Λουκία Δρούλια και Βασίλης Παναγιωτόπουλος για τη συγκριτική ερμηνεία της ιστορίας των ιδεών στον χώρο της Νοτιο-ανατολικής Ευρώπης (Άννα Ταμπάκη). Με επίκεντρο την ουσιαστική αλληλοπεριχώρηση των πολιτισμικών και πνευματικών παραδόσεων του ελληνικού και του ρουμανικού λαού κατά τους πρώτους νέους χρόνους η πολυπρισματική οπτική αυτού του συλλογικού τόμου θέτει και εξερευνά ένα ευρύ φάσμα ζητημάτων της συγκριτικής ιστορίας του πολιτισμού και της παιδείας στη Νοτιοανατολική Ευρώπη.

Παρουσίαση: *Ενημερωτικό Δελτίο* ΚΝΕ/ΕΙΕ, τχ. 29, Δεκ. 2004, σσ. 8-9 • *Το Καποδιστριακό*, στήλη «βιβλία», φύλλο 74, 15 Οκτωβρίου 2005, σ. 15 • **Roxane D. Argyropoulos**, «P. M. Kitromilidès, Anna Tabaki (éds), *Relations gréco-roumaines. Interculturalité et conscience nationale*, Athènes, Institut de Recherches Néohelléniques, Fondation Nationale de la Recherche Scientifique, 2004, 314 p.», *Dix-huitième siècle*, no 38, 2006, σ. 657.

Βιβλιοκρισίες: **Walter Puchner**, «*Relations Gréco-Roumaines. Interculturalité et identité nationale*. Hgg. P. M. Kitromilidès / Anna Tabaki. Athènes, Institut de Recherches Néohelléniques, Fondation Nationale de la Recherche Scientifique 2004. 312 S., 7 Abb., ISBN, 960-7916-34-4», *Südost Forschungen*, Band 63/64, 2004/2005[2007], σσ. 511-512. • **Dimitris Livanios** (Aristotle University of Salonica), «Paschalis M. Kitromilides and Anna Tabaki, editors, *Relations Gréco-roumaines. Interculturalité et identité nationale / Greek Romanian Relations. Interculturalism and National Identity*, Athens, Institute for Neohellenic Research / National Hellenic Research Foundation, 2004, pp. 314, E 25», *Journal of Modern Greek Studies*, vol. 26, 1, May 2008, σ. 230-232.

20. *Το Νεοελληνικό θέατρο (18ος-19ος αι.). Ερμηνευτικές προσεγγίσεις*, Δίαυλος, Αθήνα, 2005, 420 σελ.

Αναζητώντας στη μακρά πορεία αναγέννησης του νεοελληνικού θεάτρου τα μορφοποιά συστατικά και τα σημεία μετάβασης, τις ρήξεις αλλά και τις συγκλίσεις, το μπόλιασμα της μιας παράδοσης μέσα στην άλλη, δεν είναι δυνατόν να μην αναγνωρίσει κανείς πως η περίοδος του Διαφωτισμού αποτελεί τομή για τον σύνολο χώρο στον οποίο έδρασε η ελληνική παιδεία. Ρήξη που συνίσταται στον τομέα της δραματουργίας που εξετάζουμε στο παρόν βιβλίο (επιλέγοντας ένα είδος χαλαρής σύνθεσης, που οδηγεί ωστόσο σε αρκετά διεξοδική περιήγηση), τόσο στην ανανέωση της μορφής, της δραματικής φόρμας όσο και στη λειτουργία – εννοείται κυρίως η ιδεολογική λειτουργία – του κειμένου. Απόρροια των κοινωνικών διεργασιών που οδήγησαν στην εθνική αφύπνιση, το θέατρο του ελληνικού Διαφωτισμού έγινε με την σειρά του (όπως δηλαδή το ευρωπαϊκό θέατρο της φιλοσοφικής

προπαγάνδας) όχημα των ριζοσπαστικών και δημοκρατικών αντιλήψεων. Και κάτι ακόμη σημαντικό που δεν μπορεί κανείς να προσπεράσει αβασάνιστα: αυτή η δραματουργική αντίληψη αποτέλεσε κομβικό σημείο αναφοράς, το πέρασμα από τη σπασμωδική και διάσπαρτη προεπαναστατική θεατρική ζωή στην επίπονη διαδικασία κανονικότητας και θεσμικής υπόστασης του θεάτρου στη μετεπαναστατική Ελλάδα.

Η μονογραφία περιέχει Εισαγωγή τιτλοφορούμενη: “Συνέχειες και τομές στην ιστορία του νεοελληνικού θεάτρου (17ος-19ος αι.)” και διαιρείται σε δυο κεντρικά μέρη. Το πρώτο πραγματεύεται τον “μακρύ” για την Ελλάδα 18ο αιώνα ως την Επανάσταση. Ξεκινά με σκέψεις για την “Ιστορία της ιστορίας του νεοελληνικού θεάτρου”, που αφορούν σε ζητήματα περιοδολόγησης και συνεχίζει με τον 18ο αιώνα: Επιβιώσεις του Κρητικού θεάτρου, Διαφωτισμός – Φαναριώτες. Στη δεύτερη θεματική ενότητα αφιερώνονται τα υπόλοιπα κεφάλαια: πρώτον για τις μεταφράσεις: Μολιέρος, Μεταστάσιος (με κύριο παράδειγμα *Τα Ολύμπια*), Γκολντόνι· ακολουθούν σατιρικά πρωτότυπα κείμενα (με ανάλυση κυρίως της «Κωμωδίας Νέας της Βλαχίας») και η «Εκκόλαψη της σκηνικής εμπειρίας»: Σμύρνη, Κωνσταντινούπολη, Φαναριώτες, Παραδουνάβιες Ηγεμονίες, Οδησός, Αμπελάκια, Ιωάννινα.

Το Δεύτερο Μέρος αφιερώνεται στον 19ο αιώνα και υφαίνει τα νήματα των εξελίξεων περίπου από το 1800, οδηγώντας την εξιστόρηση ως τη γενιά του 1880, με μεγαλύτερη βαρύτητα στο πρώτο μισό του 19ου αιώνα. Η πρώτη θεματική ενότητα περιλαμβάνει το προεπαναστατικό θέατρο (θέματα, μορφολογία-αισθητική, κωμωδία και εθνική κωμωδία), ακολουθεί μια εκτενής θεματική ενότητα για το θέατρο του Διαφωτισμού στα Επτάνησα (με κεφάλαια για τους Μεταστάσιο, Αλφιέρι, την ιταλόφωνη δραματουργική παραγωγή του Ανδρέα Κάλβου, για τον Ιωάννη Ζαμπέλιο, την Ελισάβετ Μουτζάν-Μαρτινέγκου, τον Δημήτριο Γουζέλη, και τον Αντώνιο Μάτεσι, για τις θεατρικές εξελίξεις στην Κέρκυρα, την Κεφαλονιά και τα Κύθηρα, για τη μετάβαση προς το εθνικό δράμα, με επίκεντρο τον *Κωνσταντίνο Παλαιολόγο* του Ι. Ζαμπέλιου. Ένα άλλο κεφάλαιο ασχολείται με τον θεατρικό χώρο και την αστική κοινωνία του 19ου αιώνα, δίνοντας έμφαση στον ρόλο του ιταλικού μελοδράματος· σχετικά με αυτό παρακολουθείται μια ιδεολογική συζήτηση στο περιοδικό *Ο Τοξότης* του Θ. Ορφανίδη. Το τέλος του β' μέρους ασχολείται με το μετεπαναστατικό ρεπερτόριο: ξένοι ρομαντικοί συγγραφείς, ρομαντικές θεωρίες· ακολουθεί η κωμωδία σε μετάφραση και πρωτότυπα έργα, η συζήτηση γύρω από τη φύση και τον ρόλο της κωμωδίας, η πολιτική σάτιρα και η κωμωδία ηθών. Εν συνεχεία εστιάζεται ο φακός της έρευνας στην ιταλική όπερα και τη γαλλική οπερέτα, και η σύντομη αυτή θεματική ενότητα, ‘εν είδει επιλόγου’, τελειώνει με τη δραματική παραγωγή της λογοτεχνικής γενιάς του '80, το κωμειδύλλιο, το δραματικό ειδύλλιο, την επιθεώρηση και το “Νατουραλισμό”. Ο τόμος κλείνει με εκτενή ελληνική και ξενόγλωσση βιβλιογραφία και αναλυτικά ευρητήρια.

Παρουσίαση: *Το Καποδιστριακό*, στήλη «βιβλία», φύλλο 77, 1 Δεκεμβρίου 2005, σ. 15 • *Ενημερωτικό Δελτίο ΚΝΕ/ΕΙΕ*, τχ. 30, Δεκ. 2005, σσ. 23-24.

Βιβλιοκρισία: **Ζωή Σαμαρά**, «Διαδρομές στο σανίδι. Μια θεώρηση της νεοελληνικής σκηνής. Οι σκαπανείς, οι επιδράσεις, η άνδρωση. Άννα Ταμπάκη, *Το νεοελληνικό θέατρο (18ος-19ος αι.)*. Ερμηνευτικές προεγγίσεις, Εκδόσεις Διάυλος, 2005, σελ. 420, τιμή 22 ευρώ», ένθετο Το άλλο Βήμα, Βιβλία, εφημ. *Το Βήμα*, Κυριακή 15 Ιανουαρίου 2006, σ. 52. • **Γιάννης Μουγογιάννης**, «Μελέτη θεατρολογίας από την Άννα Ταμπάκη. *Νεοελληνικό θέατρο (18ος-19ος αι.)*. Ερμηνευτικές Προσεγγίσεις», εφ. *Η Θεσσαλία*, Κυριακή 12 Φεβρουαρίου 2006 • **Αγγελική Σπυροπούλου**, «Το θέατρο του νεότερου Ελληνισμού. Ο παιδευτικός και ιδεολογικός ρόλος του θεάτρου στη σύγχρονη ιστορία μας. Άννα Ταμπάκη, *Το Νεοελληνικό Θέατρο (18ος-19ος αιώνες)*. Ερμηνευτικές προεγγίσεις, «Διάυλος», σελ. 420, 28 ευρώ», εφ. *Ελευθεροτυπία*, ένθετο «Βιβλιοθήκη», φύλλο της 6ης Οκτωβρίου 2006, σ. 12-13 • **Βάλτερ Πούχγερ**, «Άννα Ταμπάκη, *Το Νεοελληνικό θέατρο (18ος-19ος*

αι.). *Ερμηνευτικές προσεγγίσεις*, Εκδόσεις Δίαυλος, Αθήνα 2005, σελ. 420, ISBN 960-521-173-9», *Παράβασις / Parabasis*, τ. 8(2008), σσ. 593-598 • **Isabel García Gálvez**, «Άννα Ταμπάκη, *Το Νεοελληνικό θέατρο 18ος-19ος αι.*», *Ερμηνευτικές προσεγγίσεις*, Αθήνα: Εκδόσεις Δίαυλος, 2005, 420 paginas, ISBN: 960-521-173-9», *Estudios Neogriegos, Revista Científica de la Sociedad Hispánica de Estudios Neogriegos*, αρ. 9-10 (2006-2007), σ. 204-205.

21. (μτφρ.) Claude Lauriol, *Ο Βολταίρος και η υπόθεση Καλάς. Από την ιστορία στον μύθο / Voltaire et l'affaire Calas. De l'histoire au mythe*. Μετάφραση Άννα Ταμπάκη. Ετήσια Διάλεξη Κ.Θ.Δημαρά, 2005, ΚΝΕ/ΕΙΕ, Αθήνα 2006, 142 σελ.

Σύμφωνα με τον ομιλητή, η υπόθεση Καλάς συγκαταλέγεται στα γεγονότα που παραμένουν ως σήμερα ζωντανά στη συλλογική μνήμη των Γάλλων. Αυτήν την ανεξιχνίαστη ως σήμερα υπόθεση μισαλλοδοξίας και τη σύνδεσή της με την περίφημη *Πραγματεία περί ανοχής (Traité sur la tolerance)* του Βολταίρου προσεγγίζει με σφαιρικό τρόπο η παρούσα διάλεξη.

Εκθέτει καταρχήν συστηματικά τα πραγματολογικά στοιχεία της υπόθεσης, τον θάνατο του νεαρού Μάρκου Αντωνίου Καλάς στο ισόγειο της οικογενειακής κατοικίας στην Τουλούζη (που οφείλεται πιθανόν σε αυτοκτονία ή σε ανεξιχνίαστη δολοφονία), ο οποίος αποδόθηκε ανενδίαστα στον πατέρα του, τον Ουγενότο έμπορο υφασμάτων Ιωάννη Καλάς. Η κοινή γνώμη θεώρησε πως ο πατέρας εξετέλεσε, κατόπιν διαταγής της προτεσταντικής Εκκλησίας, τον γιο του για να τον εμποδίσει να μεταστραφεί στον καθολικισμό. Το Ανώτατο Δικαστήριο της Τουλούζης τον καταδίκασε σε μαρτυρικό θάνατο. Ο Claude Lauriol, ειδικός μελετητής της θρησκευτικής έριδας στη Γαλλία του 18ου αιώνα, τοποθετεί την υπόθεση στο ευρύτερο πλαίσιο αναφοράς της, καθώς τη συνδέει με το κλίμα που κυριαρχεί στη Γαλλία εναντίον των Ουγενότων μετά την Ανάκληση του Διατάγματος της Νάντης.

Αυτή είναι η μια παράμετρος του θέματος. Η άλλη αφορά στην ενεργό, αν και κάπως καθυστερημένη, ανάμειξη του Βολταίρου, που τον οδήγησε στη συγγραφή της *Πραγματείας περί ανοχής* αλλά και στη στράτευσή του για τη μετά θάνατον αποκατάσταση του Ιωάννη Καλάς. Πολύ ενδιαφέρουσα είναι η όλη ερμηνεία του εγχειρήματος και η ανάλυση της *Πραγματείας*. Η στάση του Βολταίρου παραμένει ένα πολύπλοκο και διφορούμενο ζήτημα, καθώς ο θεϊστής φιλόσοφος φαίνεται να υπερβαίνει την υποστήριξη του προτεσταντικού δόγματος, τασσόμενος κατά βάθος υπερ του θρησκευτικού αδιαφορισμού. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο οι Ουγενότοι αισθάνθηκαν κάπως αμήχανοι ή και άσκησαν κριτική στο περιεχόμενό της *Πραγματείας*.

Μια τελευταία παράμετρο αποτελεί η ίδια η δυναμική του εγχειρήματος που ξεπέρασε τα αμφιλεγόμενα σημεία του περιεχομένου, προσδίδοντας στον Βολταίρο τη μυθική διάσταση του υπερασπιστή της ατομικής και θρησκευτικής ελευθερίας.

Παρουσίαση: *Ενημερωτικό Δελτίο* ΙΝΕ/ΕΙΕ, τχ. 31, Δεκ. 2006, σ. 12.

22. (εκδ.), *Tendances actuelles de la Littérature comparée dans le Sud-Est de l'Europe / Contemporary Trends of Comparative Literature in South-Eastern Europe*. Sous la direction de Anna TABAKI / Edited by Anna TABAKI. «Τετράδια εργασίας 29», Séminaire de Littérature Comparée et d' Histoire des Idées / Seminar on Comparative Literature and History of Ideas, Institut de Recherches Néohelléniques, Fondation Nationale de la Recherche Scientifique, Αθήνα 2006, 213 σελ.

Πρώτη επιστημονική εκδήλωση του «Σεμιναρίου Συγκριτικής Γραμματολογίας και Ιστορίας των Ιδεών», η Συνάντηση αυτή που πραγματοποιήθηκε στις 3 με 4 Σεπτεμβρίου 2001 στο Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών (Αμφιθέατρο «Λεωνίδα Ζέρβας» και Αίθουσα Σεμιναρίων), προσπάθησε να διερευνήσει την παρούσα κατάσταση των συγκριτολογικών σπουδών στον χώρο της Νοτιο-ανατολικής Ευρώπης. Η θεματολογία των εργασιών, με τη σειρά που εκφωνήθηκαν καθώς και με αυτήν με την οποία εμφανίζονται στον τόμο ακολουθούν μια πορεία που οδεύει από τη γενική θεώρηση στο ειδικό παράδειγμα. Η εναρκτήρια ομιλία του Paul Cornea, ομότιμου καθηγητή στο Πανεπιστήμιο του Βουκουρεστίου, μιας σημαντικής προσωπικότητας του 20ού αιώνα στον τομέα της συγκριτικής φιλολογίας αποτελεί αποστάλαγμα στοχασμού και βιωμένης εμπειρίας. Ακολουθούν χαρτογραφήσεις εθνικών πεδίων, όπως της Βουλγαρίας (Roumiana Stantcheva), της Σερβίας (Jelena Novaković), και της Ελλάδας (Άννα Ταμπάκη). Στο πλούσιο παράδειγμα της δραματουργίας εστιάζεται η προσέγγιση του Βάλτερ Πούχνερ ο οποίος εντάσσει μάλιστα στην οπτική του και χώρες της Κεντρικής Ευρώπης, όπως έχουμε με την εύγλωττη περίπτωση της Ουγγαρίας.

Ακολουθούν εξειδικευμένες μελέτες που κατοπτρίζουν την πολυμορφία των σημερινών προσεγγίσεων: ο πάντοτε επίκαιρος ενοφθαλμισμός του αρχαίου μύθου στη σύγχρονη λογοτεχνία και δραματουργία (Ιωάννα Κωνσταντουλάκη-Χάντζου), η *διακειμενικότητα* και η σύνδεση της λογοτεχνίας με τις καλές τέχνες (Ελένα Κουτριάνου), η συγκριτική μελέτη της *χρονικότητας* (Αντιγόνη Βλαβιανού), η έννοια του 'πεδίου' (champ) ως απόρροια του διαλόγου με τις θετικές επιστήμες (Μαίη Σεχάμπ) και η στροφή του ενδιαφέροντος σε λιγότερο διερευνημένα λογοτεχνικά είδη, όπως είναι ο προσωπικός λόγος, με άλλα λόγια η αυτοβιογραφία, το απομνημόνευμα και η ταξιδιωτική αφήγηση (Ουρανία Πολυκανδριώτη).

Μια τελευταία ενότητα εστιάζεται σε ζητήματα αναστοχασμού γύρω από την έννοια του επιστήμονα / 'scientist' και τα desiderata της συγκριτικής γραμματολογίας στη Νοτιο-ανατολική Ευρώπη (Τάσος Καπλάνης) και στην παρουσίαση ενός προγράμματος σπουδών (Μίλτος Πεχλιβάνος, Λίζυ Τσιριμώκου, Μιχάλης Χρυσανθόπουλος), εν προκειμένω του μεταπτυχιακού προγράμματος Συγκριτικής Γραμματολογίας του Τμήματος Φιλολογίας του ΑΠΘ.

Ο τόμος κλείνει με Επίμετρο που περιέχει το Πρόγραμμα εργασιών της διαβαλκανικής αυτής Συνάντησης Εργασίας· ακολουθεί Ευρετήριο κυρίων ονομάτων, συγγραφέων και έργων.

Παρουσίαση: *Ενημερωτικό Δελτίο* INE/EIE, τχ. 31, Δεκ. 2006, σσ. 13-14. • «'Σύγχρονες τάσεις της Συγκριτικής Λογοτεχνίας στη Νοτιοανατολική Ευρώπη', επιμέλεια Άννα Ταμπάκη», *Το Καποδιστριακό*, στήλη «βιβλία» [Επιμέλεια: Γεράσιμος Ζώρας], φύλλο 115, 15 Νοεμβρίου 2007, σ. 15.

23. (σε συνεργασία με τον Γιώργο Κεχαγιόγλου), Μιχαήλ Τσερβάντες, *Ο επιτήδειος ευγενής δον Κισότης της Μάντσας. Η πρώτη γνωστή ελληνική μετάφραση έργου του Cervantes (τρίτη δεκαετία του 18ου αιώνα;)*. Εισαγωγή Γ. Κεχαγιόγλου – Α. Ταμπάκη, Κείμενο, Γλωσσάρι & Πίνακας Κύριων ονομάτων Γιώργος Κεχαγιόγλου, σειρά Πηγές της Νεοελληνικής Γραμματείας και Ιστορίας -1, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών 99, Αθήνα 2007, σσ. *158+814+28 εικ. χ.α.

Σημαντικό τεκμήριο για την προσέγγιση των ανεξερεύνητων γραμματειακών εκφάνσεων του πρώιμου Διαφωτισμού στον χώρο της Νοτιανατολικής Ευρώπης, η παρούσα φιλολογική έκδοση της πρώτης γνωστής ελληνικής μετάφρασης (τρίτη δεκαετία του 18ου αιώνα;) ενός από τα πλέον εμβληματικά έργα της ευρωπαϊκής αφηγηματικής παράδοσης που ορίζει τρόπον τινά την εποχή της νεοτερικότητας, του *Δον Κιχώτη*, βασίζεται σε τρία αποσπασματικά χειρόγραφα, που ανασύρθηκαν από τη λήθη σταδιακά και σχολιάστηκαν σε διαφορετικούς χρόνους, καλύπτοντας το φάσμα σαράντα πέντε περίπου ετών: τον κώδικα Σγουρδαίου (αθηναϊκή ιδιωτική συλλογή), το χειρόγραφο της Βυτίνας (Κοινοτική Βιβλιοθήκη Βυτίνας) και το εκτενέστερο όλων χειρόγραφο της Βιβλιοθήκη της Ρουμανικής Ακαδημίας. Η παράδοση της φαναριώτικης αυτής μετάφρασης, που πραγματοποιήθηκε με βάση το ιταλικό διάμεσο του έργου, φαίνεται να έμεινε αποκλειστικά χειρόγραφο.

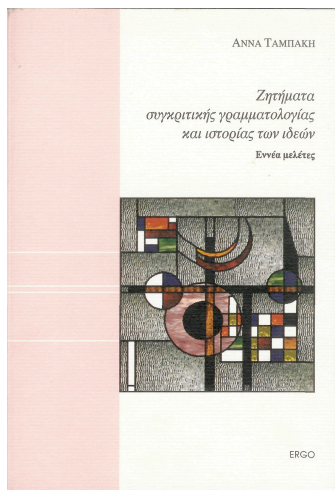
Στην έκδοση του κειμένου προτάσσεται εκτενής εισαγωγική μελέτη που πραγματεύεται τα γραμματειακά και μεταφραστικά συμφραζόμενα του πρώιμου 18ου αιώνα, την ανάδυση του ενδιαφέροντος για τον Cervantes στη φαναριώτικη παιδεία, και έπειτα επικεντρώνεται στη χειρόγραφη παράδοση του *Δον Κιχώτη* και στο ιταλικό της πρότυπο, καθώς και στο ύφος και τις προϋποθέσεις της μετάφρασης, διατυπώνοντας υποθέσεις για τον ανώνυμο μεταφραστή του κύκλου των πρώτων Μαυροκορδάτων και για την πιθανή χρονολόγηση του εγχειρήματος. Το έργο, που εγκαινιάζει τη νέα εκδοτική σειρά του ΙΝΕ «Πηγές της νεοελληνικής γραμματείας και ιστορίας» συμπληρώνεται με εκτεταμένο Γλωσσάρι και Πίνακα Κύριων ονομάτων.

Παρουσίαση: *Ενημερωτικό Δελτίο ΙΝΕ/ΕΙΕ*, τχ. 33, Δεκέμβριος 2008, σσ. 8-9.

Βιβλιοκρισία: Πέρσα Αποστολή, «Ένας περιπλανώμενος ιπότης στην Αυλή των Μαυροκορδάτων. Η πρώτη γνωστή ελληνική μετάφραση του *Δον Κιχώτη*, Ο δον Κισότης του Τσερβάντες *Μιχαήλ Τσερβάντες, Ο επιτήδειος ευγενής δον Κισότης της Μάντσας. Η πρώτη γνωστή ελληνική μετάφραση έργου του Cervantes (τρίτη δεκαετία του 18ου αιώνα;)*. Εισαγωγή Γ. Κεχαγιόγλου, Α. Ταμπάκη, Κείμενο, γλωσσάρι και πίνακας κύριων ονομάτων Γ. Κεχαγιόγλου. Έκδοση Ινστιτούτου Νεοελληνικών Ερευνών / Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών 2008'», εφ. *Το Βήμα*, βιβλία, Κυριακή 14 Σεπτεμβρίου 2008, σ. 23. • **Walter Puchner**, «Miguel Cervantes, *Ο επιτήδειος ευγενής δον Κισότης της Μάντσας, Η πρώτη γνωστή ελληνική μετάφραση έργου του Cervantes (τρίτη δεκαετία του 18^{ου} αιώνα;)*...», *Südost-Forschungen* 67 (2008) [2009], 588-590. • **Ιωάννης Κιορίδης**, Διδάκτωρ Συγκριτικής μεσαιωνικής φιλολογίας Πανεπιστημίου Αθηνών, «Μιχαήλ Τσερβάντες, *Ο επιτήδειος ευγενής δον Κισότης της Μάντσας:*

Η πρώτη γνωστή ελληνική μετάφραση (Τρίτη δεκαετία του 18ου αι.): Περιλαμβάνει: Εισαγωγή από τους Γ. Κεχαγιόγλου - Α. Ταμπάκη (σελ. 158), Κείμενο, Γλωσσάρι και Πίνακα κυρίων ονομάτων από τον Γ. Κεχαγιόγλου (σελ. 815) και σειρά Εικόνων. Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών 99, Σειρά: Πηγές της Νεοελληνικής Γραμματείας και Ιστορίας Ι, Αθήνα: 2007. ISBN: 978-960-7916-71-6.». Ηλεκτρονική ανάρτηση: <http://ebookbrowse.com/kaxagioglou-tabaki-metafrasi-pdf-d302648728>

Αναφορές: **Guillermo Marín Casal**, «Tras las huellas griegas de *Don Quijote* en sus andanzas por Bucarest, Esmirna, Trieste, Constantinopla, Nueva York y Atenas», *Bulletin of the Cervantes Society of America*, 30.1 (Spring, 2010): 47-86. • **Guillermo Marín Casal**, «A propósito de la edición de la primera traducción griega del Quijote y el hallazgo de un nuevo manuscrito», *Trans*, núm. 14 · 2010, 163-171.

24. *Ζητήματα συγκριτικής γραμματολογίας και ιστορίας των ιδεών. Εννέα μελέτες*, Εκδόσεις Ergo, Αθήνα 2008, 210 σελ.

Στον τόμο αυτό περιλαμβάνονται εννέα μελέτες, οι οποίες γράφτηκαν στην πλειοψηφία τους μετά από ένα εξωτερικό ερέθισμα ή με την ευκαιρία πρόσκλησης συμμετοχής σε ένα ειδικό επιστημονικό γεγονός. Στο σύνολό τους εκφράζουν, μέσα από μια θεματική πολυφωνία, ορισμένους ερευνητικούς προσανατολισμούς της συγγραφέως γύρω από ζητήματα που άπτονται της συγκριτικής γραμματολογίας και της ιστορίας των ιδεών: η χαρτογράφηση της συγκριτικής φιλολογίας στην Ελλάδα, η μέθοδος του «συγκριτισμού» στο έργο του Κ. Θ. Δημαρά, η ιστοριογραφική οπτική του μεταφραστικού εγχειρήματος, το «παιδαγωγικό-φιλοσοφικό» ταξίδι της μύησης-περιπλάνησης και η πρόσληψή του από τον ελληνικό Διαφωτισμό, η ανάδυση των «νεοτερικών» λογοτεχνικών και δραματουργικών κανόνων μέσα από τα *Γραμματικά* του Κωνσταντίνου Οικονόμου, η μετάβαση από τον Διαφωτισμό στον Ρομαντισμό από τον Ιωάννη στον Σπυρίδωνα Ζαμπέλιο, τέλος η μεταφραστική πρακτική δυο πρωτοπόρων μεταφραστών, του Πλάτωνα Πετρίδη και του Ιωάννη Ισιδωρίδη Σκυλίτη. Τον τόμο ολοκληρώνει ένα μικρό κείμενο αφιερωμένο στην πρόσληψη του Βολταίρου από τον νεοελληνικό Διαφωτισμό.

Παρουσίαση: *Ενημερωτικό Δελτίο* INE/EIE, τχ. 33, Δεκ. 2008, σσ. 32-33. • Άννας Ταμπάκη, «Ζητήματα συγκριτικής γραμματολογίας και ιστορίας των ιδεών», *Το Καποδιστριακό*, στήλη «βιβλία» [Επιμέλεια: Γεράσιμος Ζώρας], έτος Ζ', αρ. φύλλου 135-136, 1-15 Δεκεμβρίου 2008, σ. 14 • **Αγγελική Ευθυμίου**, «Συγκριτολογικές ερμηνείες και αναλύσεις? Άννα Ταμπάκη, *Ζητήματα συγκριτικής γραμματολογίας και ιστορίας των ιδεών*, εκδ. Ergo,

2008, σελ. 209, ISBN: 979-960-8376-37-3», *ΑΩ* Ενημερωτικό Δελτίο, τχ. 44, Ιούνιος 2009, σ. 46-47.

25. (σε συνεργασία με τον Βάλτερ ΠΟΥΧΝΕΡ), *First International Conference Theatre and Theatre Studies in the 21st Century (Athens, 28 September – 1 October 2005). Proceedings*, Edited by Anna Tabaki & Walter Puchner / *Premier Congrès International Théâtre et études théâtrales au seuil du XXIème siècle (Athènes, 28 septembre – 1er octobre 2005)*, Actes. Sous la direction de Anna Tabaki & Walter Puchner, Ergo, Athens 2010, 542 σελ.

Στόχοι του Συμποσίου ήταν να τεθούν ερωτήματα σε ένα ευρύ φάσμα θεωρίας και πρακτικής του θεάτρου καθώς και στο πεδίο της οργάνωσης των θεατρικών σπουδών. Όπως διατυπώνεται στο προλογικό σημείωμα που υπογράφει ο καθηγητής Βάλτερ Πούχνερ «η πρόσφατη θεατρική πρακτική αμφισβητεί τις ολιστικές θεωρήσεις της *θεωρίας του θεάτρου*, όπως τον δομισμό και τη σημειολογία και έχει σχετικοποιήσει, κατά μία έννοια, κάθε ξεχωριστό στοιχείο της παράστασης ως επικοινωνιακού γεγονότος μεταξύ ηθοποιών και θεατών [...]. Αυτή η καινούργια κατάσταση έχει ένα σημαντικό αντίκτυπο στη μελλοντική θεωρία του θεάτρου, στον ίδιο τον όρο «θέατρο», καθώς επίσης και στις θεατρικές σπουδές.

» Η μεταμοντέρνα τάση απλοποίησης ρίχνει, ακόμη, νέο φως στη *θεατρική ιστοριογραφία*, η οποία – ύστερα από μία περίοδο άρνησής της είναι ξανά το κέντρο της προσοχής του ενδιαφέροντος. Τα διαρθρωτικά μοντέλα του εξελικτισμού έχουν δώσει τη θέση τους σε πιο συγκεκριμένες και διαφοροποιημένες μεθοδολογίες, οι οποίες τώρα δίνουν πεισσότερη έμφαση στην προσωπικότητα και στην ατομική αφήγηση του ιστοριογράφου – υπάρχουν μόνο ιστορίες του θεάτρου και όχι μία ιστορία – και εστιάζουν στις διακοπές, στις τομές και στις νέες *απαρχές* του φαντασιακού συνεχούς της εξέλιξης.

» Κατά τις αλλαγές του κανόνα του ρεπερτορίου που σήμερα περιλαμβάνει διαπολιτισμικές παραστάσεις, μετα-αποικιακό δράμα και γενικότερα θεατρικές πρακτικές του Τρίτου Κόσμου, ορισμένες περιόδους της θεατρικής ιστορίας φαίνεται πως είναι περισσότερο «παρούσες» από τις υπόλοιπες: αυτό συμβαίνει για παράδειγμα στην περίπτωση της *αναβίωσης* και της *πρόσληψης* του *αρχαίου ελληνικού δράματος*, το οποίο σήμερα κατέχει ένα σημαντικό ποσοστό στο παγκόσμιο ρεπερτόριο και αξίζει σε αυτόν τον τομέα να γίνουν μεγαλύτερες και πιο έντονες προσπάθειες ακαδημαϊκής έρευνας. Η κλασική φιλολογία παραδέχεται ότι η πρόσφατη ερμηνεία του αρχαίου δράματος από τους δημιουργούς του θεάτρου και η σκηνική του παρουσίαση μπροστά σε σύγχρονο ακροατήριο είναι δυνατό να δώσει μία καινούργια διάσταση στα παραδοσιακά κείμενα. Όπως επίσης, οι άνθρωποι του θεάτρου αντιλαμβάνονται καλά ότι η ακαδημαϊκή παράδοση του σχολιασμού και της ερμηνείας αυτών των κειμένων δεν αρκεί να είναι απλώς δουλειά γραφείου που γίνεται πίσω από τις κλειστές πόρτες των πανεπιστημίων. Τα προβλήματα της μετάφρασης είναι σήμερα πιο πραγματικά από ποτέ».

Άλλο ζωτικό ερώτημα: «Ποια στρατηγική πρέπει να ακολουθήσουν οι *θεατρικές σπουδές*, καθώς η θεατρική εκπαίδευση αποτελεί μια αξιόλογη επιδίωξη ανεξάρτητα από τις αλλαγές στη δομή της οικονομίας και του πολιτισμού;» Τέλος το *θέατρο στην εκπαίδευση* μπορεί να ωφεληθεί από αυτό το καινούργιο απόθεμα ανοιχτών μορφών παραστάσεων: από το παιχνίδι των ρόλων, το ψυχόδραμα και τη διαρκώς αυξανόμενη βιβλιογραφία επί του θέματος σε διεθνές επίπεδο (βλ. *The Objectives of the Conference / Les objectifs du Congrès*, σσ. 13-16).

Η δομή των Πρακτικών ακολουθεί τη διάρθρωση των θεματικών ενότητων στο Συνέδριο. Ξεκινούν με σύντομο προλογικό σημείωμα της υπογράφουσας και δυο εισαγωγικά κείμενα του Βάλτερ Πούχνερ: *The Objectives of the Conference / Les objectifs du Congrès* και *Theatrologia quo vadis?*

Στην πρώτη ενότητα *Theories on theatre – Aspects of theory and historiography / Autour de la théorie du drame – Questions d’histoire et d’historiographie théâtrales* δημοσιεύονται οι συμβολές των: Marvin Carlson (The City University of New York), Stratos E. Constantinidis (The Ohio State University), Claudine Elnécavé (Université de Haifa), J. Michael Walton (University of Hull), Λίλα Μαράκα (ΕΚΠΑ), Ζωή Σαμαρά (ΑΠΘ), Άννα Ταμπάκη (ΕΚΠΑ), Βάλτερ Πούχνερ (ΕΚΠΑ), Γ. Π. Πεφάνης (ΕΚΠΑ), Κυριακή Πετράκου (ΕΚΠΑ), Sirkku Aaltonen (University of Vaasa), Pirkko Koski (University of Helsinki), Kalina Stefanova (National Academy of Theatre and Film Arts, Sofia), Erica Fischer-Lichte (Freie Universität Berlin), Henri Schoenmakers (University Erlangen-Nuremberg) και John Somers (University of Exeter).

Στη δεύτερη θεματική ενότητα *Revival and reception of ancient Greek drama / Renouveau et réception du théâtre grec ancien*, δημοσιεύονται οι συμβολές των: Herman Altena (Utrecht University), Πλάτων Μαυρομούστακος (ΕΚΠΑ), José Luis Navarro (Universidad Autonoma de Madrid), Maria de Fátima Silva (University of Coimbra), Freddy Decreus (Ghent University), Καίτη Διαμαντάκου (ΕΚΠΑ), Κωνσταντζα Γεωργακάκη (ΕΚΠΑ), Ελένη Φεσσά-Εμμανουήλ (ΕΚΠΑ), Carol Gillespie (The Open University, UK), Lorna Hardwick (The Open University, UK), Ketevan Gurchiani (University of Tbilisi), Dina Mantchéva (Université de Sofia), Χαρά Μπακονικόλα (ΕΚΠΑ), Ketevan Nadareishvili (Institute of Classical Philology, Byzantinology and Modern Greek Studies, Tbilisi), Σάββας Πατσαλίδης (ΑΠΘ), Cleo Protokhristova (Plovdiv University), Bernd Seidensticker (Freie Universität Berlin), GraŻyna Golik-Szarawarska (University of Silesia, Katowice), Dmitry Trubotchkin (Russian Academy of Theatre Arts GITIS), Nurith Yaari (Tel Aviv University), Χρυσόθεμις Σταματοπούλου-Βασιλάκου (ΕΚΠΑ), David Wiles (Royal Holloway University of London) και Steve Wilmer (Trinity College, Dublin).

Στην τρίτη ενότητα με θεματικό άξονα *Perspectives of Theatre Studies – Theatre and Education / Stratégie et perspectives des études théâtrales – Théâtre et Éducation* περιλαμβάνονται οι συμβολές των: Éveleyne Ertel (Paris III-Sorbonne Nouvelle), Marco de Marinis (Università di Bologna), Irène Perelli-Contos (Université Laval, Québec), Chantal Hébert (Université Laval), Irène Roy (Université Laval), και Don Rubin (York Universtiy, Toronto).

Ακολουθούν περιλήψεις και βιογραφικά των συγγραφέων του τόμου, πολλοί εκ των οποίων είναι επιφανείς προσωπικότητες στον χώρο των θεατρικών σπουδών, της κλασικής (και συγκριτικής) φιλολογίας και της θεωρίας της λογοτεχνίας. Ως επίμετρο δημοσιεύεται το Πρόγραμμα Εργασιών του Συνεδρίου και αναμνηστικό φωτογραφικό υλικό.

Παρουσίαση: *Ενημερωτικό Δελτίο INE/EIE*, τχ. 35, Δεκέμβριος 2010, σσ. 42-44.

Βιβλιοκρισία: **Elena Papalexiou**, *Une discipline en pleine fermentation*, «Anna Tabaki & Walter Puchner (éds.), *First International Conference. Theatre and Theatre Studies in the 21st Century (Athens, 28 September – 1 October 2005). Proceedings*, Edited by Anna Tabaki & Walter Puchner / *Premier Congrès International. Théâtre et études théâtrales au seuil du XXIème siècle (Athènes, 28 septembre – 1er octobre 2005), Actes*. Sous la direction de Anna Tabaki & Walter Puchner, Ergo, Athènes 2010, p. 542», «Βιβλιο-συγκρίσεις», *Σύγκριση/Comparaison*, τχ. 22(2011), σσ. 109-113. Ηλεκτρονική ανάρτηση:
http://gcla.phil.uoa.gr/newfiles/syngrisi_22/VivlioSyngriseis_105-114.pdf •
Γιώργος Φρέρης, *First International Conference. Theatre and Theatre*

Studies in the 21st Century (Athens, 28 September – 1 October 2005). Proceedings, Edited by Anna Tabaki & Walter Puchner / *Premier Congrès International. Théâtre et études théâtrales au seuil du XXIème siècle (Athènes, 28 septembre – 1er octobre 2005), Actes*. Sous la direction de Anna Tabaki & de Walter Puchner, Ergo, Athènes 2010, 542 p., *Δια-κείμενα/Intertextes*, τχ. 14(2012), σσ. 223-224. Ηλεκτρονική ανάρτηση: <http://dia-keimena.frl.auth.gr/site/images/stories/Intertextes-14.pdf>

26. *Greek Bulgarian Relations in the Age of National Identity Formation / Relations Gréco-bulgares à l'ère de la formation des identités nationales*, Edited by P. M. Kitromilides & Anna Tabaki / Sous la direction de P. M. Kitromilides & Anna Tabaki, INR/NHRF, Athens 2010, 340 σελ.

Ο τόμος περιέχει τα πρακτικά του δεύτερου ελληνο-βαλκανικού Συμποσίου που διοργάνωσε το INE/EIE, στις 2 & 3 Οκτωβρίου 2008, επιθυμώντας να διευρύνει αλλά και να εξειδικεύσει τον διάλογο μεταξύ ελλήνων και βουλγάρων μελετητών των διαπολιτισμικών σχέσεων κατά την περίοδο της εθνικής ανασυγκρότησης και της διαμόρφωσης των εθνικών ταυτοτήτων στη Νοτιοανατολική Ευρώπη. Για τον σκοπό αυτό το INE απευθύνθηκε σε συναδέλφους από το Ινστιτούτο Βαλκανικών Σπουδών της Σόφιας, με το οποίο συνδέεται με παλαιούς δεσμούς πνευματικών ανταλλαγών και συνεργασίας, αλλά και σε άλλους ακαδημαϊκούς φορείς και ειδικούς μελετητές από την Ελλάδα, τη Βουλγαρία και τη Δυτική Ευρώπη.

Η διάρθρωση του βιβλίου ακολουθεί τους θεματικούς άξονες του Συμποσίου που, μετά την εναρκτήρια ομιλία του Α. Ε. Ταχιάου, ήσαν τέσσερις I. *Διαφωτισμός και προσδιορισμός της εθνικής ταυτότητας*, II. *Η εικόνα των Βουλγάρων στην ελληνική διανόηση*, III. *Η ελληνο-βουλγαρική πνευματική παράδοση και* IV. *Η διαμόρφωση των λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών παραδόσεων*.

Τον τόμο προλογίζει ο Διευθυντής του INE και Πρόεδρος της Ο.Ε. Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης και ακολουθεί η εισήγηση του Ομότιμου Καθηγητή Αντώνιου-Αιμίλιου Ταχιάου (ΑΠΘ), “The Bulgarian National Revival of the Eighteenth Century and the Greek World”.

Στην πρώτη ενότητα *The Enlightenment and the formation of National Identities / Les Lumières et la formation des identités nationales* εμπεριέχονται οι συμβολές του Raymond Detrez (University of Ghent), “Understanding the Pre-Nationalist Balkans: the ‘Romaic’ Community”, της Raia Zaimova (Institut d’Études Balkaniques), “Les images byzantino-bulgares de Peyssonnel (XVIIIe siècle)”, του Βασίλη Μαραγκού (Ph.D. University of Athens), “The nation of faith: Parthenius Pavlović and aspects of the Orthodox Commonwealth” και της Nadia Danova (Institut d’Études Balkaniques), “Les anti-Lumières dans l’espace bulgare”.

Η δεύτερη θεματική ενότητα *The Image of the Bulgarians in Greek Scholarship / L’image des Bulgares chez les intellectuels grecs* περιλαμβάνει τις συμβολές των Γιάννη Κουμπουρλή (INE/EIE), “Les Bulgares dans les premiers textes de Constantinos Paparrigopoulos et de Spyridon Zambélios” και Σοφίας Ματθαίου (INE/EIE), “Stephanos Koumanoudis’ perception of the Bulgarians: Convergences with and Divergences from his Contemporaries”.

Η τρίτη ενότητα με τίτλο *The Greco-Bulgarian Intellectual Tradition / La tradition intellectuelle gréco-bulgare* περιέχει τις συμβολές των: Yura Constantinova (Institute for Balkan Studies), “Myths and Pragmatism in the Political Ideology of Dr Ivan Seliminski”, Petya Yaneva (Sofia University), “The Greek Archive of Constantin Photinov: Lexical Peculiarities” και του Serguey Ivanov (American University in Bulgaria), “Nineteenth-century Bulgarian Translations of the Bible”.

Στην τέταρτη και τελευταία ενότητα με τίτλο *The Formation of Literary and Artistic Traditions / La formation des traditions littéraires et artistiques* περιέχονται οι συμβολές των: Nikolay Aretov (Institute for Literature, Bulgarian Academy of Science), “Hellenic mythology: Usages and Transformations in Bulgarian Literature from the Early Nineteenth Century”, Cleo Protokhrstova (Plovdiv University), “National Revival, Enlightenment Projects and Attic Tragedy in Bulgaria”, Roumiana L. Stantcheva (Universite de Sofia “St Kliment Ohridski”), “Petro Slaveykov, Athanasios Christopoulos et la succession des motifs anacréontiques dans la poésie bulgare”, Στέση Αθήνη (Παν/μιο Πατρών), “N. S. Piccolos, l'épreuve du littéraire”, Άννα Ταμπάκη (ΕΚΠΑ, ΙΝΕ/ΕΙΕ), “La formation de la tradition dramatique au fil du XIXe siècle: Nicolas Piccolos et Démosthène Mitsizis” και Ουρανία Πολυκανδριώτη (ΙΝΕ/ΕΙΕ), “Pénélope Delta et l'image stéréotypée des Bulgares dans la littérature pour enfants”.

Ο τόμος που εντάσσεται στην επιστημονική στρατηγική του Ινστιτούτου, αποβλέπει δε στη διαβαλκανική προσέγγιση και ερμηνεία των ζητημάτων που άπτονται της ιστορίας των ιδεών και των πολιτικο-κοινωνικών μορφωμάτων στους νεότερους χρόνους ολοκληρώνεται με το πρόγραμμα εργασιών του Συμποσίου και χρηστικό Ευρετήριο.

Παρουσίαση: *Ενημερωτικό Δελτίο ΙΝΕ/ΕΙΕ*, τχ. 35, Δεκέμβριος 2010, σσ. 24-25.

Βιβλιοκρισία: «Με το βλέμμα στα Βαλκάνια» του **Νίκου Μαυρέλου**: Kitromilides P.M. – Tabaki A., *Greek-Bulgarian Relations in the Age of National Identity Formation*, Institute for Neohellenic Research, National Hellenic Research Foundation, p. 356, *Η Αυγή* online, 12/8/2012
-<http://www.avgi.gr/ArticleActions/show.action?articleID=706605>

Book Review: **Maria Todorova**, Paschalis M. Kitromilides and Anna Tabaki (eds.), *Greek-Bulgarian Relations in the Age of National Identity Formation*. Athens: Institute for Neohellenic Research, National Hellenic Research Foundation, 2010, 338pp., *Nations and Nationalism*, Volume 18, Issue 4, October 2012, pp. 769–771. • **Gerasimos Augustinos**, *Greek-Bulgarian Relations in the Age of National Identity Formation* by Kitromilides, P. M. and Tabaki, A. (eds), *The Slavonic and East European Review*, vol. 90, no 3, July 2012, pp. 539-543. • **Βασίλης Κ. Γούναρης**, P. M. Kitromilides and Anna Tabaki (eds), *Greek-Bulgarian Relations in the Age of National Identity Formation*, Institute for Neohellenic Research. National Hellenic Research Foundation: Athens, 2010, *Cyrrillomethodianum* (2012). • **Fotini Christakoudi-Konstantinidou**, P. M. Kitromilides, Anna Tabaki (eds.), *Greek-Bulgarian Relations in the Age of National Identity Formation*, Athens, 2010, *Études Balkaniques*, XLVIII, 2012, No 1, σσ. 196-198. • **Oliver Jens Schmitt**, “Greek-Bulgarian Relations in the Age of National Identity Formation. Hgg. Paschalis M. Kitromilides / Anna Tabaki [...]”, *Südost Forschungen*, 71(2012), σσ. 458-465.

27. (συντονισμός της έκδοσης) Cornelia Papacostea-Danielopolu, *Οι ελληνικές κοινότητες στη Ρουμανία τον 19ο αιώνα*. Μετάφραση Νικόλαος Διαμαντόπουλος. Βιβλιογραφικό επίμετρο Σοφία Ματθαίου, ΙΝΕ/ΕΙΕ, αρ. 116, σειρά «Βιβλιοθήκη Ιστορίας των Ιδεών -8», Αθήνα 2010, 225 σελ. + 3 χ.α.

Η παρούσα έκδοση, επεξεργασμένη και εμπλουτισμένη με χρηστικό βιβλιογραφικό επίμετρο, καθιστά προσιτό στο ελληνικό επιστημονικό κοινό, χάρις στη μεταφραστική φιλοπονία του κ. Νικόλαου Διαμαντόπουλου, πρέσβεως ε.τ., το πρώτο μέρος από την τελευταίο έργο της γνωστής νεοελληνίστριας Κορνηλίας Papacostea-Danielopolu. *Comunitățile Grecești din România în secolul al XIX-lea* (Βουκουρέστι, Editura Omonia, 1995). Παρουσιάζει δε αναλυτικά την οικονομική και πολιτιστική οργάνωση (εκκλησία, παιδεία και εκπαιδευτικοί θεσμοί, κοινωνική ζωή και κοινωνική

αλληλεγγύη) των μεγάλων ελληνικών κοινοτήτων στο Βουκουρέστι, τη Βραΐλα, την Κωνσταντζα, το Γαλάτσι και το Γιούργεβο.

Η μελέτη της Κορνηλίας Papacostea-Danielopolu εξιστορεί τη σύσταση και δράση των ελληνικών κοινοτήτων στη Ρουμανία και των κοινωνικών, εκπαιδευτικών και πολιτιστικών συσπειρώσεων των Ελλήνων από την εμφάνισή τους με θεσμοθετημένη μορφή, μετά τη σύσταση του «Οργανικού Κανονισμού» (1830) ως το τέλος του 19ου αιώνα. Όπως επισημαίνει στον Πρόλογό του ο Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης «η εξιστόρηση αυτή συντελείται κυρίως με τη σταχυολόγηση ενός πραγματικού πλούτου αποκαλυπτικών λεπτομερειών από τον ελληνικό τύπο της Ρουμανίας. Έτσι η αφήγηση αποκτά ζωντάνια και διατηρεί αδιάπτωτο το ενδιαφέρον της. Η ιστορία του συλλογικού βίου των Ελλήνων στη μητρόπολη και στα μεγάλα λιμάνια της Ρουμανίας απαρτίζεται κυρίως από την αφήγηση της δράσης τους στον τομέα της παιδείας: σχολεία, δάσκαλοι, εφημερίδες, εκδόσεις και βεβαίως η δράση των σημαντικότερων λογίων ζωντανεύει με την αφήγηση της Κορνηλίας Danielopolu και πλαισιώνει την καταγραφή της συνεχούς μέριμνας του ελληνισμού της Ρουμανίας για την Εκκλησία και το εθνικό δίκαιο». Ενώ πιο κάτω παρατηρεί εύστοχα ότι «η οικογένεια της συγγραφέως, οι Papacostea, ανήκαν στο ανθρώπινο δίκτυο της βλάχικης διασποράς που συνιστά στην ιστορική διαχρονία έναν από τους συνεκτικούς δεσμούς της ευρύτερης βαλκανικής κοινωνίας». Με αυτές τις εγγενείς προϋποθέσεις η συγγραφέας στάθηκε δυνατόν να προσλάβει, να κατανοήσει και να περιγράψει τις εκδηλώσεις του της κοινωνικής και πνευματικής δράσης του ελληνισμού στον ρουμανικό χώρο.

Για την πληρέστερη και αναθεωρημένη εμφάνιση του μελετήματος στην ελληνική του εκδοχή συνεργάστηκαν, με συντονίστρια την υπογράφοσα, αρκετοί ειδικοί μελετητές: η αναπλ. Καθηγήτρια Εύη Γεωργιτσογιάννη, οι ρουμάνοι ερευνητές Mihai Țirău, Claudiu Turcitu και Ștefan Petrescu, ενώ τη σύνταξη και επιμέλεια του εκτενούς βιβλιογραφικού Επίμετρου ανέλαβε η ερευνήτρια του ΙΝΕ/ΕΙΕ Σοφία Ματθαίου.

Το βιβλίο απαρτίζεται από Προλογικό σημείωμα που υπογράφει ο Διευθυντής του ΙΝΕ, καθηγητής Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης, από βιοεργογραφική προσέγγιση της Κορνηλίας Papacostea-Danielopolu που υπογράφει η Άννα Ταμπάκη και ακολουθούν δυο μείζονα κεφάλαια. Το πρώτο με τίτλο «Η ελληνική κοινότητα του Βουκουρεστίου» περιέχει τις ακόλουθες υποενότητες: η κοινότητα, η Εκκλησία, η εταιρεία «Ευαγγελισμός», τα σχολεία, παιδεία και πολιτισμός, ο ελληνικός Τύπος, τα τυπογραφεία, οι μεταφράσεις. Το δεύτερο κεφάλαιο με τίτλο «Ελληνικές κοινότητες άλλων πόλεων» φέρει τις ακόλουθες υποδιαίρεσεις: συγκρότηση των ελληνικών κοινοτήτων, τόπος καταγωγής των Ελλήνων, οι σχέσεις με τον τόπο καταγωγής, επαγγέλματα των διανοουμένων, οι εκκλησίες, τα σχολεία, πολιτιστική ζωή, τα τυπογραφεία, ο τύπος, οι μεταφράσεις και προσωπικότητες της εποχής. Ακολουθούν τα Συμπεράσματα.

Το Βιβλιογραφικό Επίμετρο εμπλουτίζει με εντυπωσιακό τρόπο την αρχική καταγραφή της συγγραφέως. Παρουσιάζει 358 τίτλους για την περίοδο 1830 με 1900, στους οποίους συγκαταλέγονται και ορισμένοι αβιβλιογράφητοι, που έφερε στο φως η επιτόπια έρευνα των Mihai Țirău και Ștefan Petrescu.

Παρουσίαση: *Ενημερωτικό Δελτίο ΙΝΕ/ΕΙΕ*, τχ. 35, Δεκέμβριος 2010, σσ. 20-21.

Βιβλιοκρισία: Ρωξάνη Αργυροπούλου, στήλη Επίμονος Αναγνώστης, ένθετο «Βιβλία», εφ. *Το Βήμα*, Κυριακή 28 Αυγούστου 2011, 12[46]. • «Με το βλέμμα στα Βαλκάνια» του Νίκου Μαυρέλου: Cornelia Papacostea-Danielopolu, *Οι ελληνικές κοινότητες στη Ρουμανία το 19ο αιώνα*, μτφ. Ν. Διαμαντόπουλος, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών – Ε.Ι.Ε., σ. 223, Η Αυγή online, 12/8/2012

-<http://www.avgi.gr/ArticleActions/show.action?articleID=706605> • **Walter Puchner**, «C. Papacostea-Danielopolu, *Οι ελληνικές κοινότητες στη Ρουμανία τον 19ο αιώνα*», μτφρ. Ν. Διαμαντόπουλος, Αθήνα 2010. *Südost-Forschungen* 69/70 (2010/11 [2012]), σσ. 581-582.

28. *Ιστορία και θεωρία της μετάφρασης, 18ος αιώνας – Ο Διαφωτισμός*, Αθήνα 1995, 121 σελ. (με εκτεταμένη περίληψη στα γαλλικά) [ηλεκτρονική ανάρτηση, Αύγ. 2011]:

http://uoa.academia.edu/AnnaTabaki/Papers/873708/18_1995_with_a_summary_in_french_2011_121

<http://users.uoa.gr/~atabaki/Translations.18thCentury.18.8.11.pdf>

29. *Despre Iluminismul neoelen. Curente de idei și canale de comunicare cu gândirea occidentală*. Μετάφραση Elena Lazăr, Editura Omonia, Βουκουρέστι 2015, 214 σελ. [Μετάφραση του βιβλίου *Περί νεοελληνικού Διαφωτισμού. Ρεύματα ιδεών και δίαυλοι επικοινωνίας με τη δυτική σκέψη*, Αθήνα 2004].

Πρόλογος στη ρουμανική έκδοση

Ιδιαίτερα συγκινημένη γράφω τα ακόλουθα. Τα βιβλία είναι ατόφια κομμάτια της ζωής μας, των εμπειριών μας. Δεν είναι μόνον διανοητική διαδικασία και απόρροια έρευνας αλλά παράλληλα κι ενός πλέγματος ανθρωπίνων σχέσεων, εμπειριών και χωροχρονικών επιδράσεων.

Οι μελέτες που συνθέτουν τον παρόντα τόμο έχουν ως σημείο εκκίνησης τη δεκαετία του 1990 ως λίγο μετά το 2000.[1] Η ελληνική έκδοση είδε το φως της δημοσιότητας το 2004. Η πρόταση για να μεταφραστεί στα ρουμανικά δεν άργησε, ήρθε λίγα χρόνια αργότερα από τη γνωστή νεοελληνίστρια και αγαπημένη φίλη μου Όλγα Cănci. Η κατάσταση της υγείας της δεν της επέτρεψε ωστόσο να πραγματοποιήσει τη ζωνρή επιθυμία της. Το εγχείρημα ανέλαβε μετά την αποδημία της, η φίλη των ελληνικών γραμμάτων και

πρέσβειρά τους στη Ρουμανία Elena Lazar, καταξιωμένη μεταφράστρια, στην οποία η ελληνική παιδεία οφείλει πολλά. Την ευχαριστώ από καρδιάς για τον μόχθο της και τον αριστοτεχνικό τρόπο με τον οποίο ξεπέρασε τους σκοπέλους που έθετε η μετάφραση, κυρίως στην απόδοση των συχνά δυσνόητων χωρίων που παρατίθενται αυτούσια από τις πηγές.

Αναφέρθηκα στην αρχή στο πλέγμα των ανθρώπινων σχέσεων που καθορίζουν ένα πνευματικό έργο, στην επαφή με τον ίδιο τον χώρο, αναζητώντας τα ίχνη της ιστορίας. Ένιες επιδράσεις είναι ορατές: καταρχήν η καταλυτική σημασία που άσκησε η μαθητεία μου κοντά στον Κ.Θ. Δημαρά και τους συνεργάτες του, στη Σορβόνη αλλά και μετέπειτα η πολύχρονη σταδιοδρομία μου στο πνευματικό του τέκνο, στο Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών. Στις δυο αυτές κυψέλες έρευνας, γόνιμων συζητήσεων και προβληματισμών, ήρθα σε επαφή με δυο κρίσιμους αιώνες, τον 18ο και τον 19ο αιώνα, και με τα μεγάλα ρεύματα που σφράγισαν τον χώρο της Νοτιο-ανατολικής Ευρώπης. Τότε, στο τέλος της δεκαετίας του '70 άρχισα να κατανοώ το πολύπλοκο και σαγηνευτικό σχήμα αλληλεπιδράσεων, οσμώσεων και συμπτώσεων που σφραγίζει την συχνά παράλληλη ιστορία των ιδεών στις βαλκανικές μας παιδείες, ιδίως στην ελληνορουμανική.^[2]

Στις δυο προαναφερθείσες κυψέλες έρευνας και παιδείας γνώρισα από κοντά τους σημαντικούς στοχαστές, στους οποίους αναφέρομαι στη βιβλιογραφία μου, τις τόσο αγαπημένες μου Cornelia Paracostea-Danielopolu και Όλγα Cicaneci, τον προικισμένο ιστορικό των ιδεών Alexandru Duju, και τόσους άλλους από τη γενιά τους και τη νεώτερη γενιά. Δεν θα ήθελα να επαναλάβω πράγματα που έχω γράψει κι αλλού: πόσο με επηρέασαν όλα αυτά στο να αγαπήσω τη Ρουμανία, όχι μόνον μέσα από τις συναρπαστικές επιτόπιες αρχαιακές έρευνες και τα ευρήματα που είχα την τύχη να βρεθώ μπροστά τους, όχι μόνον μέσα από παλαιά έντυπα και χειρόγραφα, αλλά και μέσα από τις γέφυρες φιλίας, από τη φιλοξενία, την οικειότητα και την προσέγγιση της καθημερινής ζωής, του περιβάλλοντος χώρου, της τέχνης και της ομορφιάς του τοπίου.

Το βιβλίο αυτό έχει ήδη πίσω του μια δεκαετία ύπαρξης, είναι φυσικό λοιπόν να έχει προστεθεί εν τω μεταξύ σημαντική βιβλιογραφία, ενώ αρκετά από τα θέματα που τίγονται εδώ έχουν οδηγήσει σε εκτεταμένες μελέτες και εκδόσεις (το πιο προφανές παράδειγμα είναι η έκδοση των χειρογράφων κωδίκων της παλαιότερης μετάφρασης του *Δον Κιχώτη* στα νέα ελληνικά, που κυοφορήθηκε μέσα στο φαναριώτικο περιβάλλον). Έκρινα σκόπιμο να προβώ μόνον στις απαραίτητες για τον σημερινό αναγνώστη βελτιώσεις και προσθήκες.

Εύχομαι να αντλήσει το ειδικό (ενδεχομένως και ένα ευρύτερο) αναγνωστικό κοινό ενδιαφέροντα στοιχεία και κυρίως αφορμές στοχασμού. Προς αυτήν την κατεύθυνση προσκαλούν άλλωστε τα διάφορα τμήματα του βιβλίου, αφού δεν αποτελούν στην πλειοψηφία τους εξαντλητικά μελετήματα αλλά τεκμηριωμένα δοκίμια που παρέχουν ερείσματα για αναστοχασμό: ιδιοτυπία και πολυμορφία του νεοελληνικού Διαφωτισμού, διάκριση των φάσεων εξέλιξής του, σχέση του ρεύματος με την Αρχαιότητα και το Βυζάντιο, η θέση της κριτικής της θρησκείας. Ακολουθεί εκτενής αναφορά στη γενετική διάσταση του μεταφραστικού εγχειρήματος που λειτουργεί υβριδικά ως προς τη διαμόρφωση των νέων δομών του λόγου (χειρόγραφη και έντυπη μετάφραση), η παιδαγωγική διάσταση του διαφωτιστικού ρεύματος και η αναζήτηση των νέων ηθικών κανόνων. Ως απτό παράδειγμα της κοραϊκής «μετακένωσης» (transvasement) επιχειρείται η προσέγγιση του έργου δυο εμβληματικών μορφών, του Ρήγα Βελεστινλή και του Αδαμάντιου Κοραή. Το πόνημα κλείνει με το παράδειγμα σύνθετης πρόσληψης (πρώιμης δεξίωσης, ιδεολογικής απόρριψης και ύστερης αποδοχής) που αποτελεί ο Βολταίρος.

Γι αυτήν την ευκαιρία να δώ τα γραπτά μου δημοσιευμένα, σε μια γλώσσα που μελέτησα και σε μια χώρα της οποίας αγάπησα την παιδεία και τους εκφραστές της, θα ευχαριστήσω για μιαν ακόμη φορά την εκδότρια και μεταφράστριά μου, τη σημαντική νεοελληνίστρια και προσφιλή μου φίλη Elena Lazar (*Νέα Μάκρη, 28 Αυγούστου 2014*).

[1] Με εξαίρεση τη μελέτη μου για την «πρόσληψη του Βολτέρου από το νεοελληνικό Διαφωτισμό», *Ε-Ιστορικά, Οι πρωτοπόροι. Φρανσουά-Μαρί Αρουέ ΒΟΛΤΕΡΟΣ, ο εμπνευστής μιας επανάστασης β-1778*, Πέμπτη 26 Ιανουαρίου 2006, σσ. 24-29.

[2] Βλ. το πρόσφατο μελέτημά μου «Regards croisés sur les transferts culturels gréco-roumains: le bilan d'un siècle (XXe siècle)», *Cahiers Balkaniques*, 42(2014), Grèce-

Παρουσίαση: *Agenția de carte*, 11.2.2015: <http://www.agentiadicarte.ro/2015/02/?despre-iluminismul-neoelen-curente-de-idei-si-canale-de-comunicare-cu-gandirea-occidentala-de-anna-tabaki/> • <http://www.eens.org/?p=3679> • *Ziarul de duminică*: <http://www.zf.ro/ziarul-de-duminica/despre-greci-si-altfel-de-ziarul-de-duminica-14059614> • *Cronica veche*, Anul 5, nr 3(50), martie 2015, 19 : <https://cronicaveche.wordpress.com/2015/03/25/cronica-veche-anul-v-nr-350-martie-2015/>

Βιβλιοκρισία: **Dragoș Popescu**, «Anna Tabaki, *Despre iluminismul neoelen. Curente de idei și canale de comunicare cu gândirea occidentală*, traducere din limba neogreacă de Elena Lazăr, Cuvânt-înainte de Pashalis M. Kitromilides, Cu un cuvânt al autoarei la ediția românească, Editura Omonia, București, 2015, 214 p.», *Rev. filos.*, LXIII, 1, p. XXX–XXX, «Repere bibliografice», București, 2016, σσ. 339-341.

30. Συνάντηση Νέων Ερευνητών. *Ο ελληνικός περιοδικός τύπος του 19ου αιώνα. Ερευνητικά ζητήματα - Πορίσματα της έρευνας. Πρακτικά*. Επιμέλεια: Άννα Ταμπάκη - Μαρία Σεχοπούλου, Αθήνα 2015, 196 σελ.

<http://www.chrisalis.eu/images/sneprk/files/assets/basic-html/page-1.html>

31. Άννα Ταμπάκη – Μαρία Σπυριδοπούλου – Αλεξία Αλτουβά, *Ιστορία και Δραματολογία του Ευρωπαϊκού θεάτρου. Από την Αναγέννηση στον 18ο αιώνα*, Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα, Αθήνα 2015, 403 σελ.

<https://repository.kallipos.gr/handle/11419/2928>

32. Κριτική αναγνώστρια στο σύγγραμμα των Στέσης Αθήνη - Γιάννη Ξούρια, *Νεοελληνική Γραμματεία 1670-1830*, Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα, Αθήνα 2015, 369 σελ.

33. Επιστημονικό Συμπόσιο *Μετάφραση και περιοδικός τύπος στον 19ο αιώνα. Πρακτικά*. Επιμέλεια: Άννα Ταμπάκη - Αλεξία Αλτουβά, Αθήνα 2016, 224 σελ.

http://www.chrisalis.eu/images/simpleig/diaxisi_apotel/politismikes_19/metafrasi_kai_peridikos_tipos19_aionas.pdf

- 34α. *Ελληνικότητα και ετερότητα: Πολιτισμικές διαμεσολαβήσεις και 'εθνικός χαρακτήρας' στον 19ο αιώνα. Πρακτικά Συμποσίου. Επιμέλεια: Άννα Ταμπάκη – Ουρανία Πολυκανδριώτη, τ. Α', Αθήνα 2016, 480 σελ.*

http://www.chrisalis.eu/images/tomos_a/files/assets/basic-html/page-1.html

- 34β. *Ελληνικότητα και ετερότητα: Πολιτισμικές διαμεσολαβήσεις και 'εθνικός χαρακτήρας' στον 19ο αιώνα. Πρακτικά Συμποσίου. Επιμέλεια: Άννα Ταμπάκη – Ουρανία Πολυκανδριώτη, τ. Β', Αθήνα 2016, 560 σελ.*

http://www.chrisalis.eu/images/tomos_b/files/assets/basic-html/page-1.html

35. Τμήμα Θεατρικών Σπουδών - Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών, *Επιστημονική Συνάντηση αφιερωμένη στα 300 χρόνια από τη γέννηση του Denis Diderot. Παγκόσμιο Θέατρο: Πράξη – Δραματοουργία – Θεωρία. ΠΡΑΚΤΙΚΑ*. Επιμέλεια: Αλεξία Αλτουβά – Μαρία Σεχοπούλου. Προλογικό Σημείωμα – Χαιρετισμός: Άννα Ταμπάκη, Ε.Κ.Π.Α., Αθήνα 2017, 717 σελ.

36. *Ιστορία και θεωρία της μετάφρασης. 18ος αιώνας – Ο Διαφωτισμός «πράγμα περισπούδαστο και τώρα σε όλα τα βασίλεια»*. Εκδόσεις Καλλιγράφος, Αθήνα 2018, 160 σελ.

Η μελέτη, προϊόν πολυετούς έρευνας, προσφέρει άφθονο υλικό για στοχασμό και αναστοχασμό αναφορικά με το πολυπρισματικό

γεγονός (ιδεολογικό, πολιτισμικό και αισθητικό) που συνθέτει το μεταφραστικό ζήτημα στην περίοδο του Διαφωτισμού. Αποτυπώνονται τα γραμματειακά είδη και τα φαινόμενα σε όλο τους το εύρος (ιστορία, γεωγραφία, ανατολισμός, εγχειρίδια ηθικής και κοινωνικής συμπεριφοράς/χρηστομάθειες, θετικές επιστήμες, λογοτεχνία, θέατρο, κ.ά.) και η ανάλυση εστιάζεται κάθε φορά σε ενδιαφέροντα και εύγλωττα παραδείγματα. Η περιήγηση εκτείνεται σε όλον τον 18ο αιώνα, ενώ συμπληρώνεται από ένα πανόραμα της «γεωγραφικής» και «πολιτισμικής» εμβέλειας των νεοελληνικών μεταφράσεων στον χώρο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Το εγχείρημα ολοκληρώνεται με την ανίχνευση μιας πρώιμης θεωρίας της μετάφρασης μέσα από τρεις σημαίνοντες Προλόγους: Ιώσηπος Μοισιόδαξ, *Ηθική Φιλοσοφία*, Δημ. Καταρτζής, «Πρόλογος στη μετάφραση του Ρεάλ» και Παν. Κοδρικάς, *Περί πληθύος κόσμων*.

Αναφορά: «Το Βήμα», Βιβλία - Προθήκες, Κυριακή 5 Αυγούστου 2018, σ. 24.

ANNA TAMPAKH

Ιστορία και θεωρία της μετάφρασης
18ος αιώνας – Ο Διαφωτισμός

«πρόγραμμα περσιπούδαστο και τώρα σ' όλα τα βασίλεια...»

Αθήνα 2018

Politeiamet.gr

ANNA TAMPAKH

Ιστορία και θεωρία της μετάφρασης
18ος αιώνας – Ο Διαφωτισμός

«πρόγραμμα περισσότερο βασιστο και τώρα σ' όλα τα βασίλεια...»

Αθήνα 2018

Politeia.net.gr

B. ΜΕΛΕΤΕΣ, ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΣΕ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ

1. (*N.Δρ) «Το ελληνικό θέατρο στην Οδησσό (1814-1818). Αθησαύριστα στοιχεία», *Ο Εραμιστής*, 16(1980), σ. 229-238.

Με βάση άγνωστα στοιχεία αποδεικνύεται η έως σήμερα έμμεσα γνωστή απαρχή της ελληνικής θεατρικής δραστηριότητας στην Οδησσό.

2. —, Ρωζάνη Αργυροπούλου, «Οι Ειδήσεις διά τα ανατολικά μέρη (1811), ο *Ελληνικός και Φιλολογικός Τηλέγραφος* (1812-1836) και ο Δημήτριος Αλεξανδρίδης», ανάπτυπο από την *Εισαγωγή* του τίτλου αρ. 3, σελ. μ'.

Πρώτη προσέγγιση και επισήμανση των διαφόρων ερωτημάτων που θέτει το πλούσιο υλικό των εφημερίδων. Ιστορικό περίγραμμα της ζωής του *Ελλ. Τηλεγράφου*, των προσδοκιών και κατευθύνσεων του εκδότη του, της διαδόσεώς του, της συχνότητας κυκλοφορίας του, των οικονομικών του, των πηγών της ειδησεογραφίας του. Επίσης σκιαγραφείται κάτω από το φώς νέων στοιχείων η προσωπικότητα και τα ενδιαφέροντα του εκδότη Δημ. Αλεξανδρίδη, λόγιου ιατρού που ζεί στη Βιέννη και αναπτύσσει μία πολύμορφη δραστηριότητα σε αρμονία με τις επιταγές και το κλίμα του Ευρωπαϊκού, και ίσως ιδιαιτέρως, του γερμανικού Διαφωτισμού.

3. (*Ν.Δρ) «Η εποχή του Κοραή και το θέατρο», *Πρακτικά του Συνεδρίου Κοραής και Χίος (Χίος, 11-15 Μαΐου 1983)*, τ. Α', Αθήνα, 1984, σ. 187-206.

Μελέτη που επιχειρεί να περιχαρακώσει τη διαδικασία προσλήψεως της ευρωπαϊκής δραματοουργίας και των δυτικών δραματοουργικών αξιών στον τομέα της ιδεολογίας αλλά και της αισθητικής στην περίοδο του νεοελληνικού Διαφωτισμού.

- 3α Γαλλική μετάφραση δημοσιεύθηκε στην *Revue des Études Sud-Est Européennes*, 2 (1985), σ. 161-176, με τίτλο: «L'époque de Coray et le théâtre. Notions d'idéologie et d'esthétique dans le discours dramatique au temps des Lumières en Grèce. Première approche».

Notes de lecture: Claude MICHAUD, *Dix-Huitième siècle*, no 19(1987), p. 446.

4. «Le Télégraphe hellénique, 1812-1836. Orientations et fortune d'un journal *politique, commercial et littéraire* dans le Sud-Est Européen», *Communications grecques présentées au Ve Congrès International des Études du Sud-Est Européen (Belgrade, 11-17 sept. 1984)*, Αθήνα, Comité National Grec des Études du Sud-Est Européen, 1985, σ. 259-270.

Παρουσίαση των ιδεολογικών προσανατολισμών και της "τύχης" του *Ελλ. Τηλεγράφου*, της διαδόσεως δηλαδή και της κυκλοφορίας του (με αξιοποίηση νέων στοιχείων) στον ευρύτερο χώρο της Ν.Α. Ευρώπης.

5. —, Φλορίν Μαρινέσκου, «Présentation des archives d'une famille phanariote: les Mourouzi. Première approche», *ό.π.*, σ. 183-189.

Πρόδρομη ανακοίνωση, όπου επιχειρείται μία σκιαγράφιση των πτυχών που μπορούν να αναδειχθούν κατά την επεξεργασία του αρχείου της οικογ. Μουρούζη καθώς και μία πρώτη κατάταξη και ερμηνεία του υλικού.

6. «Un aspect des Lumières néohelléniques: L'approche scientifique de l'Orient. Le cas de Dimitrios Alexandridis», *Ελληνικά*, 35 (1984), σ. 316-337.

Διεξοδική μελέτη, όπου παρουσιάζονται και αναλύονται άγνωστα κείμενα, καρπός έρευνας στην Bibliothèque Nationale του Παρισιού, που αφορούν σε μία εντελώς παραγνωρισμένη αλλά εξαιρετικά ενδιαφέρουσα πτυχή της δραστηριότητας του Δημ. Αλεξανδρίδη: την εκδήλωση ενός επιστημονικού ενδιαφέροντος για την Ανατολή. Παράλληλα παρουσιάζονται κάτω από ένα νέο πρίσμα ερμηνείας "ανατολιστικά" κείμενα που δημοσιεύθηκαν στον *Φιλολογικό Τηλέγραφο* και επιχειρείται μία ευρύτερη σύνθεση και κατανόηση του φαινομένου.

7. «La notion d'Orient dans la presse littéraire au temps des Lumières en Grèce», *Orient et Lumières. Colloque de Lattaquié 29 septembre-2 octobre 1986, textes recueillis par Abderrahman Moalla*, Université de Grenoble III, 1987, σ. 63-73.

Συγκριτική μελέτη και ερμηνεία της ποιοτικής και ποσοτικής παρουσίας της Ανατολής στα φιλολογικά προεπαναστατικά περιοδικά ως διαχρονικής

ιστορικής ενότητας αλλά και ως σύνθετου και ζώντος πολιτισμικού χώρου – απόρροια των διευρύνσεων των επιστημονικών περιεργειών και της καλλιέργειας στην Ευρώπη, μέσα στα πλαίσια της γενικής επιστήμης του ανθρώπου, μίας ανθρωπογεωγραφίας .

8. «L'impact de la pensée et de l'œuvre de Victor Hugo en Grèce (ca 1830-1880)», ανακοίνωση στο 11ο Διεθνές Συνέδριο Συγκριτικής Γραμματολογίας (Παρίσι, Αύγ. 1985), *Folia Neohellenica*, VII (1985-1986), σ. 160-177.

Έρευνα που επικεντρώνεται στη μελέτη της εισδοχής του ρομαντισμού στην Ελλάδα, επιλέγοντας στην περίπτωση αυτή, το φαινόμενο Hugo. Οι βασικές παράμετροι είναι η θέση που κατέχει η θεωρία περί ρομαντικού δράματος του Hugo στο ελληνικό κίνημα και η grande vogue του Γάλλου συγγραφέα ως "μυθιστοριογράφου" και "θεατρικού συγγραφέα". Ως Παράρτημα παρατίθεται σύντομος βιβλιογραφικός οδηγός των εντύπων μεταφράσεων του έργου του Hugo κατά τον 19ο αιώνα.

- 8α. Δημοσιεύεται επίσης στον τόμο: *Le rayonnement international de Victor Hugo. Édité par Francis Claudon. Actes du Symposium de l'Association internationale de Littérature Comparée. XIe Congrès international (Paris, août 1985)*, vol. I, Peter Lang. New York-Bern-Frankfurt am Main-Paris, 1989, σ. 183-196.

9. (*N.Δρ) «Η ελληνική κωμωδία του 19ου αιώνα και οι ευρωπαϊκές της επιδράσεις», Α΄ Συνάντηση για το Θέατρο "Το νεοελληνικό θέατρο στον 19ο αιώνα", Γιάννενα, 6-8 Μαρτ. 1987 (ΔΗΠΕΘΕ Ιωαννίνων), *Εκκόκλημα 16*, Άνοιξη 1988, σ. 37-45.

Μελέτη που κινείται στα επίπεδα του συγκριτισμού. Υποδεικνύεται σε αδρές γραμμές η θεματολογική αλλά και δραματουργική εξάρτηση της πρωτότυπης κωμωδιογραφικής παραγωγής των αρχών του 19ου αι., από δυτικά, κυρίως γαλλικά (μολιερικά) πρότυπα.

10. (*N.Δρ) «Στοιχεία ιδεολογίας και αισθητικής στο δραματικό έργο του Ιωάννη Ζαμπέλιου», ανακοίνωση στο Β΄ Συμπόσιο του Κέντρου Μελετών Ιονίου (Ζάκυνθος, Οκτ. 1985), *Μυριόβιβλος 12-13*, 1987-1988, σ. 13-21.

Εδώ επιχειρείται η επισήμανση εκείνων των σημείων που μας επιτρέπουν να υποστηρίξουμε ότι στο δραματουργικό έργο του Ιω. Ζαμπέλιου υφίσταται ένας συγκερασμός των καθιερωμένων αντιλήψεων του Διαφωτισμού με τις ανανεωτικές αισθητικές ζυμώσεις που επιφέρει ο αρχόμενος Ρομαντισμός.

- 10α. Δημοσιεύεται επίσης στον τόμο: *Κέντρο Μελετών Ιονίου. Το Ιόνιο. Οικολογία. Οικονομία. Ρεύματα ιδεών. Πρακτικά Συμποσίου 1985 (Ζάκυνθος, 24-27 Οκτ. 1985)*. Επιμέλεια: Παναγιώτα Μοσχονά. Αθήνα 1990, σ. 301-314.

11. (****Ζητ.Συγκρ.Γραμμ.) «Η μετάβαση από τον Διαφωτισμό στον Ρομαντισμό στον ελληνικό 19ο αιώνα: Η περίπτωση του Ιωάννη και του Σπυρίδωνα Ζαμπέλιου», ανακοίνωση στο 6ο Πανιώνιο Συνέδριο (Κεφαλονιά, Μάιος 1986), *Δελτίον της Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας*, τ. 30ός, 1987[=1989], σ. 31-46.

Πρόθεση αυτής της εργασίας είναι να επισημανθούν μέσα από τη μελέτη του έργου των δύο λογίων οι απαρχές, ορισμένες συνέχειες και ασυνέχειες στα ενδιαφέροντά τους, η μετεξέλιξη τέλος και ωρίμανση της έννοιας της "εθνικής συνειδήσεως" από τον Ιωάννη στον Σπυρίδωνα Ζαμπέλιο. Ο πρώτος φέρει στο στοχασμό του τα ίχνη της νεοκλασικιστικής αισθητικής και της ιδεολογίας των Φώτων. Ωστόσο η εποχή του υπήρξε μεταβατική και ως εκ τούτου η σκέψη του και το έργο του αντανakλούν ορισμένες καίριες αντιλήψεις που αφορούν στην ποιητική έκφραση, στη γλώσσα και στη θεώρηση της ιστορίας, αντιλήψεις που θα εμπλουτισθούν αργότερα από τα γραπτά του Σπυρίδωνα, του οποίου το έργο φέρει κατεξοχήν ρομαντικές (και μάλιστα ως γνωστό εγγελιανές) επιδράσεις.

- 11α. Δημοσιεύεται και στον τόμο: *Εταιρεία Κεφαλληνιακών Ιστορικών Ερευνών. Πρακτικά του Ε' Διεθνούς Πανιονίου Συνεδρίου (Αργοστόλι-Ληξούρι, 17-21 Μαΐου 1986). Τόμος 4. Φιλολογία - Γλωσσολογία - Λαογραφία - Φιλοσοφία. Γενική επιμέλεια: Γεώργ. Ν.Μοσχόπουλος*, Αργοστόλι 1991, σ. 199-211.

12. «Quelques réflexions sur un fonds d'archives phanariote: Le fonds de la famille Mourouzi», ανακοίνωση στο XVIIe Congrès de Généalogie et d'Heraldique (Lisbonne, 7-13 sept. 1986), *Balkan Studies*, 27₂, 1986 [=1988], σ. 291-301.

Μελέτη που επιχειρεί να καταδείξει τα κύρια στοιχεία του αρχαιικού υλικού. Η διάρθρωση του συνόλου των εγγράφων υπακούει στην κλασική τυπολογική διάκριση των οικογενειακών αρχείων: *πρόσωπα* και *αγαθά*. Ως *αγαθά* εκλαμβάνεται η έγγεια ιδιοκτησία των Μουρούζη, βασικό κύτταρο του αρχείου. Επίσης η *αλληλογραφία* μεταξύ των μελών της οικογένειας αντικατοπτρίζει σημαντικές επιλογές των Μουρούζη κατά τον 19ο αιώνα, και ιδίως μετά τον Αγώνα. Τέλος το αρχείο επιτρέπει υποθέσεις εργασίας ή προωθεί ερμηνείες και για άλλες σημαντικές κοινωνικές και οικονομικές δραστηριότητες των Μουρούζη στον ευρύτερο βαλκανικό χώρο.

Αναφορά: *România Literara*, nr 52/22.XII.1988.

13. (*N.Δρ) «La résonance des idées révolutionnaires dans le théâtre grec des Lumières (1800-1821)», *Actes du IIIe Colloque d'Histoire du Centre de Recherches Néohelléniques "La Révolution française et l'Hellénisme moderne" (Athènes, 14-17 octobre 1987)*..., Athènes, 1989, σ. 471-490.

Στο πρώτο μέρος της εργασίας αναλύεται ο "κλασικισμός" και η αρχαιοελληνική και ρωμαϊκή θεματολογία στη δυτική δραματουργία κατά τις παραμονές της Γαλλικής Επανάστασεως και κατά τη διάρκειά της. Παρουσιάζονται συνοπτικά μέσα από θεωρητικά κείμενα της περιόδου οι άξονες της "δημοκρατικής κλασικιστικής τραγωδίας" ("tragédie républicaine de forme classique"). Στη συνέχεια τίθεται το ζήτημα των επιδράσεων των επαναστατικών ιδεών στο νεοελληνικό θέατρο (*μεταφράσεις* και *πρωτότυπα έργα*). Διακρίνουμε ότι το ποικίλο υλικό της δυτικής αρχαιολατρίας, όπως και το γαλλικό επαναστατικό πνεύμα που ευνοούσε στο θέατρο την πολιτική διδασκαλία, χρησιμοποιήθηκε ως συνεκτικός ιστός από τον νεότερο ελληνισμό για να μορφοποιήσει σταδιακά ένα θέατρο "ιδεών" και "πολιτικού στοχασμού" κατά την προεπαναστατική περίοδο.

Présentation: Cornelia PAPACOSTEA-DANIELOPOLU, *Synthésis*, XVII(1990), σ. 97.

14. (*N.Δρ) «Ο Γεώργιος Σερούϊος, μεταφραστής του Βολταίρου», *Συριανά Γράμματα* 9, Ιαν. 1990, σ. 18-24.

Λόγιος που διαμορφώθηκε πνευματικά στο κλίμα του νεοελληνικού Διαφωτισμού, πλησίασε νωρίς το δραματουργικό έργο του Βολταίρου, μέσα στο πλαίσιο του φαναριωτισμού. Στην Κων/πολη, μετά στο Βουκουρέστι, άρχισε να μεταφράζει τις "πολιτικές" τραγωδίες του Βολταίρου, με στόχους εμφανώς διδακτικούς. Αργότερα, εγκατεστημένος στη Σύρο, Γυμνασιαάρχης στην Ερμούπολη, θα διατηρήσει, παρόλη την εξέλιξη του στοχασμού του προς άλλες κατευθύνσεις από εκείνες που υπαγόρευε ο Διαφωτισμός, το ζωτικό του ενδιαφέρον για τον Γάλλο φιλόσοφο και δραματουργό. Ωστε ο Σερούϊος, όπως συνάγεται από τις μεταφραστικές του επιλογές, εννόησε το έργο του Βολταίρου καταρχήν ως μέσο προπαγανδίσσεως των δημοκρατικών, αντιτυρρανικών ιδεών, αποδεχόμενος βαθμιαία και την περισσότερο "φιλοσοφική" του διάσταση, τη νύξη δηλαδή των μεγάλων ζητημάτων που απασχολούν την ανθρωπότητα: ανεξιθρησκεία, θρησκεία, αρετή, πίστη.

15. «Les dominantes idéologiques et esthétiques du discours théâtral au temps des Lumières en Grèce», *Studies on Voltaire and the 18th century, Transactions of the Seventh Congress on the Enlightenment (Budapest, 26/ 7- 2/ 8 1987)*, Oxford, 1989, σ. 1317-1321. Εκτεταμένη περίληψη του κειμένου που δημοσιεύθηκε αυτούσιο με τίτλο «Les dominantes idéologiques et esthétiques du théâtre grec des Lumières. Réflexions sur sa formation et sur son public», *Revue des Études Sud-Est Européennes*, vol. XXIX(1991), nos 1-2, σ. 39-50.

Διάγραμμα περιοδολογήσεως των εξελικτικών φάσεων της δραματουργίας του ελλ. Διαφωτισμού. Η γένεσή της οφείλεται στις "περιέργειες" του φαναριωτισμού και στο κλίμα του "πεφωτισμένου δεσποτισμού". Δημιουργούνται ανάγκες για την ανάπτυξη νέων κοινωνικών αξιών, όπως λ.χ. της καλλιέργειας της "κοινωνικότητας" του ατόμου και της κοινωνικής συναναστροφής. Η εξέλιξή της, σε συστοιχία με την ωρίμανση της εθνικής συνειδήσεως και την αποκρυστάλλωση των εθνικών αιτημάτων, αξιοποιεί τα περισσότερο προωθημένα ιδεολογικά στοιχεία της δυτικής δραματουργίας, τα οποία μεταφέρει αυτούσια και στην πρωτότυπη παραγωγή. Αναφορά στις αισθητικές αναζητήσεις της περιόδου και στη σχέση θεάτρου-κοινού.

Notes de lecture: Claude MICHAUD, *Dix-Huitième siècle*, no 25(1993), σ. 519.

16. (*N.Δρ) «Le motif historique en tant que dominante du théâtre grec au XIXe siècle: Aspects de sa signification», *Communications grecques présentées au VIe Congrès International des Études du Sud-Est Européen (Sofia, 30/ 8- 5/ 9 1989)*, Αθήνα, ΕΕΣΝΑΕ, 1990, σ. 169-182.

Η χρήση του ιστορικού μύθου αποτελεί μία σταθερά της νεοελληνικής δραματουργίας κατά τον 19ο αιώνα, τόσο στην πρωτότυπη όσο και στην τροφοδοτούμενη από μεταφράσεις παραγωγή. Παρακολουθούμε εδώ την εξέλιξη και τις μεταμορφώσεις του ιστορικού μύθου, οι οποίες υπακούουν στις πολιτικές εξελίξεις και συνάμα στις αισθητικές και ιδεολογικές αναζητήσεις του 19ου αιώνα. Συνεξετάζονται τα έργα αλλά και τα θεωρητικά κείμενα των δραματουργών από την προεπαναστατική περίοδο ως το τέλος του αιώνα.

17. «L'édition arabo-grecque de la *Géographie* d'Aboulféda par Dimitrios Alexandridis (1807) et sa *fortune* au début du XIXe siècle», ανακοίνωση στο Β' Διεθνές Συνέδριο Ελληνο-Αραβικών Σπουδών (Δελφοί, 1-7 Ιουλ. 1985), *Journal of Oriental and African Studies*, 2(1990), σ. 92-100.

Εδώ η εργασία επικεντρώνεται στην παρουσίαση της ελληνοαραβικής έκδ. του *Γεωγραφικού* του Αμπουλφέδα, που πραγματοποιήθηκε με στόχους κατεξοχήν εκπαιδευτικούς. Εκτίθεται η συζήτηση που προκάλεσε το έργο στους κύκλους του ευρωπαϊκού "ανατολισμού". Συμπίπτοντας με την ώθηση των "ανατολιστικών" σπουδών στις αρχές του 19ου αιώνα, στη συνέχεια των ναπολεοντειών πολέμων, το πόνημα του Δ. Αλεξανδρίδη κατάφερε να ξεπεράσει τα όρια που θέτουν οι τοπικές ανάγκες καθώς και οι δεκτικότητες ενός περιορισμένου, ελληνόγλωσσου κοινού.

- 17α. Δημοσιεύθηκε και στον τόμο *Graeco-Arabica. Δ' Διεθνές Συνέδριο Ελληνο-Ανατολικών και Ελληνο-Αφρικανικών Σπουδών. Fourth International Congress on Graeco-Oriental and Graeco-African Studies*, Volume V, Αθήνα 1993, σ. 251-258.

18. «Η δημιουργία του νεότερου ελληνικού κράτους και οι επιπτώσεις της στον ελληνισμό της Διασποράς: Η περίπτωση της οικογένειας Μουρούζη», *Δελτίο της Εραλδικής και Γενεαλογικής Εταιρείας*, τ. 8(1990), σ. 123-132.

Μέσα από πληροφορίες που προσφέρει το αρχείο Μουρούζη επιχειρείται η ερμηνεία της "αργοπορημένης" εγκαταστάσεως μέρους της οικογένειας στην ελεύθερη Ελλάδα. Παρουσιάζονται στοιχεία από την ιδιωτική αλληλογραφία τους, όπου γίνονται φανεροί οι δισταγμοί και οι παλινδρομήσεις τους, προκειμένου να υιοθετήσουν νέες "κοινωνικές στρατηγικές", αυτές ακριβώς που απαιτούνται για να ενσωματωθούν σέ έναν καινούργιο, διαφορετικά διαρθρωμένο χώρο.

19. (*Ν.Δρ) «Ο Μολιέρος στην Ελλάδα. Α. Οι πρώτες μεταφράσεις και οι "τύχες" τους. Β. Οι μεταφράσεις του *Γεωργίου Δαντίνου* στον 19ο αιώνα», *Μολιέρου, Ζώρζ Νταντέν. Αφιέρωμα στον Μολιέρο και την εποχή του*, Θέατρο Εξαρχείων-Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών, 1991, σ. 95-105.

20. —, Εμμ. Ν. Φραγκίσκος, Βίκυ Πάτσιου, «Προγράμματα του Κέντρου Νεοελληνικών Ερευνών. Γλωσσομάθεια και πολιτισμικές επαφές. Ο Ελληνισμός μεταξύ Ανατολής και Δύσης (16ος-19ος αι.). Δεδομένα και προοπτικές της έρευνας», *Ενημερωτικό Δελτίο*, τχ. 3, Ιούνιος 1991, Αθήνα, ΚΝΕ/ ΕΙΕ, σ. 1-8. Κυκλοφόρησε και σε γαλλική μετάφραση.

21. «Molière dans la culture phanariote. Trois traductions manuscrites», *Bulletin de Liaison no 10*, Centre d'Études Balkaniques, Paris, INALCO, juillet 1992, σ. 84-105.

Εκτεταμένη περίληψη της *Εισαγωγής* του αρ. 2. (Αυτοτελή δημοσιεύματα)

22. —, Αλεξάνδρα Σφοίνη, «Typologie des manuels d'éthique et de comportement en langue grecque vers la fin du 18e siècle. L'évolution du genre, reflet du processus de modernisation du

Sud-Est Européen», ανακοίνωση στο *Colloque International "La Modernisation des sociétés Sud-Est Européennes (début du XIXe siècle-fin du XXe siècle), Bucarest, 30 avril-1er mai 1992, RESEE, tome XXX(1992), nos 3-4, σ. 253-268.*

Αναλύονται διεξοδικά τρία κυρίως κείμενα, χαρακτηριστικά της βαθμιαίας αναζήτησης αστικών κανόνων περί του πρακτέου και νέων κανόνων ηθικής: *Ο Ινδός φιλόσοφος, Χειραγωγία εις την καλοκαγαθίαν, Άνθος Αρετής και γνώσεως.*

Présentation: Stefan LEMNY, *Bulletin de la Société d'Histoire Moderne et Contemporaine*, 1994, no 1-2, p. 127.

Notes de lecture: Claude MICHAUD, *Dix-Huitième siècle*, no 26(1994), σ. 541.

23. «Molière dans les Lumières grecques», *Transactions of the Eighth International Congress on the Enlightenment (Bristol 1991), Studies on Voltaire and the 18th Century*, Oxford, 1992, σ. 1518-1521.
24. «Οι παραδοσιακές κλασικιστικές και ρομαντικές αισθητικές αντιλήψεις στη νεοελληνική δραματουργία κατά τον 19ο αιώνα και η υπέρβασή τους από το αστικό δράμα», Β΄ Συμπόσιο Ιστορίας Νεοελληνικού Θεάτρου "Οι αρχές του αστικού δράματος στην Ελλάδα", *Τα Τετράδια της Π.Π.Κ.*, τχ. 4, Πανελλήνια Πολιτιστική Κίνηση, Ιούν. 1993, σ. 90-97.
25. «Ο Μολιέρος, εκφραστής της εποχής του», στο Πρόγραμμα του *Ασυλλόγιστου* του Μολιέρου που ανέβασε το Θέατρο των Νινί (Ρέθυμνο, Καλοκαίρι 1993), σε σκηνοθεσία Τηλέμαχου Μουδατσάκη. Επίσης επιμελήθηκα και το *Χρονολόγιο*.
26. (****Ζητ.Συγκρ.Γραμμ.) «Ο 'συγκριτισμός'», Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών. *Επιστημονική Συνάντηση στη μνήμη του Κ.Θ.Δημαρά* (Αθήνα, Αμφιθέατρο "Λεωνίδα Ζέρβας", 18-19 Φεβρ. 1993), Αθήνα, 1994, σ. 93-102.
- 26α. «La méthode comparatiste dans l'œuvre de C.Th. Dimaras», *Synthésis*, XX(1993), σ. 93-101.
- 26β. «Η συγκριτική μέθοδος στο έργο του Κ.Θ. Δημαρά», *Σύγκριση/ Comparaison*, τχ. 5, Ιούνιος 1995, σ. 110-121.

<http://gcla.phil.uoa.gr/newfiles/syngrisi6/6.tampaki.pdf>

27. «Το ζήτημα των μεταφράσεων στον 18ο αιώνα», *Ζητήματα ιστορίας των νεοελληνικών γραμμάτων. Αφιέρωμα στον Κ.Θ.Δημαρά*, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Φιλοσοφική Σχολή—Τμήμα Φιλολογίας, Τομέας Μεσαιωνικών και Νέων Ελληνικών Σπουδών, Θεσσαλονίκη, Παρατηρητής, 1994, σ. 89-106.

28. «Τα ελληνικά γράμματα», συμμετοχή στο Αφιέρωμα. "Η Γεννάδειος βιβλιοθήκη και ο δημιουργός της", *Η Καθημερινή. Επτά ημέρες*, Κυριακή 3 Απριλίου 1994, σ. 13-15.
29. «Το ρομαντικό δράμα στη Γαλλία. Από τις προϋποθέσεις στην πραγμάτωση», *Θέατρο της ημέρας. Ζακλίν Ζεραρντό-Ραζγκονικόφ, Γεωργία, Αυγή & Πιφφοέλ* (θεατρική περίοδος 1994-1995, Αθήνα, 1994).
30. «Traduzioni greche manoscritte da Molière: l'uso dell'italiano come lingua veicolare», *Testi letterari italiani tradotti in greco (dal '500 ad oggi)*, a cura di Mario VITTI, Rubbettino, 1994, σ. 153-161.
- Comptes rendus:** Andrei PIPPIDI, *Revue des Études Sud-Est Européennes*, tome XXXIV (1996), nos 1-2, σ. 171.
31. (**NΘ) «Προσεγγίσεις του μολιερικού έργου στον ελληνικό 19ο αιώνα», *Πρακτικά του Α' Διεθνούς Συνεδρίου της Ελληνικής Εταιρείας Γενικής και Συγκριτικής Γραμματολογίας. Σχέσεις της ελληνικής με τις ξένες λογοτεχνίες*, Αθήνα, Δόμος, 1995, σ. 367-385.
- Αναφορά:** (βιβλιοκρισία) Στέλιος ΛΑΜΠΙΑΚΗΣ, *Πρακτικά Α' Διεθνούς Συνεδρίου της Ελληνικής Εταιρείας Γενικής και Συγκριτικής Γραμματολογίας. Σχέσεις της ελληνικής με τις ξένες λογοτεχνίες*, περ. Μαντατοφόρος, τχ. 39-40 (1995), σ. 229.
32. «Μιά θεατρική παράσταση στην Κωνσταντινούπολη το 1821. Η μαρτυρία του R. Walsh», *Ο Ερανιστής*, 20 (1995), σ. 256-260.
- <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/eranistis/article/view/1616/0/AbntCitationPlugin>
33. (**N.Διαφ) «Οι παιδαγωγικές αντιλήψεις στην ελληνική μετάφραση των *Παραγγεμάτων διά την καλήν ανατροφήν των παιδών* του Ch. Rollin», *Ελληνικά*, 45(1995)1, σ. 75-84.
- <http://www.grissh.gr/article/59f84066557441291800006d>
- Παρουσίαση:** Cornelia PAPACOSTEA-DANIELOPOLU, Congrès International "Les Lumières néohelléniques, les idées européennes et l'Hellénisme renaissant", organisé par l'Université de Thessalie en collaboration avec l'Université de Ioannina et la Fondation Nationale des Recherches dédié à la mémoire de C.Th. Dimaras, 27-30 mai 1993, *Revue des Études Sud-Est Européennes*, tome XXXI(1993), nos 3-4, p. 419.
- 33α. «Les conceptions pédagogiques dans la traduction grecque du livre de Charles Rollin, *Préceptes pour la bonne éducation des enfants*», Centre d'Études Balkaniques, *Bulletin de Liaison* no 13, INALCO, Paris-décembre 1995, σ. 33-46 (trad. Henri TONNET).

34. «La diaspora grecque en Roumanie. État actuel de la recherche et ses perspectives», *Revue Roumaine d'Histoire*, XXXIV, 1-2, janvier-juin 1995, σ. 3-10.
35. (**N.Διαφ) «Δημήτριος Δάρβαρης: οι περί "ηθικής" αντιλήψεις του», *Νεοελληνική Παιδεία και Κοινωνία. ΠΡΑΚΤΙΚΑ Διεθνούς Συνεδρίου αφιερωμένου στον Κ.Θ. Δημαρά*, Αθήνα, ΟΜΕΔ, 1995, σ. 107-120.
36. (**N.Διαφ) «Byzance à travers les Lumières néohelléniques (début du XVIIIe siècle-1830)», *Byzantium. Identity, Image, Influence. Major Papers, XIX International Congress of Byzantine Studies. University of Copenhagen, 18-24 August 1996*, σ. 318-335.
- 36α. «Byzance à travers les Lumières néohelléniques», *Europe. Revue littéraire mensuelle*, 75e année, no 822, octobre 1997, σ. 147-161. (Αφιέρωμα στο Βυζάντιο με συμβολές των André Guillou, Cyril Mango, Paolo Odorico, Robert Browning, Ελένης Αντωνιάδη, Αγγελικής Λαΐου, Vladimir Vavrinek, κ.ά.).
- Αναφορά:** Σοφία ΠΑΤΟΥΡΑ, «Βυζαντινό πολύπτυχο» (*Byzance. Europe. Revue Littéraire Mensuelle*, Οκτώβριος 1997, αρ. 822, τιμή 95 γαλλικά φράγκα), εφ. *Το Βήμα*, ένθετο *Βιβλία*, Κυριακή 17 Μαΐου 1998, σ. 4.
37. «L'œuvre dramatique d'Élisabeth Moutzan-Martinengou», *Σύγκριση/ Comparaison*, τχ. 7, Ιούνιος 1996, σ. 59-74.
- <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/syγκrisi/article/viewFile/10740/10748>
38. «La presse pré-révolutionnaire grecque: reflet de nouvelles conceptions esthétiques et culturelles dans le Sud-Est européen. Première approche», *RESEE*, XXXIV(1996), nos 1-2, σ. 133-140.
39. (**NΘ) «Ο Διαφωτισμός και ο Ρομαντισμός στο νεοελληνικό θέατρο», *Νεοελληνικό Θέατρο (17ος-20ός αι.). Επιστημονικές Επιμορφωτικές Διαλέξεις*, Ειδικές Μορφωτικές Εκδηλώσεις, Φεβρουάριος-Μάρτιος 1996, Αθήνα, ΕΙΕ, 1997, σ. 37-58.
40. «La réception du théâtre de Voltaire dans le Sud-Est de l'Europe (première moitié du XIXe siècle)», *Voltaire et ses combats. Actes du congrès international Oxford-Paris 1994*, Sous la direction de Ulla Kölving et Christiane Mervaud, Tome second, Voltaire Foundation, Oxford, 1997, σ. 1539-1549.
41. (****Ζητ.Συγκρ.Γραμμ.) «Οι εκδοχές της πεζογραφίας μέσα από τα μεταφρασμένα κείμενα. Η περίπτωση του Ιωάννη Ισιδωρίδη Σκυλίτση», *Από τον "Λεάνδρο" στον "Λουκή Λάρα". Μελέτες για την πεζογραφία της περιόδου 1830-1880*. Επιμέλεια Νάσος Βαγενάς, Ηράκλειο, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 1997, σ. 191-204.

Αναφορά: Ευριπίδης ΓΑΡΑΝΤΟΥΔΗΣ, «Από την κριτική αναθεώρηση στην αισθητική επανεκτίμηση», *Η Καθημερινή*, φύλλο της 13ης Ιαν. 1998.

- 41α. «Ιωάννης Ισιδωρίδης Σκυλίτσης. Ο ρομαντικός Σμυρναίος λόγιος», στο ένθετο *Ε-Ιστορικά "Η Σμύρνη πριν την Καταστροφή"*, εφ. *Ελευθεροτυπία*, τχ. της 29ης Αυγούστου 2002, σ. 28-33.
42. (**N.Διαφ) «Αντιλήψεις και θεωρίες για την μετάφραση στον 18ο αιώνα. Πρόδρομη ανακοίνωση», Επιστημονικό Συμπόσιο στη *Μνήμη Λεάνδρου Βρανούση*, Όμιλος Μελέτης Ελληνικού Διαφωτισμού (Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών. Αμφιθέατρο "Λεωνίδα Ζέρβας", 10-11 Μαΐου 1995), *Ο Ερανιστής. Μνήμη Λεάνδρου Βρανούση*, τ. 21 (1997), σ. 176-188.
- 42α. «Ideas y teorías sobre la traducción en el ámbito griego del siglo XVIII», *Trans 2* (1997), σ. 55-63 (Μετάφραση: Maria LÓPEZ VILLALBA, Παν/μιο Malaga).
43. (**NΘ) «‘Φαναριώτικες’ μεταφράσεις έργων του Μολιέρου. Το χφ. III.284 της Βιβλιοθήκης ‘M.Eminescu’ του Ιασίου», *Ο Ερανιστής. Μνήμη Λεάνδρου Βρανούση*, τ. 21(1997), σ. 379-382.
- <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/eranistis/article/viewFile/1591/1582.pdf>
44. «Το θέατρο ως φορέας παιδείας και ιδεολογικών αναζητήσεων κατά την Φαναριώτικη περίοδο», *Πόλη και Παιδεία "Ουκ εισέτι εάλω και εάν εάλω η Πόλις"* (Δήμερο Συμπόσιο Πόλη και Παιδεία. Η ελληνική παιδεία στην Κωνσταντινούπολη τα τελευταία 200 χρόνια), Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 1997, σ. 131-142.
45. (**N.Διαφ) «Το μεταφραστικό *πολύπτυχο* του Ρήγα στο πλαίσιο του νεοελληνικού Διαφωτισμού», περ. *Αντί*, "Αφιέρωμα στον Ρήγα Βελεστινλή", περ. Β', τχ. 652, Παρασκευή 16 Ιανουαρίου 1998, σ. 39-43.
- 45α (Εκτεταμένη μορφή) «Il polittico delle traduzioni di Rigas nell’ambito dell’Illuminismo neogreco», *Rigas Fereos. La rivoluzione, la Grecia, i Balcani*, a cura di Lucia Marcheselli Loukas, Trieste, Lint, 1999, σ. 82-95.
- 45β. «Η μεταφραστική στρατηγική του Ρήγα», στο ένθετο *Ε-Ιστορικά "Ρήγας Φεραίος 1757-1798"*, εφ. *Ελευθεροτυπία*, τχ. 28ης Νοεμβρίου 2002, σ. 42-48.
46. (**N.Διαφ) «Les Lumières Néohelléniques: Un essai de définition et de périodisation», *Revue des Études Sud-Est Européennes, Danube – Balkans – Mer Noire*, τ. XXXVI (1998), nos 1-4, σσ. 143-154.

47. «Identité et diversité culturelle: Le mouvement des traductions dans le Sud-Est de l'Europe (XVIIIe siècle-début du XIXe)», *Σύγκριση/ Comparaison*, τχ. 9, Αθήνα, 1998, σ. 71-91.

<http://gcla.phil.uoa.gr/newfiles/syngri9/9.tambaki.pdf>

Αναφορά: εφ. *Τα Νέα*, 25 Νοεμβρίου 1998· εφ *Το Βήμα*, ένθετο *Βιβλία*, Κυριακή 6 Δεκεμβρίου 1998, σ. 14.

48. (**N.Διαφ) «Η οπτική του Κοραή για τη λογοτεχνία και το θέατρο», *Παράβασις/ Parabasis*, τχ. 2, 1998, σ. 81-101.

http://www.grissh.gr/system/articles/assets/54d3/4704/d36a/3657/ee00/00ba/original/JRN-3443_UZ5111_06.pdf?1423132420

49. «'Μύθος' και 'ιστορία' στην ελληνική δραματουργία του 18ου και του αρχόμενου 19ου αιώνα: Ιδεολογικές και αισθητικές διαπλοκές», περ. *Ομπρέλα*, τχ. 43ο, Γράμματα, Τέχνες, Πολιτισμός. Αφιέρωμα περί ιστορίας και μύθων, Δεκέμβριος-Φεβρουάριος 1999, σ. 40-48.

(Επιλογή κειμένων των: Θεοφ. Κακριδή, Ιάκ. Καμπανέλλη, Σπύρου Σακκά, κ.ά. Προδημοσίευση ανακοινώσεων από την 9η Διεθνή Συνάντηση Αρχαίου Ελληνικού Δράματος, Δελφοί 14-19 Ιουλίου 1998, *Διεθνές Συμπόσιο Περί Ιστορίας και Μύθων - Θέατρο - Κίνηση - Μουσική* / European Cultural Centre of Delphi, IX International Meeting on Ancient Greek Drama, Delphi, 14-19 July 1998, *International Symposium on History and Myths - Theatre - Movement - Music*).

Αναφορά: εφ. *Το Βήμα*, ένθετο *Βιβλία*, Κυριακή 4 Απριλίου 1999, σ. 10.

- 49α. «'Μύθος' και 'ιστορία' στην ελληνική δραματουργία του 18ου και του αρχόμενου 19ου αιώνα: Ιδεολογικές και αισθητικές διαπλοκές», Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών. *IX Διεθνής Συνάντηση Αρχαίου Ελληνικού Δράματος «Περί Ιστορίας και Μύθων» Πρακτικά Συμποσίου* / *European Cultural Centre of Delphi. IX International Meeting on Ancient Greek Drama «On History and Myths» Symposium Proceedings* [Αθήνα 2003], σσ. 139-151.

50. «Les intellectuels grecs à Paris (fin du XVIIIe - début du XIXe siècle)», *Corneliae Papacostea-Danielopolu. In Memoriam. Εἰς Μνήμην*, Βουκουρέστι, 1999, σ. 75-91.

- 51α. Δημοσιεύεται επίσης στον τόμο *Actes du Séminaire organisé à l'École française d'Athènes (18 octobre-1er novembre 1995)* Édités par Gilles GRIVAUD, *La Diaspora hellénique en France*, 2000, σ. 39-53.

52. «La formation du 'génie national' en Grèce: Ambivalences culturelles et esthétiques», *Revue des Études Néohelléniques*, v/1 (1996), Daedalus, Paris-Athènes [mars 1999], σσ. 65-77.

Αναφορά: **Vassiliki Lalagianni**, «Conscience féministe et identité nationale. Femmes écrivains en Grèce au tournant du siècle » in J. Bessière & S. André (ed.), *Multiculturalisme et identité en littérature et en art*, Paris, LHarmattan,

2002, pp. 285-293. Αναφορά (σελ.291) στο Anna Tabaki, «La formation du 'genie national' en Grece. ...», p. 68.

- 52a. Πολωνική μετάφραση: «Kaztaltowanie sie 'ducha naradowego' w Grecji: ambiwalencje kulturowe I estetyczne», *Antyk Romantyków - model europejski i wariant polski Rekonasans*, pod redakcja Marii Kalinowskiej I Bogny Paprockiej-Podlasiak, Toruń 2003, σ. 41-48.
53. «Voies de réception de la culture occidentale par les Lumières néohelléniques», Actes de la Conférence "Le Sud-Est européen, carrefour de civilisations" (Siège de l'UNESCO, Paris, 9 et 10 février 1998), *Bulletin de l'Association Internationale d'Études du Sud-Est Européen*, no 28-29/1998-1999, numéro spécial, σ. 137-145.
- Notes de lecture:** Roxane D.Argyropoulos, *Dix-huitième siècle*, no 32(2000), σ. 561.
54. «Ανέκδοτα χειρόγραφα κείμενα και πολιτισμική ανανέωση στον χώρο της ΝΑ Ευρώπης (18ος-αρχ. 19ος αι.)», *Οι πνευματικές σχέσεις του Ελληνισμού με τους Βαλκανικούς λαούς (18ος-20ός αι.). Α' Διαβαλκανικό Συνέδριο*, Κομοτηνή, Εταιρεία Παιδαγωγικών Επιστημών Κομοτηνής, 1999, σ. 199-210.
55. [45α {Εκτεταμένη μορφή}] «Il politico delle traduzioni di Rigas nell'ambito dell'Illuminismo neogreco», *Rigas Fereos. La rivoluzione, la Grecia, i Balcani*, a cura di Lucia Marcheselli Loukas, Trieste, Lint, 1999, σ. 82-95.
56. (****Ζητ.Συγκρ.Γραμμ.) «Η Συγκριτική Φιλολογία στην Ελλάδα: ένας σημερινός απολογισμός», *Σύγκριση/Comparaison*, τχ. 10, Αθήνα, 1999, σ. 18-35.
- <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/syγκrisi/article/view/11463>
57. (**N.Διαφ) «Ο ελληνόφωνος περιοδικός Τύπος του Διαφωτισμού. *Αι εφημερίδες είναι των ημερών μας η Ιστορία*», στο ένθετο *Ε-Ιστορικά "Ο νεοελληνικός Διαφωτισμός και οι λόγιοι"*, εφ. *Ελευθεροτυπία*, τχ. 23ης Δεκ. 1999, σ. 33-36.
58. (**N.Διαφ) «Το θέατρο του Διαφωτισμού», στο ένθετο *Ε-Ιστορικά "Ο νεοελληνικός Διαφωτισμός και οι λόγιοι"*, εφ. *Ελευθεροτυπία*, ό. π., σ. 45-47.
59. (**NΘ) «Η Άλωση στη δραματουργία του ελληνικού Διαφωτισμού», στο ένθετο *Ε-Ιστορικά "Η Άλωση της Πόλης"*, εφ. *Ελευθεροτυπία*, τχ. 25ης Μαΐου 2000, σ. 47-49.
60. (**NΘ) «Ο λόγιος Δημήτριος Γουζέλης», στο ένθετο *Ε-Ιστορικά "Επτάνησος Πολιτεία"*, εφ. *Ελευθεροτυπία*, τχ. 1ης Ιουνίου 2000, σ. 44-48.

60α. Εκτεταμένη μορφή: «Δημήτριος Γουζέλης: ένας ‘δημοκρατικός’ λόγιος στο άρμα του Διαφωτισμού», *Παράβασις/Parabasis*, τχ. 4 (2002), σ. 73-79.

http://grishh.gr/system/articles/assets/54d8/a580/d36a/362c/eb00/0210/original/JRN-3443_SV4742_05.pdf?1423484288

61. (**NΘ) «Το εθνικό θέατρο των Ελλήνων στην Οδησσό», *Ε-Ιστορικά* "[Φιλική Εταιρεία] Άγνωστες πτυχές της μυστικής οργάνωσης", εφ. *Ελευθεροτυπία*, τχ. 14ης Σεπτεμβρίου 2000, σ. 42-49.

62. «A propos d'une ‘typologie’ de la presse périodique de langue grecque à l'ère des Lumières», *Opinion* édité par Peter-Eckhard Knabe, *Concepts & Symboles du Dix-huitième Siècle Européen / Concepts & Symbols of the Eighteenth Century in Europe*, Berlin Verlag Arno Spitz GmbH, 2000, σ. 81-90.

Notes de lecture: Michèle BOKOBZA-KAHAN, *Dix-Huitième siècle*, no 33 (2001), σ. 680.

Αναφορά: Jacques VOISINE, Peter-Eckhard KNABE (éd.), *Opinion*, Berlin Verlag Arno Spitz, 2000, 208 pages, *Revue de Littérature comparée*, janvier-mars 2002, 118-120.

63. (**N.Διαφ) «Νεοελληνικές μεταφράσεις του Διαφωτισμού: Ευρυχωρία και όρια της λογοτεχνίας», *Δια-Κείμενα*, Ετήσια έκδοση [του] Εργαστηρίου Συγκριτικής Γραμματολογίας Α.Π.Θ., τχ. 2, Θεσσαλονίκη 2000, σ. 9-24.

Αναφορά: εφ. "Το Βήμα", ένθετο «Το άλλο Βήμα», *Βιβλία*, Κυριακή 4 Μαρτίου 2001, σ. 51.

64. (**N.Διαφ) «Les Lumières Néohelléniques: Un essai de définition et de périodisation», *Buletinul Societatii Române de Studii Neoelene*, Βουκουρέστι 2001, σ. 49-59.

65. (**NΘ) «Η κριτική των ηθών στην ελληνική κωμωδία του 19ου αιώνα. Μεταφράσεις και πρωτότυπα έργα», Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο *Λογοτεχνία και Κοινωνία: «Τα κοινωνικά φαινόμενα στις ευρωπαϊκές λογοτεχνίες του 19ου και 20ού αιώνων»*, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Αθήνα, Εκδόσεις Σοκόλη, 2000, σ. 193-206.

66. (**NΘ) «Η πρόσληψη του Vittorio Alfieri από τον ελληνικό Διαφωτισμό: Αισθητικές & μεταφραστικές καινοτομίες στην Κέρκυρα, 1826-1827», *Δάφνη. Τιμητικός τόμος για τον Σπύρο Α. Ευαγγελάτο*. Επιμέλεια: Ιωσήφ Βιβιλάκης, Αθήνα, Εκδόσεις Ergo, 2001, σ. 357-366 (*Παράβασις* Παράρτημα, Μελετήματα [1]).

66α. Δημοσιεύθηκε επίσης στον τόμο *Ιταλοελληνικά Rivista di cultura greco-moderna*, τ. VI. Atti del V Convegno Nazionale di Studii Neellenici, Napoli, 15-18 maggio 1997, Napoli 1997-1998 [=2002], σ. 225-242.

67. «Οι Έλληνες στη Ρουμανία, 17ος-19ος αιώνες», στο ένθετο *Ε-Ιστορικά* "Έλληνες της Ρουμανίας", εφ. *Ελευθεροτυπία*, τχ. 5ης Ιουλίου 2001, σ. 6-18.

Διοργάνωση του αφιερώματος

68. «Η Περιήγηση του Νέου Αναχάρσιδος», στο ένθετο *Ε-Ιστορικά* "Γαλλική Επανάσταση. Αυγή της σύγχρονης εποχής", εφ. *Ελευθεροτυπία*, τχ. της 12ης Ιουλίου 2001, σ. 42-49.

69. «La littérature comparée en Grèce: Équivoques du passé et perspectives», *Neohelicon*, XXVIII (2001)1, σ. 67-78.

Δημοσίευση του κειμένου στο διαδίκτυο.

- 69^α. Αγγλική μετάφραση: "Comparative Literature in Greece Revisited: Ambiguities of the Past and Perspectives for the Future", στον τόμο *Tendances actuelles de la Littérature comparée dans le Sud-Est de l'Europe / Contemporary Trends of Comparative Literature in South-Eastern Europe*. Sous la direction de Anna TABAKI / Edited by Anna TABAKI. «Τετράδια εργασίας 29», Séminaire de Littérature Comparée et d' Histoire des Idées / Seminar on Comparative Literature and History of Ideas, Institut de Recherches Néohelléniques, Fondation Nationale de la Recherche Scientifique, Αθήνα 2006, σ. 59-74.

<http://www.ine-notebooks.org/index.php/te/article/viewFile/31/101>

70. (**NΘ) «Τα Ολύμπια (*L'Olimpiade*) του Pietro Metastasio από τον Ρήγα Βελεστινλή», στο πρόγραμμα *Ολυμπιάδα* Antonio Vivaldi, Υπουργείο Πολιτισμού - Δήμος Βόλου, Κέντρο Μουσικού Θεάτρου, Ανώνυμη Εταιρεία Προβολής της Ελληνικής Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Πολιτιστική Ολυμπιάδα 2001-2004, Βόλος 2001, σ. 14-19.

Αναδημοσίευση του κειμένου στο διαδίκτυο.

71. (**N.Διαφ) «Χειρόγραφες μεταφράσεις του Διαφωτισμού. η πρόσληψη των δυτικοευρωπαϊκών λογοτεχνικών ειδών», *Σύγκριση/Comparaison*, τχ. 12 (2001), σ. 7-28.

<https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/sygkrisi/article/view/10818>

- 71α. "Χειρόγραφες μεταφράσεις του Διαφωτισμού. η πρόσληψη των ευρωπαϊκών αφηγηματικών ειδών", *Μνήμη Γ.Π. Σαββίδη. Θέματα Νεοελληνικής Φιλολογίας. Γραμματολογικά, εκδοτικά, κριτικά*, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Τμήμα Φιλολογίας, Τομέας Μεσαιωνικών και Νέων Ελληνικών Σπουδών, Πρακτικά Η' Επιστημονικής Συνάντησης 11-14 Μαρτίου 1997, Αθήνα, Ερμής, 2001, σ. 38-52.

72. «Jeu d'identité et d'altérité: L'aventure de la traduction dans le Sud-Est de l'Europe», *Μετάφραση και διαπολιτισμικές σχέσεις/Translation and Intercultural Relations*, [Πρακτικά] Β' Διεθνές Συνέδριο Ταυτότητα και Ετερότητα στη Λογοτεχνία, 18ος-20ός αι. / [Proceedings] Second International Congress

Identity and Alterity in Literature, 18th-20th c., Τόμος Γ΄, Αθήνα, Δόμος, 2001, σσ. 81-95.

73. «Συγκριτική Φιλολογία και Μετάφραση», [αφιέρωμα] Το θέμα του Μήνα Συγκριτική Λογοτεχνία, περ. *Διαβάζω*, τχ. 427, Μάρτιος 2002, σ. 121-125.

74. (**ΝΘ) «Συνέχειες και τομές: Σκέψεις για την περιοδολόγηση του νεοελληνικού θεάτρου (17ος-19ος αι.)», *Πρακτικά Α΄ Πανελληνίου Θεατρολογικού Συνεδρίου "Το Ελληνικό Θέατρο από τον 17ο στον 20ό αιώνα" (17-20 Δεκεμβρίου 1998)*. Επιμέλεια: Ιωσήφ Βιβιλάκης. Τμήμα Θεατρικών Σπουδών Πανεπιστημίου Αθηνών-Εκδόσεις Ergo, Αθήνα 2002, σσ. 49-55 (*Παράβασις Παράρτημα, Μελετήματα [2]*).

75. «Η πολυδιάστατη προσωπικότητα του Βίκτορος Ουγκώ: ο άνθρωπος και το συγγραφικό του έργο», *Βίκτωρ Ουγκώ (1802-1885). Ο ρομαντικός συγγραφέας, ο οραματιστής στοχαστής, ο φιλέλληνας. 200 χρόνια από τη γέννησή του*, σειρά «Επιστήμης Κοινωνία». Ειδικές Μορφωτικές Εκδηλώσεις, Αθήνα, ΕΙΕ, 2002, σσ. 17-37.

<https://helios-eie.ekt.gr/EIE/bitstream/10442/773/1/M01.021.03.pdf>

75α. «Βίκτωρ Ουγκώ. Ο άνθρωπος και συγγραφέας στη δίνη ενός αιώνα», στο ένθετο *Ε-Ιστορικά "Βίκτωρ Ουγκώ, 1802-1885"*, εφ. *Ελευθεροτυπία*, τχ. της 12ης Σεπτεμβρίου 2002, σσ. 6-14.

Επιμέλεια του αφιερώματος

75β. «Η πολυδιάστατη προσωπικότητα του Βίκτορος Ουγκώ: ο άνθρωπος και το συγγραφικό του έργο», αποσπάσματα της μελέτης στο: *Η Παναγία των Παρισίων. Θεατρική μεταγραφή του ομότιτλου έργου του Βικτώρ Ουγκώ από την Ελένη Μερκενίδου*, εκδ. Αιγόκερως / Θέατρο / Παραστάσεις – Παραγωγή Θέατρο Αυλαία, Οκτ. 2013, σσ. 7-15.

76. «Au carrefour des civilisations: Phanar et Phanariotes», *Études Balkaniques*, no 1 (2002), σσ. 96-109.

77. «Voies de modernisation et polysémie de l'acte de traduire: l'exemple grec», in Monica Spiridon (ed.), *(Multiple) Europe: Multiple Identity, Multiple Modernity • Europes (Multiples): Identités multiples, Modernités Multiples*, University of Bucharest, Ararat Publishing House. Bucharest/Bucarest, 2002, σσ. 217-233.

78. «Rhigas Vélestinlis entre les Lumières et le Romantisme», *Actes du Colloque International "Rhigas Vélestinlis (1757-1798) intellectuel et combattant de la Liberté"* (Paris, Palais de l'UNESCO, 12-13 décembre 1998), Παρίσι, UNESCO/ Éditions Desmos, 2002, σσ. 41-49.

78α. «Η μεταφραστική στρατηγική του Ρήγα», στο ένθετο *Ε-Ιστορικά* "Ρήγας Φεραίος 1757-1798", εφ. *Ελευθεροτυπία*, τχ. 28ης Νοεμβρίου 2002, σ. 42-48.

79. (**NΘ) «Οι δραματουργικές αντιλήψεις στο έργο της Μαρτινέγκου», *Περίπλους*, έτος 18, τχ. 51 (2003), σ. 82-98.

Πρβλ. *Παράβασις/Parabasis*, τ. 5(2004), σσ. 363-375.

http://grissh.gr/system/articles/assets/54d1/c76c/d36a/3602/c200/0028/original/JRN-3443_GJ2898_11.pdf?1423810685

Αναφορά: "Το άλλο Βήμα - Βιβλία", εφημ. *Το Βήμα*, Κυριακή 6 Ιουνίου 2004, σ. 49.11.

80. (**N.Διαφ) «Les Lumières néo-helléniques. Un essai de définition et de périodisation», *The Enlightenment in Europe, Les Lumières en Europe, Aufklärung in Europa. Unity and Diversity, Unité et Diversité, Einheit und Vielfalt*. Edited by /édité par / hrsg. von Werner Schneiders avec l'introduction générale de Roland Mortier, [European Science Foundation] Concepts et Symboles du Dix-huitième Siècle Européen, Concepts and Symbols of the Eighteenth Century in Europe, BWV • Berliner Wissenschafts - Verlag, 2003, σσ. 45-56.

Παρουσίαση στο διαδίκτυο: Werner Schneiders (Hg.): *The Enlightenment in Europe / Les Lumières en Europe / Aufklärung in Europa. University and Diversity / Unité et Diversité / Einheit und Vielfalt* (= Concepts and Symboles du Dix-huitième Siècle Européen / Concepts and Symbols of the Eighteenth Century in Europe), Berlin: Berliner Wissenschafts-Verlag 2003, XXIII + 374 S., ISBN 3-8305-0370-9, EUR 45,00. Rezensiert von: **Barbara Stollberg-Rilinger**, Historisches Seminar, Westfälische Wilhelms-Universität Münster.

Έμμεση μνεία: **Alain Sandrier**, *Dix-huitième siècle*, 36(2004), σ. 592.

81. «Θέατρο και Κοινωνία», στο ένθετο *Ε-Ιστορικά* "Ο Ελληνισμός της Μικράς Ασίας. Η καθημερινή ζωή πριν από το 1922", εφ. *Ελευθεροτυπία*, τχ. 28ης Αυγούστου 2003, σ. 37-43.

82. «Θεατρική ανθοφορία στις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες», στο ένθετο *Επτά Ημέρες* "Το θέατρο της Διασποράς", εφ. *Η Καθημερινή*, Κυριακή 7 Σεπτεμβρίου 2003, σ. 18-19.

83. «Ο 'Πρώτος Ναύτης' του Salomon Gessner στο πλαίσιο του νεοελληνικού Διαφωτισμού», [Πρακτικά] *Α' Διεθνές Συνέδριο Κυθηραϊκών Μελετών. Κύθηρα: Μύθος και πραγματικότητα*, Γενική Επιμέλεια: Αθανασία Γλυκοφρύδη-Λεοντσίνη, Τόμος Πέμπτος *Συμβολικά Κύθηρα*, Επιμελητές τόμου: Γιώργος Λεοντσίνης – Άννα Ταμπάκη, Ελεύθερο Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κυθήρων, Κύθηρα 2003, σσ. 353-365 (με περίληψη στα γαλλικά).

84. «Du théâtre philosophique au drame national: étude du lexique politique à l'ère des révolutions. Le cas grec», στον τόμο *From*

republican polity to national community. Reconsiderations of Enlightenment political thought edited by Paschalis M. Kitromilides, *SVEC* 2003:09, Voltaire Foundation, Oxford 2003, σ. 62-85.

Παρουσίαση: Ρωξάνη Δ. Αργυροπούλου, «Στις πηγές του φιλελευθερισμού. Το πέρασμα από την οικουμενική σκέψη του Διαφωτισμού στις εθνικές ιδεολογίες σε Ευρώπη και Αμερική **Paschalis M. Kitromilides** (επιμ.), *From republican polity to national community. Reconsiderations of Enlightenment political thought*, Studies on Voltaire and the 18th Century. Εκδόσεις Voltaire Foundation, Οξφόρδη, σελ. VIII+257, τιμή 50 Ευρώ", στο "Το άλλο Βήμα – Βιβλία», εφημ. *Το Βήμα*, Κυριακή 29 Φεβρουαρίου 2004, σ. 49 (<http://www.tovima.gr/books-ideas/article/?aid=157421>). • *Ενημερωτικό Δελτίο* ΚΝΕ/ΕΙΕ, τχ. 28, Δεκ. 2003, σσ. 29-30. • **Παντελής Ε. Λέκκας**, «Από το οικουμενικό πνεύμα του Διαφωτισμού στις μερικεύσεις στις πολιτικές σκέψης τον 19ο αιώνα. Βιβλιογραφικό δοκίμιο», Προσεγγίσεις. περ. *Τα Ιστορικά*, τ. 21ος, τχ. 40, Ιούνιος 2004, σσ. 179-193.

Μνεία: Roxane D. Argyropoulos, *Dix-huitième siècle*, 36(2004), σ. 593-594.

85. «Mythe littéraire - mythe dramatique: fonctions et usages dans une société en évolution; l'exemple heptanésien», *Μύθος και Μοντερνισμός / Mythe et Modernité, Πρακτικά Διεθνούς Συμποσίου Θεσσαλονίκη 31 Οκτωβρίου – 2 Νοεμβρίου 2002 / Actes du Colloque International Thessalonique 31 octobre – 2 novembre 2002*, Έκδοση Εργαστηρίου Συγκριτικής Γραμματολογίας / Édition du Laboratoire de Littérature Comparée, Θεσσαλονίκη -Thessalonique 2003, σ. 282-298.
86. (**NΘ) «Ο Τοζότης του Θεόδωρου Ορφανίδη: μια συζήτηση για το ιταλικό μελόδραμα», *Πρακτικά Β' Πανελληνίου Θεατρολογικού Συνεδρίου Σχέσεις του νεοελληνικού θεάτρου με το ευρωπαϊκό. Διαδικασίες πρόσληψης στην ιστορία της ελληνικής δραματολογίας από την Αναγέννηση ως σήμερα [Αθήνα] 18-21 Απριλίου 2002*. Επιμέλεια: Κωνσταντζίνα Γεωργακάκη. *Παράβασις. Παράρτημα Μελετήματα [3] Τμήμα Θεατρικών Σπουδών Πανεπιστημίου Αθηνών – Εκδόσεις Ergo, Αθήνα 2004*, σ. 121-127.
87. «Traductions et interactions culturelles: l'ère des Lumières dans le Sud-Est de l'Europe», *Interferențe Româno-elene (secolele XV-XX)*, volum editat de Leonidas Rados, Academia Româna, Istitutul de Istorie "A.D.Xenopol", Fundația Academică "A.D.Xenopol", Iași 2004, σ. 101-114.
88. (**N.Διαφ) «Lumières et critique des Églises au XVIIIe siècle: le cas grec», *Arta Istoriei Istoria Artei, Academicianul Răzvan Theodorescu la 65 de ani*, Editura Enciclopedica, Βουκουρέστι, 2004, σ. 157-171.
- 88a. Επίσης στον τόμο *Concepts & Symboles du Dix-huitième siècle Européen / Concepts & Symbols of the Eighteenth Century in Europe, Les Lumières et leur combat. La critique de la religion et des Églises à l'époque des Lumières. Der Kampf der Aufklärung. Kirchenkritik und*

Religionkritik zur Aufklärungzei. édité par / herausgegeben von Jean Mondot, BMW • Berliner Wissenschafts - Verlag 2004, σ. 245-258.

Έμμεση μνεία: Alain Sandrier, *Dix-huitième siècle*, 37(2005), σ. 639.

89. (**NΘ) «Στην χορεία των αντιφιλοσόφων: Σάτιρα και κριτική της επιστήμης στα χρόνια του Διαφωτισμού», *Μνήμη Άλκη Αγγέλου. Τα άφθονα σχήματα του παρελθόντος. Ζητήσεις της πολιτισμικής ιστορίας και της θεωρίας της λογοτεχνίας. Πρακτικά Γ' Επιστημονικής Συνάντησης 3-6 Οκτωβρίου 2002*, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τμήμα Φιλολογίας, Τομέας Μεσαιωνικών και Νέων Ελληνικών Σπουδών, Θεσσαλονίκη, University Studio Press, 2004, σ. 437-450.

Αναφορά: Walter Puchner, «*Μνήμη Άλκη Αγγέλου. Τα άφθονα σχήματα του παρελθόντος. Ζητήσεις της πολιτισμικής ιστορίας και της θεωρίας της λογοτεχνίας* [Alkis Angelou in memoriam. Die Fülle der Formen der Vergangenheit. Probleme der Kulturgeschichte und Literaturtheorie]. Hg. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης / Τμήμα Φιλολογίας – Τομέας Μεσαιωνικών και Νέων Ελληνικών Σπουδών. Thessaloniki: University Studio Press 2004. 554 S., ISBN 960-243-012-5», *Südost Forschungen*, Band 63/64, 2004/2005[2007], σσ. 659-661.

90. «Modernité et émergence des canons littéraires et dramatiques: La *Poétique (Grammatika)* de Constantin Oeconomus», *Neohelicon*, XXXI (2004) 2, σ. 27-34.

Παρουσίαση: Walter Puchner, «*Neohelicon. Acta Comparationis Litterarum Universarum*. Bd. XXXI/2(2004). Hgg. József Pál / József Szili. Budapest: Akadémiai Kiadó, Dordrecht u.a.: Kluwer Academic Publishers 2004. S.7-160, ISSN 0324-4652», *Südost Forschungen*, Band 63/64, 2004/2005[2007], σσ. 512-513.

- 90α. (****Ζητ.Συγκρ.Γραμμ.) Εκτεταμένη μορφή: «'Νεωτερικότητα' και ανάδυση των λογοτεχνικών και δραματουργικών κανόνων. Η *Ποιητική (Γραμματικά)* του Κωνσταντίνου Οικονόμου», *Παράβασις/Parabasis*, τ. 6(2005), σ. 353-365.

http://www.grissh.gr/system/articles/assets/54d8/6f35/d36a/36c8/2e00/0134/original/JRN-3443_IP5577_13.pdf?1423470389

91. «Το θέατρο του Διαφωτισμού στα Επτάνησα», *Στ' Διεθνές Πανιόνιο Συνέδριο (Ζάκυνθος, 23-27 Σεπτεμβρίου 1997)*, *Πρακτικά*. Τόμος τέταρτος, Αθήνα 2004, σ. 93-110.

92. (****Ζητ.Συγκρ.Γραμμ.) «Η ιστοριογραφική οπτική του μεταφραστικού εγχειρήματος: από την 'μετακένωση' στην διαπολιτισμικότητα;», *Ιστοριογραφία της νεότερης και σύγχρονης Ελλάδας 1833-2002, Πρακτικά Δ' Διεθνούς Συνεδρίου Ιστορίας* (Αθήνα, ΕΙΕ, 29 Οκτ. - 3 Νοεμβρ. 2002), Αθήνα 2004, τ. Α', σ. 419-431.

- 92α. «Το μεταφραστικό εγχείρημα στην ιστοριογραφική του προοπτική», *Η συγκριτική γραμματολογία στην Ελλάδα. Σύγχρονες τάσεις*.

Επιστημονική επιμέλεια Ελένα Κουτριάνου, Εκδόσεις Μεσόγειος, Αθήνα 2005, σ. 131-145.

93. «Transferts/emprunts culturels dans l'acte de traduire: Les Lumières sud-orientales face à l'enjeu de l'occidentalisation», *Études Balkaniques*, 2004, no 3, σ. 126-133.
94. «Les débuts de la presse en langue grecque et son apport à la communication des peuples balkaniques», Actes de la Conférence «Processus historique et développement de la communication au service de la paix: Le cas du Sud-Est Européen des origines à nos jours», [Palais de l'] UNESCO, Paris, 1er-3 mars 2002, *Bulletin de l'Association Internationale d'Études du Sud-Est Européen*, fasc. 32-33-34, 2002-2004, Bucarest 2004, σ. 189-196.
95. «Pour une reconsidération comparative des courants esthétiques et littéraires», *Greek Romanian Relations. Interculturalism and National Identity / Relations Gréco-roumaines. Interculturalité et identité nationale*. Edited by Paschalis M. Kitromilides and Anna Tabaki / Sous la direction de Paschalis M. Kitromilidès et Anna Tabaki, Αθήνα, ΚΝΕ/ΕΙΕ, 2004, σσ. 95-104.
96. «Stéréotypes de l'autre dans la littérature grecque moderne jusqu'à la fin du XVIIIe siècle: quelques exemples d'analyse», *Neohelicon*, XXXII (2005)1, σ. 111-119.
97. (****Ζητ.Συγκρ.Γραμμ.) «Η πρόσληψη του Βολτέρου από το νεοελληνικό Διαφωτισμό», Ε-Ιστορικά, *Οι πρωτοπόροι. Φρανσουά-Μαρί Αρονέ ΒΟΛΤΕΡΟΣ, ο εμπνευστής μιας επανάστασης 1694-1778*, Πέμπτη 26 Ιανουαρίου 2006, σ. 24-29.
98. «'Εφημερίς' ή 'περιοδικό'; Προς μία τυπολογία του περιοδικού τύπου εν τη γενέσει», *Ο ελληνικός τύπος 1784 έως σήμερα. Ιστορικές και θεωρητικές προσεγγίσεις. Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου, Αθήνα, 23-25 Μαΐου 2002*. Επιμέλεια Λουκία Δρούλια, ΙΝΕ/ΕΙΕ, Αθήνα 2005, σ. 92-99.
99. —, Ρωξάνη ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ, «Νεοελληνικός Διαφωτισμός», *Ιστορία των Ελλήνων*, τ. 8ος, Ο Ελληνισμός υπό ξένη κυριαρχία 1453-1821, Εκδόσεις Δομή Α.Ε., 2006, κεφ. 10, σ. 406-441.
- 99α. Αναδημοσίευση του τμήματος που συνέθεσα, με προσθήκες από την εισαγωγή στο *Περί Νεοελληνικού διαφωτισμού*, «Νεοελληνικός Διαφωτισμός: ο διάλογος με τη δυτική παιδεία», *Δίκη / Dike International*, Μηνιαία επιθεώρηση δικονομικού δικαίου. Γενική Επιμέλεια: Κώστας Ε. Μπέης, Ευάγγελος Κ. Μπέης, τχ 6, Ιούνιος 2006, σ. 751-766.
100. «Πρώιμη πρόσληψη του *Δον Κιχώτη* στην ελληνική παιδεία. Η συμβολή των Φαναριωτών», *Πρακτικά του Γ' Ευρωπαϊκού Συνεδρίου Νεοελληνικών Σπουδών (ΕΕΝΣ) Βουκουρέστι, 2-4*

Ιουνίου 2006, *Ο ελληνικός κόσμος ανάμεσα στην εποχή του Διαφωτισμού και στον εικοστό αιώνα*, τόμος Α'. Επιμέλεια: Κωνσταντίνος Α. Δημάδης, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2007, σ. 187-200

Ανάρτηση στην ιστοσελίδα του συνεδρίου: <http://www.eens-congress.eu>
<http://www.eens-congress.eu/>

- 100^α. «Πρώιμη πρόσληψη του *Don Κιχώτη* στα ελληνικά γράμματα. Η συμβολή των Φαναριωτών», στο: *Η επίδραση του Don Κιχώτη στα γράμματα και τις τέχνες / L'impact de Don Quichotte aux lettres et aux arts*, Διακειμενικά 6, Έκδοση Εργαστηρίου Συγκριτικής Γραμματολογίας / Édition du Laboratoire de Littérature Comparée, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης / Université Aristote de Thessalonique, Θεσσαλονίκη – Thessalonique 2006, σ. 45-64.
101. (****Ζητ.Συγκρ.Γραμμ.) «Στα όρια της αφηγηματικής ουτοπίας: το 'παιδαγωγικό-φιλοσοφικό' ταξίδι και η πρόσληψη του από τον ελληνικό Διαφωτισμό», *Ουτοπικές θεωρίες και κοινωνικά κινήματα στην Ευρώπη, από τον 18^ο ως τον 20^ο αιώνα. Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου (19-21 Νοεμβρίου 2004)*. Επιμέλεια Μαρία Μενεγάκη / *Théories utopiques et mouvements sociaux en Europe, du XVIIIe au XXe siècle. Actes du Colloque International (19-21 novembre 2004)*. Textes recueillis par Maria Ménégaki, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Φιλίστωρ, Ιστορία των ιδεών 2006, σ. 47-55.
102. —, Αλεξία ΑΛΤΟΥΒΑ «Αντον Πάβλοβιτς Τσέχωφ 1860-1904. Η ζωή και το έργο του», Ε-Ιστορικά, *Οι πρωτοπόροι* Θέατρο. Αντον Πάβλοβιτς Τσέχωφ. *Παράδοση και υπαινιγμός, 1860-1904*, Πέμπτη 12 Οκτωβρίου 2006, σ. 3-17.
103. "Comparative Literature in Greece Revisited: Ambiguities of the Past and Perspectives for the Future", στον τόμο *Tendances actuelles de la Littérature comparée dans le Sud-Est de l'Europe / Contemporary Trends of Comparative Literature in South-Eastern Europe*. Sous la direction de Anna TABAKI / Edited by Anna TABAKI. «Τετράδια εργασίας 29», Séminaire de Littérature Comparée et d' Histoire des Idées / Seminar on Comparative Literature and History of Ideas, Institut de Recherches Néohelléniques, Fondation Nationale de la Recherche Scientifique, Αθήνα 2006, σ. 59-74.
- <http://www.ine-notebooks.org/index.php/te/article/viewFile/31/101>
104. «Historicité, interculturalité et processus identitaire dans l'acte de traduire: l'exemple grec», στον τόμο *Identité Culturelle, Littérature, Histoire, Mémoire*. Sous la direction de Ourania POLYCANDRIOTI / *Cultural Memory, Literature, History, Memory*. Edited by Ourania POLYCANDRIOTI, «Τετράδια εργασίας 30», Séminaire de Littérature Comparée et d' Histoire

des Idées / Seminar on Comparative Literature and History of Ideas, Institut de Recherches Néohelléniques, Fondation Nationale de la Recherche Scientifique, Αθήνα 2006, σ. 75-84.

<http://www.ine-notebooks.org/index.php/te/article/viewFile/44/84>

105. «Νεοελληνικός Διαφωτισμός: η διαμεσολάβηση του μεταφραστικού εγχειρήματος», *Στέφανος. Αφιέρωμα στον Βάλτερ Πούχνερ*, Επιμέλεια Ιωσήφ ΒΙΒΙΛΑΚΗΣ, Εκδόσεις Ergo, Αθήνα 2007, σ. 1227-1239.
106. «Questions sur la périodisation du théâtre néohellénique, XVIe-XIXe siècles», *Bizantina et Moderna. Mélanges en l'honneur d'Hélène Antoniadis-Bibicou*, εκδότες Gilles Grivaux, Σωκράτης Πετμεζάς, Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα [2007], σ. 349-367.
107. "The Long Century of the Enlightenment and the Revival of Greek Theater", *Journal of Modern Greek Studies* [Modern Greek Theater. A special issue edited by Stratos E. Constantinidis and Walter Puchner], 25(2007)2, σ. 285-299 [The John Hopkins University Press 2007].
108. «Historiographie et identité nationale dans le sud-est de l'Europe (XVIIIe siècle-début du XIXe). Antiquité et Byzance dans l'exemple grec», *Études Balkaniques*, 2007, 4, σ. 87-96.
- 108a. Και στο ηλεκτρονικό περιοδικό *Cromohs*, 13 (2008) : 1-9.
<URL: http://www.cromohs.unifi.it/13_2008/tabaki.html >
109. «Θεατρικός χώρος και αστική κοινωνία στον 19ο αιώνα», *Ο Πειραιάς και το Δημοτικό θέατρο. Πρακτικά της Διεθνούς Επιστημονικής Συνάντησης, Παν/μιο Πειραιά, 13 Απριλίου 2003*. Επιμέλεια Νίκος Αξαρχλής – Κατερίνα Μπρεντάνου, Εκδόσεις Τσαμαντάκη, Πειραιάς 2008, σ. 31-36.
110. «Le théâtre à l'ère des Lumières néohelléniques», στον τόμο *Grèce: 1770-1844. Lumières et Liberté* [φυλλάδιο συνοδευτικό της έκθεσης που διοργανώθηκε στο Institut et Musée Voltaire (Château des Délices), 20 mars - 26 septembre 2009], Genève 2009, σσ. 47-64.
111. «Η θεωρία περί ρομαντικού δράματος και η *Μαρία Δοξαπατρή*», *Παράβασις / Parabasis*, τχ. 9(2009), σσ. 587-611.
http://www.grissh.gr/system/articles/assets/54e5/d563/d36a/362b/eb00/016e/original/JRN-3443_LP7009_17.pdf?1424348515
- 111^α. Δημοσιεύθηκε και στον τόμο: *Δημήτριος Ν. Βερναρδάκης. Η ζωή και το έργο του. Πρακτικά Ημερίδας, Παράβασις – Μελετήματα* [8], Εκδόσεις Ergo, Αθήνα 2009, σσ. 57-86.

112. «Ο Πλάτων Πετρίδης ως μεταφραστής: ιδεολογικά και αισθητικά ρεύματα στα Επτάνησα», *Η Διεθνές Πανιώνιο Συνέδριο (Χώρα Κυθήρων 21-25 Μαΐου 2006). Πρακτικά, τ. IV_B, Επτανησιακός Πολιτισμός (Μέρος Β')*, Κύθηρα 2009, σσ. 422-441.
113. «Το Ναύπλιο στα χρόνια της Ναπολεοντίας: κοινωνικά και πολιτιστικά συμφοραζόμενα» [ομιλία στη σειρά Επιστημονικών – Επιμορφωτικών Διαλέξεων Ακαδημαϊκού έτους 2007-2008, *Ανδρέας Στάικος, Ναπολεοντία*, (Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, θέατρο «Τριανόν», Ναύπλιο 18 Μαρτίου 2008)], *Επιστημονική Επιθεώρηση Τεχνών του Θεάματος*, τχ. 1(2009), σσ. 293-306.
114. «La réception et ses métamorphoses: l'exemple grec moderne à travers le discours préfaciel», στο *First International Conference Theatre and Theatre Studies in the 21st Century (Athens, 28 September – 1 October 2005). Proceedings*, Edited by Anna Tabaki & Walter Puchner / *Premier Congrès International Théâtre et études théâtrales au seuil du XXIème siècle (Athènes, 28 septembre – 1er octobre 2005), Actes*. Sous la direction de Anna Tabaki & Walter Puchner, Ergo, Athens 2010, σσ. 89-99.
115. «Adamance Coray comme critique littéraire et philologue», στον τόμο *Adamantios Korais and the European Enlightenment*, Edited by Paschalis M. Kitromilides, *SVEC*, 2010, σσ. 151-183.
- Παρουσίαση:** *Ενημερωτικό Δελτίο INE/EIE*, τχ. 35, Δεκέμβριος 2010, σσ. 40-41 • **Λουκία Δρούλια**, «Διαφωτισμός. Ο φιλελεύθερος εθνικιστής Κοραΐς...», ένθετο «Βιβλία», εφ. *Το Βήμα*, Κυριακή 20 Φεβρουαρίου 2011, σσ. 6-7. • Prof. **Roderick Beaton**, «Adamantios Korais – doctor of the Greek Revolution», *The Times Literary Supplement*, [*The Sunday Times*, 6.4.2011].
- Βιβλιοκρισία:** **Γιώργος Κεχαγιόγλου**, *Ελληνικά*, τ. 61 (2011)1, σσ. 153-163.
- Αναφορά:** **Martin Thom**, «Paschalis M. Kitromilides (ed.), *Adamantios Korais and the European Enlightenment*, Oxford: Voltaire Foundation 2010 (*SVEC* 2010:10), XIV, 278 pp. £65(pbk)», *Nations and Nationalism* [Journal of the Association for the Study of Ethnicity and Nationalism], volume 17, Part 4, October 2011, σσ. 870-872. • **Andrei Pippidi**, *Adamantios Korais and the European Enlightenment*, edited by Paschalis M. Kitromilides, Voltaire Foundation, Oxford, 2010, 277 p., *Revue des Études Sud-Est européennes*, XLIX, 1-4(2011), σσ. 370-371. • **Giorgio Stamboulis**, *Adamantios Korais and the European Enlightenment, a cura di Paschalis M. Kitromilidis*, Oxford, Studies on Voltaire and the 18th Century, 2010, pp. XVI+278, *Archivio Storico Italiano*, Anno CLXIX(2011), pp. 436-437. • **Walter Puchner**, P. M. Kitromilides (ed.), *Adamantios Korais and European Enlightenment*, Oxford 2010. *Südost-Forschungen* 71 (2012 [2013]), σσ. 536-537. • **Jean-Luc Chappey**, Paschalis M. Kitromilides (ed.), *Adamantios Korais and the European Enlightenment*, Oxford, Voltaire Foundation, 2010, in *Annales historiques de la Révolution française*, 375 | janvier-mars 2014, Comptes rendus, σσ. 211-213. • **Benjamin Bâcle**, “*Adamantios Korais and the European Enlightenment*. Edited by Paschalis M. Kitromilides. Oxford: Voltaire Foundation. 2010. XIX + 278 p. [...]”, *Journal of Eighteenth-Century Studies*, 37(2014), p. 280.

116. «Θεωρίες του δράματος στον 19ο αιώνα. Παράδοση και ανανέωση», *Η νεοτερικότητα στη νεοελληνική λογοτεχνία και κριτική του 19ου και του 20ού αιώνα», Πρακτικά της 1Β' Επιστημονικής Συνάντησης του τομέα Μεσαιωνικών και Νέων Ελληνικών Σπουδών αφιερωμένης στη μνήμη της Σοφίας Σκοπετέα (Θεσσαλονίκη, 27-29 Μαρτίου 2009)*, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Επιστημονική Επετηρίδα της Φιλοσοφικής Σχολής, περίοδος Β', τεύχος Τμήματος Φιλολογίας, τόμος 12ος (2010), σσ. 97-113.
117. «Cornelia Paracostea-Danielopolu: Βιο-εργογραφικά», στον τόμο *Cornelia Paracostea-Danielopolu, Οι ελληνικές κοινότητες στη Ρουμανία τον 19ο αιώνα*. Μετάφραση Νικόλαος Διαμαντόπουλος. Βιβλιογραφικό επίμετρο Σοφία Ματθαίου, ΙΝΕ/ΕΙΕ, αρ. 116, σειρά «Βιβλιοθήκη Ιστορίας των Ιδεών -8», Αθήνα 2010, σσ. 13-20.
118. «La formation de la tradition dramatique au fil du XIXe siècle: Nicolas Piccolos et Démosthène Misitzis», *Greek-Bulgarian Relations in the Age of National Identity Formation Edited by P. M. Kitromilides and Anna Tabaki / Relations Gréco-bulgares à l'ère de la formation des identités nationales Sous la direction de P.M. Kitromilidès et Anna Tabaki*, INR//NHRF, Athens 2010, σσ. 285-296.
119. «La théorie du drame romantique hugolien et sa réception en Grèce», στον τόμο *Ελλάδα – Βουλγαρία – Ευρώπη (...), Μελέτες στη Μνήμη του Καθηγητή Marin Zhechev*, Σόφια 2011, σσ. 55-61.
120. «Antoine Matessis, un dramaturge zantiote face à l'ère des Lumières», *Ιστορίας Μέριμνα. Τιμητικός τόμος στον καθηγητή Γεώργιο Ν. Λεοντσίνη*, τ. Α2, ΕΚΠΑ, Αθήνα 2011, σσ. 1327-1337.
121. «Le français, langue d'échanges culturels dans le Sud-Est de l'Europe. 'La conjoncture historique et ses spécificités locales'», *Ανοιχτοσύνη. Μελέτες προς τιμήν της Βασιλικής Παπούλια*. Εκδοτική Επιτροπή: Θεόδωρος Κορρές, Παναγιώτης Δουκέλλης, Σπυρίδων Σφέττας, Φωτεινή Ι. Τολούδη, Εκδόσεις Βάνιας, Θεσσαλονίκη 2012, σσ. 507-516.
122. «Hommage à Alexandru Duțu», *La dimension humaine de l'histoire. L'Héritage intellectuel de Alexandru Duțu*, sous la direction de Laurențiu Vlad, Institutul European 2012, σσ. 231-243.
123. «'Η ευγενής δίψα του καλού'. Ένα περίλαμπρο κτίριο στην καρδιά της πόλης», εισαγωγικό κείμενο στον τόμο *Η ιστορία του Δημοτικού Θεάτρου Πειραιά από τον 19ο στον 21ο αιώνα*. Επιμέλεια: Κατερίνα Μπρεντάνου – Νίκος Αξαρλής, Εκδόσεις Νέος Κύκλος, Πειραιάς 2013, σσ. 19-36.

Βιβλιοκρισία: Βάλτερ Πούχγερ, «Κ. Μπρεντάνου, Ν. Αξαρήλης (επιμ.), *Η ιστορία του Δημοτικού Θεάτρου Πειραιά από τον 19^ο στον 21^ο αιώνα*, Πειραιάς 2013». *Parabasis* 12/1 (2014), σ. 155-157 (γερμ.).

www.theatre.uoa.gr/ereyna/ekdoseis/parabasis/parabasis-online.html

124. «Η συμβολή της μετάφρασης στην επανάκτηση του κλασικού γαλλικού ρεπερτορίου στην Ελλάδα του τέλους του 20ού αιώνα», στο Συνέδριο *Γαλλοφωνία και Πολυπολιτισμικότητα* (Τμήμα Θεατρικών Σπουδών Παν/μίου Πελοποννήσου; Ναύπλιο 6-7 Απριλίου 2013) / *Colloque Francophonie et Multiculturalisme* (Département d'Études Théâtrales de l'Université du Péloponnèse; Nauplie, 6-7 avril 2013). [Ανεπτυγμένη μορφή]

Ηλεκτρονική ανάρτηση:

http://www.academia.edu/4458111/20...Colloque_Francophonie_et_Multiculturalisme

- 124^a. «Η συμβολή της μετάφρασης στην επανάκτηση του κλασικού γαλλικού ρεπερτορίου στην Ελλάδα του τέλους του 20ού αιώνα. Σκέψεις και αισθητικές αποτιμήσεις. Μια πρώτη προσέγγιση», *Πολύχρωμες ψηφίδες. Γαλλοφωνία και πολυπολιτισμικότητα*, Εκδ. Γρηγόρη 2013, σσ. 157-170.

Βιβλιοκρισία: Βάλτερ Πούχγερ, «Δημήτρης Φίλιας – Μαρία Βελιώτη-Γεωργοπούλου – Αντιγόνη Βλαβιανού – Χριστίνα Οικονομοπούλου (επιμ.), *Πολύχρωμες ψηφίδες. Γαλλοφωνία & Πολυπολιτισμικότητα*, Αθήνα, εκδόσεις Γρηγόρη 2013», *Παράβασις/Parabasis*, τ. 13/2, σσ. 696-699.

125. «La réception de Rousseau en Grèce (fin du XVIIIème-premières décennies du XIXème s.)», *Études Balkaniques*, αφιέρωμα «Études dix-huitiémistes dans les Balkans: Lectures de Rousseau aux XIXe et XXe siècles». Volume dirigé par Raia Zaimova, XLIX(2013), σσ. 41-50.

126. «Regards croisés sur les transferts culturels gréco-roumains: le bilan d'un siècle (XXe siècle)», *Cahiers Balkaniques*, 42(2014), Grèce-Roumanie: héritages communs, regards croisés, σσ. 2-11.
<http://ceb.revues.org/4740>

127. «Une voix féminine creusant le silence des préjugés sociaux. La noble zantiote Élisabeth Moutzan-Martinengou face à l'ère des Lumières», *Le Temps des femmes - Textes mémoriels des Lumières*, éd. Anne Coudreuse, Catriona Seth, Classiques Garnier 2014, pp. 251-270.

Compte-rendu: *H-France*. <http://www.h-france.net/vol15reviews/vol15no123dunn.pdf>

128. «Στρογγυλό Τραπέζι: Πολιτισμικές διαμεσολαβήσεις και διαμόρφωση του 'εθνικού χαρακτήρα' στον περιοδικό τύπο του 19ου αιώνα. Εισαγωγή – Παρουσίαση των στόχων της έρευνας και των πρώτων πορισμάτων της», στο Ε' Ευρωπαϊκό Συνέδριο Νεοελληνικών Σπουδών Θεσσαλονίκη, 2-5 Οκτωβρίου 2014. *Πρακτικά. Συνέχειες, ασυνέχειες, ρήξεις στον ελληνικό κόσμο (1204-2014): οικονομία, κοινωνία, ιστορία, λογοτεχνία*. Τόμος Ε', Επιμέλεια: Κωνσταντίνος Α. Δημάδης. Ευρωπαϊκή Εταιρεία Νεοελληνικών Σπουδών Αθήνα 2015 / 5th European Congress of

- Modern Greek Studies, Thessaloniki, 2-5 October 2014. *Proceedings. Continuities, Discontinuities, Ruptures in the Greek World (1204-2014): Economy, Society, History, Literature* Vol. 5, Edited by Konstantinos A. Dimadis. European Society of Modern Greek Studies Athens 2015, [...] Στρογγυλό Τραπέζι «Πολιτισμικές διαμεσολαβήσεις & διαμόρφωση του “εθνικού χαρακτήρα” στον περιοδικό τύπο του 19ου αιώνα», σσ. 29-49.
129. «‘Lectures’ de Rousseau au XIXe siècle grec. Ses conceptions sur l’ éducation, la civilisation et les arts», *Mythes • Symboles • Réalités. Mélanges en l’honneur de Georges Fréris*. Sous la direction de Graziella-Foteini Castellanou, Editions REO, 2015, σσ. 521-531.
130. «Le ‘mouvement antiquisant’ de la fin du XVIIIe siècle et le modèle grec. L’enjeu d’un double transfert», στον τόμο *Διαμεσολάβηση και πρόσληψη στον ελληνογαλλικό πολιτισμικό χώρο. Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου (13-15 Δεκεμβρίου 2013). Médiation et réception dans l’espace culturel franco-hellénique. Actes du Colloque International organisé les 13, 14 et 14 décembre 2103*. Université Nationale et Capodistrienne d’Athènes, Département de Langue et de Littérature Françaises, Éditions Aigokeros, Athènes 2015, pp. 243-249.
131. «Introduction à la Table Ronde: Traduction(s)», στον τόμο Πλ. Μαυρομούστακος - Σ. Φελοπούλου (επιμ.), *Γαλλίας: Το Θέατρο από το 1960 μέχρι σήμερα / Relations France-Grèce : Le théâtre des années 1960 à nos jours. Πρακτικά συνεδρίου (Αθήνα 8-10 Μαΐου 2014)*, δίγλωσση έκδοση του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Ε.Κ.Π.Α. σε συνεργασία με το Γαλλικό Ινστιτούτο Ελλάδας, Αθήνα 2017, σσ. 165-166.
132. «Οι Φαναριώτες ανάμεσα στην Ανατολή και τη Δύση», στον τόμο: *Η Κωνσταντινούπολη στην Ιστορία και την Λογοτεχνία. Πρακτικά Συνεδρίου (13-14 Μαΐου 2016)*. Επιμέλεια: Χαράλαμπος Αθ. Μηνάογλου, Σύλλογος Κωνσταντινουπολιτών, Αθήνα 2018, σσ. 17-25.
133. «Η *Θυσία του Αβραάμ*, "θρησκευτικό δράμα" και "ψυχωφελές ανάγνωσμα"», στο πρόγραμμα της παράστασης, Κυριακή 7 Οκτωβρίου 2018, Ωδείο Ηρώδου του Αττικού, σσ. [1]-[5].
135. «"Το κοινόν σχολείον των ανθρώπων": Διαδρομές ενός ιδεολογήματος», *Πρακτικά Ε’ Πανελληνίου Θεατρολογικού Συνεδρίου, Θέατρο και Δημοκρατία. Με αφορμή τη συμπλήρωση 40 χρόνων από την αποκατάσταση της Δημοκρατίας. Αφιερωμένο στον Βάλτερ Πούχνερ*. Επιμέλεια: Αλεξία Αλτουβά – Καίτη Διαμαντάκου, τ. Β’, ΤΘΣ, ΕΚΠΑ, Αθήνα, 2018, σσ. 607-612.

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ, ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ, ΧΡΟΝΙΚΑ

1. (Βιβλιοκρισία) "Σχετικά με τις απαρχές της νεοελληνικής δραματουργίας. Δημ. Σιατόπουλου, *Το Θέατρο της Ρωμοσύνης. Η Νεοελληνική Σκηνή στις πηγές της*, Αθήνα, Φιλίπποτης, 1984", *Διαβάζω*, τχ. 118/ 8.5.1985, σ. 65-66.
2. (Βιβλιοκρισία) "Maria Bürgi-Kyriazi, *Démétrius Galanos. Énigme de la Renaissance orientale*, Paris, 1984", *Ελληνικά*, 36(1985), σ. 203-207.
3. "Θεατρική Σκηνή και Θεατρική Παιδεία. Α' Συνάντηση για το Θέατρο: *Το νεοελληνικό θέατρο στον 19ο αιώνα*", *Εκκύκλημα*, τχ. 13, Απρίλ.-Μάϊος 1987, σ. 15-16.
4. (Βιβλιοκρισία) "Συνεισφορά στην ιστορική έρευνα για το θέατρο. Δημ. Σπάθης, *Ο Διαφωτισμός και το νεοελληνικό θέατρο*, Θεσσαλονίκη 1986", *Διαβάζω*, τχ. 169/ 3 Ιουν. 1987, σ. 67-69.
5. (Βιβλιοκρισία) "Θ. Γραμματάς, *Νεοελληνικό Θέατρο. Ιστορία. Δραματουργία. Δώδεκα μελετήματα*, Αθήνα, Κουλτούρα, 1987", *Εκκύκλημα*, τχ. 14(1987), σ. 56-59.
6. (Βιβλιοκρισία) "Πασχάλης Κιτρομηλίδης, *Ιώσηπος Μοισιόδαξ. Οι συντεταγμένες της βαλκανικής σκέψης τον 18ο αιώνα*, Αθήνα, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, 1985", *Μυριόβιβλος*, τχ. 10-11 (1987), σ. 29-31.
7. (Βιβλιοκρισία) "Nicolas Mavrocordatos, *Les Loisirs de Philothée*. Texte établi, traduit et commenté par Jacques Bouchard. Avant-propos de C.Th.Dimaras. Association pour l'étude des Lumières en Grèce. Les Presses de l'Université de Montréal, Athènes-Montréal, 1989", *Ελληνικά*, 41(1990)1, σ. 192-199.
8. Χρονικό. *Eighth International Congress on the Enlightenment (University of Bristol, Bristol, 21-27 July 1991)*, *Ενημερωτικό Δελτίο*, τχ. 4, Νοέμβριος 1991, σ. 18-19.
9. Χρονικό. "Εκδήλωση του ΚΝΕ για νέες εκδόσεις του ", *Ενημερωτικό Δελτίο*, τχ. 5, Μάρτιος 1992 (ομιλία σχετικά με την έκδοση του αρχείου Μουρούζη), σ. 22-24.
10. Χρονικό. "Α' Διεθνές Συνέδριο Συγκριτικής Γραμματολογίας. Σχέσεις της ελληνικής με τις ξένες λογοτεχνίες. Επιδράσεις, Αναλογίες, Συγκλίσεις, Ιδιαιτερότητες (28 Νοέ. -1 Δεκ. 1991, Πανεπιστήμιο Αθηνών ", *Ενημερωτικό Δελτίο*, ό.π., σ. 26-28.
11. Χρονικό. (1). *Διεθνές Συμπόσιο "La Modernisation des Sociétés Sud-Est Européennes (début du 19e s. -fin du 20e s.)*, (Βουκουρέστι, 30 Απρίλ. - 1 Μαΐου 1992) ", (2). "Παρουσίαση

- του τόμου *Documents Gréco-Roumains. Le fonds Mourouzi d' Athènes* ", *Ενημερωτικό Δελτίο*, τχ. 6, Ιούλιος 1992, σ. 25-27.
12. —, Φλορίν Μαρινέσκου, Χρονικό. "Το Ινστιτούτο Ιστορίας Ν.Ιοργα του Βουκουρεστίου ", *Ενημερωτικό Δελτίο*, ό.π., σ. 28-33 (επιλογή από το ενημερωτικό φυλλάδιο του Ινστιτούτου Ν.Ιοργα που κυκλοφόρησε στή ρουμανική γλώσσα και σε γαλλική μετάφραση).
 13. Χρονικό Επιστημονική Συνάντηση "Η Ελληνική Διασπορά: Μεθοδολογικά Προβλήματα και Εννοιολογικές Αποσαφηνίσεις (Παν. Αθηνών, Παλαιό Αμφιθέατρο Ιατρικής, 24-25 Μαΐου 1993), *Ενημερωτικό Δελτίο* 9, Ιούν. 1993, σ. 25-28.
 14. "8ο Διεθνές Συνέδριο για τον Διαφωτισμό (Bristol, 21-27 Ιουλ. 1991)", *Ο Ερανιστής*, 19(1993), Χρονικά-Ειδήσεις, σ. 356-358.
 15. Χρονικό. "Οι Ελληνοτουρκικές σχέσεις. Ιστορική Προσέγγιση. Δήμερο συμπόσιο (Αθήνα, 26-27 Νοεμβρίου 1993)", *Ενημερωτικό Δελτίο* 11, Μάρτιος 1994, σ. 27-29.
 16. Χρονικό. "Διεθνής Συνάντηση *Romania and Romanians in Contemporary Science, Sinaia Ρουμανία 23-27 Μαΐου 1994.*", *Ενημερωτικό Δελτίο* 12, Ιούλιος 1994, σ. 33-34.
 17. Χρονικό. "Διεθνές Συνέδριο *Voltaire et ses combats* (Οξφόρδη και Παρίσι, 29 Σεπτ.-5 Οκτ. 1994)", *Ενημερωτικό Δελτίο* 13, Δεκέμβριος 1994, σ. 38-39.
 18. Χρονικό. "Βολταίρος: Τριακόσια χρόνια από τη γέννησή του", *Ο Ερανιστής*, 20(1995), σ. 269-272.
 19. Notes de lecture: Néoclès CASASIS, *La Révolution française. Sixième partie: Bilan de la Révolution. Analyse psychologique. Réflexions et théories* [en grec]. Introduction, notes, chronologie de Roxane ARGYROPOULOS, Athènes, éd. Trohalia, 1993, 220 p. (Coll. du Centre de Recherches Néohelléniques de la Fondation Nationale de la Recherche), *Dix-Huitième siècle*, no 27(1995), σ. 597-598.
 20. Χρονικό. "European Science Foundation, Concepts & Symbols of the 18th Century in Europe. Theme 1 Enlightenment and Philosophy - Problems of definition and periods (Workshop, Münster, 24-25 July 1995)", *Ενημερωτικό Δελτίο* 16, Οκτ. '95, σ. 46-47.
 21. Χρονικό. "9ο Διεθνές Συνέδριο για τον Διαφωτισμό (Münster Westfälische Wilhelms-Universität 23.7-29.7.95)", *Ενημερωτικό Δελτίο* 16, Οκτ. '95, σ. 54-57.

22. Χρονικό. "9ο Διεθνές Συνέδριο για τον Διαφωτισμό Στρογγυλή Τράπεζα: Tendencies and Institutions of Studies on the Enlightenment", *Ενημερωτικό Δελτίο 16*, Οκτ. '95, σ. 57-59.
23. Ειδικές Μορφωτικές Εκδηλώσεις του Ε.Ι.Ε. "Νεοελληνικό θέατρο", *Ενημερωτικό Δελτίο 17*, Μάρτιος 1996, σ. 20-21.
24. Χρονικό. Συνάντηση Εργασίας "Αρχαιακές φαναριωτικές έρευνες στην Ελλάδα και στη Ρουμανία. Απολογισμός και Σχεδιασμοί", *Ενημερωτικό Δελτίο 17*, Μάρτιος 1996, σ. 33.
25. Χρονικό. "Η ελληνική πεζογραφία 1830-1880", *Ενημερωτικό Δελτίο 17*, Μάρτιος 1996, σ. 36-37.
26. Χρονικό. Ελληνο-Ιταλικό Συμπόσιο "Percorsi Italo-Greci del teatro mediterraneo. Ιταλο-Ελληνικές πορείες του μεσογειακού θεάτρου", *Ενημερωτικό Δελτίο 17*, Μάρτιος 1996, σ. 45.
27. Χρονικό. *Byzantium. Identity, Image, Influence. XIXth International Congress of Byzantine Studies. University of Copenhagen* (Κοπεγχάγη, 18-24 August 1996.), *Ενημερωτικό Δελτίο 18*, Οκτ. 1996, σ. 52-54.
28. Χρονικό. European Science Foundation "*Concepts & Symbols of the Eighteenth Century in Europe*", Atelier "*L'anticléricalisme et la critique de la religion au 18e siècle*" (Ernst-Moritz-Arndt-Universität Greifswald, Uni-Greifswald, 16-17 sept. 1996), *Ενημερωτικό Δελτίο 18*, Οκτ. 1996, σ. 57-60.
29. Χρονικό. "Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο *Λογοτεχνία και κοινωνία. Τα κοινωνικά φαινόμενα στις ευρωπαϊκές λογοτεχνίες των 19ου και 20ού αιώνων* (Αθήνα, 13-14 Δεκεμβρίου 1996, Κεντρικό Κτίριο Παν/μίου Αθηνών)", *Ενημερωτικό Δελτίο 19*, Ιούνιος 1997, σ. 37-38.
30. Χρονικό. "V Convegno di Studi Neogreci. *Pensiero Occidentale e Illuminismo Neogreco* (Napoli, Istituto Universitario Orientale, Palazzo Corigliano, 15-18 maggio 1997)", *Ενημερωτικό Δελτίο 19*, Ιούνιος 1997, σ. 50-51.
31. Χρονικό. "Ρουμανική Εταιρεία Νεοελληνικών Σπουδών", *Ενημερωτικό Δελτίο 19*, Ιούνιος 1997, σ. 57-58.
32. (Βιβλιοκρισία) *Φώτα στα Βαλκάνια*. "Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης, *Νεοελληνικός Διαφωτισμός. Οι πολιτικές και κοινωνικές ιδέες*. Μετάφραση Στέλλα Νικολούδη. Αθήνα, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, 1996, σελ. 654 σελ.", εφημ. "Το Βήμα", Τμήμα στ' *Βιβλία*, Κυριακή 24 Αυγούστου 1997, σ. 11. Αναδημοσιεύθηκε στο περ. *Ακτή*, τχ. 36, Λευκωσία, Φθιν. 1998, σ. 461-464.
33. (Βιβλιοκρισία) *Στη Βραΐλα, στο Γαλάτσι* "Cornelia Papacostea-Danielopolu, *Comunitatile Grecesti din România în secolul al*

- XIX-lea (Οι ελληνικές κοινότητες της Ρουμανίας στον 19ο αιώνα)*, Βουκουρέστι, Editura Omonia, 1996, σελ. 214", εφημ. "Το Βήμα", Τμήμα στ' Βιβλία, Κυριακή 5 Οκτωβρίου 1997, σ. 13.
34. (Βιβλιοκρισία) *Ο "Ιστρος" και η "Μαϊμού"*. "Olga Cicanci, *Presa de limba greaca din România în veacul al XIX-lea (Ο ελληνικός τύπος της Ρουμανίας στον 19ο αιώνα)*, Βουκουρέστι, Editura Omonia, 1995, σελ. 192, εφημ. "Το Βήμα", Τμήμα στ' Βιβλία, Κυριακή 9 Νοεμβρίου 1997, σ. 12.
35. Χρονικό. *La littérature comme mémoire culturelle/ Literature as Cultural Memory. XVe Congrès de l'Association Internationale de Littérature Comparée /XVth Congress of the International Comparative Literature Association* (Leiden, 16-22 Αυγούστου 1997), *Ενημερωτικό Δελτίο 20*, Δεκέμβριος 1997, σ. 44-46
Αναφορά: εφ. *Η Καθημερινή*, Κυριακή 1 Μαρτίου 1998, στήλη "Η Στοά του Βιβλίου", σ. 41.
36. (Βιβλιοκρισία) *"Ζητήματα ιστορίας των νεοελληνικών γραμμάτων* (Αριστοτ. Πανεπ. Θεσσαλονίκης, Φιλοσοφική Σχολή, Τμήμα Φιλολογίας. Τομέας Μεσαιων. και Ν. Ελλην. Σπουδών), Αφιέρωμα στον Κ.Θ.Δημαρά, Θεσσαλονίκη, Παρατηρητής, 1994, σελ. 342 σελ.", περ. *Ελληνικά*, τ. 47 (1997) 2, σ. 432-441.
37. Notes de lecture: *Questions d'histoire des lettres néohelléniques. Hommage à C.Th. Dimaras*. Actes d'une Rencontre Scientifique Internationale tenue du 10 au 12 mai 1990 [en grec] Thessalonique, Paratiritis, 1994, in 8o, 342 p. (Université Aristote de Thessalonique. Faculté des Lettres, Section de Philologie, Département d'Études Médiévales et Grecques Modernes), *Dix-huitième siècle*, τ. 29 (1997), σ. 649.
38. (Βιβλιοκρισία) *Με ανοιχτά σύνορα "Comparative Literature Worldwide: Issues and Methods/ La Littérature comparée dans le Monde: Questions et Méthodes* (Η Συγκριτική Φιλολογία στον κόσμο: Ερωτήματα και μέθοδοι. Έκδοση Tania Franco Carvalhal, L&PM Editores, 1997, σελ. 287, εφημ. "Το Βήμα", Τμήμα στ' Βιβλία, Κυριακή 31 Μαΐου 1998, σ. 13.
39. (Βιβλιοκρισία) *Η ωραία σκουριά "Georges Tolia, La Médaille et la Rouille. L'image de la Grèce moderne dans la presse littéraire parisienne (1795-1815)*, (Το Αρχαίο Νόμισμα και η Σκουριά), Εκδόσεις Hatier (Αθήνα), 1997, σελ. 532", εφημ. "Το Βήμα", Τμήμα στ' Βιβλία, Κυριακή 5 Ιουλίου 1998, σ. 4.
40. (Χρονικό) "Rigas Feraios. Bicentenaire de sa mort (Trieste, 4-5 décembre 1997)", *Bulletin de la Société Française d'Étude du XVIIIe siècle*, troisième série no 28, avril 1998, σ. 4-5.

41. (Χρονικό) "Le Sud-Est européen, carrefour de civilisations: Thème majeur II "Sud-Est européen et pensée européenne" (Paris, 9-10 février 1998), *Bulletin de la Société Française d'Étude du XVIIIe siècle*, ό.π., σ. 8-9.
42. (Βιβλιοκρισία) — Βίκυ ΠΑΤΣΙΟΥ, Λουκής Λάρας - Ξούθ "Από τον Λέανδρο στον Λουκή Λάρα. Μελέτες για την πεζογραφία της περιόδου 1830-1880. Επιμέλεια: Νάσος Βαγενάς, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης (Ηράκλειο), 1997, σελ. 357, τιμή 5.900", εφημ. "Το Βήμα", Τμήμα στ' *Βιβλία*, Κυριακή 25 Οκτωβρίου 1998, σ. 6.
43. (Συνέντευξη) "Δημιουργοί στον αστερισμό της Επτανήσου, Άννα Ταμπάκη, Στον πηγαϊμό για τη δική μου Ιθάκη", εφημ. *Ενημέρωση*, Κέρκυρα, Τετάρτη 21 Οκτωβρίου 1998, σ. 9.
44. (Γράμματα) "Τι είναι η Συγκριτική Φιλολογία", εφ. *Το Βήμα*, στήλη "Νέες Εποχές", 8 Νοεμβρίου 1998, σ. 10.
45. Ερευνητικό έργο. *Νεοελληνικές Μεταφράσεις*. Επιστ. Υπεύθυνος: Άννα Ταμπάκη, *Ενημερωτικό Δελτίο 21*, Ιούνιος 1998, σ. 24.
46. Χρονικό. Επιστημονικό Διήμερο *Ο Μύθος του Ορφέα στη λογοτεχνία και στις άλλες τέχνες* (Αθήνα, 16-17 Ιανουαρίου 1998), *Ενημερωτικό Δελτίο 21*, ό.π., σ. 49-50.
47. Χρονικό. Conférence Internationale - UNESCO/A.I.E.S.E.E., *Η Νοτιο-Ανατολική Ευρώπη, σταυροδρόμι πολιτισμών. Le Sud-Est européen, carrefour de civilisations* (Παρίσι, 9-10 Φεβρουαρίου 1998), *Ενημερωτικό Δελτίο 21*, ό.π., σ. 52-55.
48. Χρονικό. "*Rhigas Vélestinlis (1757-1798) intellectuel et combattant de la liberté*" UNESCO-ΥΠΠΙΟ (Παρίσι, Palais de l'UNESCO, 12-13 Δεκεμβρίου 1998), *Ενημερωτικό Δελτίο 22*, Δεκ. 1998, σ. 55-57.
49. Χρονικό. "*Διεθνές Συμπόσιο περί Ιστορίας και Μύθων. Θέατρο-Κίνηση-Μουσική*" (Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών, 14-19 Ιουλίου 1998)", *Ενημερωτικό Δελτίο 22*, ό.π., σ. 58-60.
50. European Science Foundation, *Concepts & Symbols of the Eighteenth Century in Europe. Atelier: Opinion publique 2* (Greifswald, 3-6 Σεπτεμβρίου 1998), *Ενημερωτικό Δελτίο 22*, ό.π., σ. 65-66.
51. —, Ράνια ΠΟΛΥΚΑΝΔΡΙΩΤΗ, Χρονικό. Β' Διεθνές Συνέδριο της "Ελληνικής Εταιρείας Γενικής και Συγκριτικής Γραμματολογίας" *Ταυτότητα και Ετερότητα στη Λογοτεχνία, 18ος-20ός αι./ Identity and Alterity in Literature, 18th-20th c. / Identité et Altérité en Littérature, XVIIIe-XXe siècles* (Αθήνα,

- EIE, Παν/μιο Αθηνών, 8-11 Νοεμβρίου 1998), *Ενημερωτικό Δελτίο* 22, ό.π., σ. 72-75.
52. (Χρονικό) "Les Lumières en Europe et dans le Sud-Est Européen: Rhigas Véléstinlis (1757-1798) intellectuel et combattant de la liberté, précurseur de la libération des peuples balkaniques (Paris, Palais de l'U.N.E.S.C.O., 12-13 décembre 1998)", *Bulletin de la Société Française d'Étude du XVIIIe siècle*, troisième série no 32, avril 1999, σ. 7-9.
53. (Σχόλιο) "Περίφημος Βολταίρος", "1000 χρόνια κομμάτια", Πολιτισμός και Πολιτική [Ευρωπαϊκός Διαφωτισμός], εφημ. "Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία", 12 Σεπτεμβρίου 1999, σ. 78.
54. Χρονικό. "Α' Διαβαλκανικό Συνέδριο. Οι πνευματικές σχέσεις του Ελληνισμού με τους Βαλκανικούς λαούς (18ος-20ός αί.), (Κομοτηνή, 30-31 Οκτωβρίου - 1 Νοεμβρίου 1998)", *Ενημερωτικό Δελτίο* 23, Ιούνιος 1999, σ. 36-37.
55. Χρονικό. "Πρώτο Πανελλήνιο Θεατρολογικό Συνέδριο. Το Ελληνικό Θέατρο από τον 17ο στον 20ό αιώνα. Στη μνήμη του Γιάννη Σιδέρη (Αθήνα, 17-20 Δεκεμβρίου 1998)", *Ενημερωτικό Δελτίο* 23, ό.π., σ. 38-40.
56. Χρονικά. "Cornelia Paracostea-Danielopolu [Κατάθεση μνήμης και μικρό σχόλιο στη ζωή και στο έργο της]", *Ο Εραμιστής*, Λς'-Λζ', 22(1999), σ. 286-289.
57. (Χρονικό) Round Table/Table Ronde, *Renouveau culturel et traduction manuscrite: l'aube des Lumières dans le Sud-Est de l'Europe*. Tenth International Congress on the Enlightenment/Dixième Congrès International des Lumières (Δουβλίνο, 25-31 Ιουλίου 1999), *Ενημερωτικό Δελτίο*, τχ. 24, Δεκέμβριος 1999, σ. 36-39.
58. "Η διδασκαλία των νέων ελληνικών στο Ιάσιο της Ρουμανίας. Lectoratul de Neogreaca -- Παν/μιο 'Al. I. Cuza' ", *Ενημερωτικό Δελτίο*, ό.π., σ. 69-70.
59. Προγράμματα και Έργα του ΚΝΕ. "Ελληνο-Ρουμανική Συνεργασία. Συμπόσιο *Ελληνο-Ρουμανικές σχέσεις. Διαπολιτισμικότητα και εθνική ταυτότητα* (ΕΙΕ, 26-27 Σεπτεμβρίου 2000)", *Ενημερωτικό Δελτίο*, τχ. 25, Νοέμβριος 2000, σ. 21-23.
60. Χρονικό. "Ημερίδα Η μετάφραση ως μέσο λογοτεχνικής πρόσληψης (Θεσσαλονίκη, 14 Απριλίου 2000)", ό.π., σ. 52-53.
61. Χρονικό. "XVith Congress of the International Comparative Association. *Transitions & Transgressions in an Age of*

- Multiculturalism* (Πρετόρια, 13-19 Αυγούστου 2000)", *ό.π.*, σ. 57-60.
62. Χρονικό. "President's Round Table. *The Status and Future of Global Comparative Literary Studies*. 16ο Συνέδριο της Διεθνούς Εταιρείας Συγκριτικής Φιλολογίας (Πρετόρια, 17 Αυγούστου 2000), *ό.π.*, σ. 60-62.
63. Συνέντευξη στην εφημερίδα *Παρατηρητής της Θράκης*, Τετάρτη 25 Οκτωβρίου 2000, σ. 8-9.
64. "Περί Νεοελληνικού Διαφωτισμού", Ιστοριογραφικά: Νεοελληνικός Διαφωτισμός, περ. *Ιστορ*, τχ. 12, Μάρτιος 2001, σ. 207-214 (Αναφορά: εφ. «*Η Αυγή*», φύλλο της 3ης Μαΐου 2001, σ. 35· εφ. «*Το Βήμα*» - Βιβλία, Κυριακή 27 Μαΐου 2001, σ. 51· εφ. «*Η Καθημερινή*» - Νέες εκδόσεις, φύλλο της 24ης Ιουνίου 2001, σ. 56.).
65. (Βιβλιοκρισία) *Εμείς και το Βυζάντιο*, "Roxane D. Argyropoulos, *Les intellectuels grecs à la recherche de Byzance (1860--1912)*, Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών ΕΙΕ, σειρά "Histoire des Idées", Αθήνα 2001, σελ. 100", στο "Το άλλο Βήμα - Βιβλία", εφημ. *Το Βήμα*, Κυριακή 8 Ιουλίου 2001, σ. 41.
66. (Βιβλιοκρισία) *Μπαρόκ στις όχθες του Αλφειού*, "Ρήγα Βελεστινλή, *Τα Ολύμπια*. Μετάφραση του λιμπρέτου του Πιέτρο Μεταστάσιου, Βιέννη 1797. Φιλολογική Επιμέλεια : Βάλτερ Πούχνερ, Έκδοση Ιδρύματος Κώστα και Ελένης Ουράνη, Σειρά Θεατρική Βιβλιοθήκη (Αθήνα), 2000, σελ. 226, τιμή 5000 δρχ.", στο "Το άλλο Βήμα - Βιβλία", εφημ. *Το Βήμα*, Κυριακή 9 Σεπτεμβρίου 2001, σ. 30-31. Εκτεταμένη μορφή: Ρήγα Βελεστινλή, *Τα Ολύμπια*. Μετάφραση του λιμπρέτου του Πιέτρο Μεταστάσιου, Βιέννη 1797. Φιλολογική Επιμέλεια : Βάλτερ Πούχνερ, Αθήνα, Θεατρική Βιβλιοθήκη, Ίδρυμα Κώστα και Ελένης Ουράνη, Σειρά (Αθήνα), 2000, 226 σελ.", *Παράβασις/Parabasis*, τχ. 4 (2002), σ. 449-452.
67. (Βιβλιοκρισία) *Αντίδωρο σε έναν 'αναγεννησιακό'*, "*Δάφνη. Τιμητικός τόμος για τον Σπύρο Α. Ευαγγελάτο*. Επιμέλεια Ιωσήφ Βιβιλάκης, Παράβασις - Επιστημονικό Δελτίο Τμήματος Θεατρικών Σπουδών Πανεπιστημίου Αθηνών, Παράρτημα Μελετήματα [1], Εκδόσεις Ergo, 2001, σελ. 402, τιμή 7.200 δρχ.", στο "Το άλλο Βήμα - Βιβλία", εφημ. *Το Βήμα*, Κυριακή 4 Νοεμβρίου 2001, σ. 19.
68. "Δημοσθένης Κ. Μισιτζής. Η ζωή και το έργο του", "*Ο Φιάκας*. Λίγα λόγια για το έργο", [Πρόγραμμα της παράστασης] Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Ρούμελης, *Ο Φιάκας*, Δημοτικό Θέατρο Λαμίας, Χειμώνας 2001-2002, σ. 4-5.
69. Χρονικό. "Συμπόσιο *Poétiques Méditerranéennes*, Centre d'Études et de Recherches sur la Méditerranée (AILC), (Παρίσι, Université de la Sorbonne Nouvelle, 23-24 Φεβρουαρίου 2001)", *Ενημερωτικό Δελτίο*, τχ. 26, Δεκέμβριος 2001, σ. 81-82.

70. Χρονικό. "Διεθνές Συμπόσιο Interfaces. Villes frontières (Παρίσι, Université Paris X-Nanterre, 22-24 Μαρτίου 2001)", *Ενημερωτικό Δελτίο*, ό.π., σ. 83-85.
71. (Βιβλιοκρισία) "Απ' τον Περεσιάδη στον Μάτεσι. Μια αναδρομή στην ιστορία του ελληνικού θεάτρου των τελευταίων τριών αιώνων: Το ελληνικό θέατρο από τον 17ο στον 20ό αιώνα. Πρακτικά Α' Πανελληνίου Θεατρολογικού Συνεδρίου (17-20 Δεκεμβρίου 1998). Επιμέλεια: Ιωσήφ Βιβιλάκης, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών Πανεπιστημίου Αθηνών και Εκδόσεις Ergo, Αθήνα, 2002, Παράρτημα του περιοδικού «Παράβασις», Μελετήματα [2], σελ 398, τιμή 20 ευρώ", στο "Το άλλο Βήμα - Βιβλία", εφημ. *Το Βήμα*, Κυριακή 2 Ιουνίου 2002, σ. 28.
72. (Βιβλιοκρισία) "*Comparative Literature. Issues and Methods / La Littérature comparée. Questions et méthodes*. Editor Lisa Block de Behar, Montevideo, 2000, σελ. 272", βιβλιο-συγκρίσεις, περ. *Σύγκριση/ Comparaison*, τχ. 13(2002), σ. 273-277.
73. Χρονικό. —, Ουρανία ΠΟΛΥΚΑΝΔΡΙΩΤΗ, "Ελληνογαλλικό Συμπόσιο. Βίκτωρ Ουγκώ, μια παγκόσμια φωνή στην αυγή του 21ου αιώνα. Η ακτινοβολία του στην Ελλάδα (Αθήνα, 21-23 Νοεμβρίου 2002)", *Ενημερωτικό Δελτίο*, τχ. 27, Δεκέμβριος 2002, σ. 63-64.
74. Χρονικό. "Ημερίδα. Το μεταφραστικό εγχείρημα ως διάυλος επικοινωνίας με τις ευρωπαϊκές γλώσσες και λογοτεχνίες (15ος-21ος αι.), (Αθήνα, ΕΙΕ, 19 Δεκεμβρίου 2001)", *Ενημερωτικό Δελτίο*, ό.π., σ. 67-69.
75. Χρονικό. "Διεθνές Εργαστήριο (Multiple) Europe: Multiple Identity, Multiple Modernity (Βουκουρέστι, 27-31 Μαΐου 2002)", *Ενημερωτικό Δελτίο*, ό.π., σ. 110-111.
76. (Βιβλιοκρισία) "Δραματουργική παρακαταθήκη. Η εκδοτική αποκατάσταση των σκηνικών έργων ενός πολυπράγμονος φαναριώτη λόγιου. *Ιακωβάκης Ρίζος Νερούλος Τα θεατρικά (Ασπασία, 1813, Πολυξένη 1814, Κορακιστικά 1813)*. Εισαγωγή = φιλολογική επιμέλεια Βάλτερ Πούχνερ, Θεατρική βιβλιοθήκη - Κείμενα, γενική φιλολογική εποπτεία Βάλτερ Πούχνερ, Έκδοση Ιδρύματος Κώστα και Ελένης Ουράνη, 2002, σελ. 470, τιμή 16,70 ευρώ", στο "Το άλλο Βήμα - Βιβλία", εφημ. *Το Βήμα*, Κυριακή 21 Σεπτεμβρίου 2003, σ. 49.
77. (Βιβλιοκρισία) "Σπάνια, παλαιά αρώματα. Μια γοητευτική περιπέτεια αναδίφησης σε ιστορικά αρχεία, προορισμένη μόνο για επαΐοντες. Βασιλική Μπόμπου-Σταμάτη, *Ιστορικής Έρευνας Αποτελέσματα. Μαρτυρίες για τη νεοελληνική παιδεία και ιστορικά μελετήματα (16ος-19ος αι.)*. Αθήνα, 2002, σελ. 620, τιμή 28 ευρώ", στο "Το άλλο Βήμα - Βιβλία", εφημ. *Το Βήμα*, Κυριακή 26 Οκτωβρίου 2003, σ. 44.

78. Σεμινάριο Συγκριτικής Γραμματολογίας και Ιστορίας των Ιδεών. *Διεθνές Συμπόσιο Transferts culturels / osmose, divergences et convergences dans les traditions et les canons littéraires et dramatiques du Sud-Est Européen (XVIIIe-XXe siècles)*, (Αθήνα, ΕΙΕ, 31 Οκτωβρίου – 1 Νοεμβρίου 2003), *Ενημερωτικό Δελτίο*, τχ. 28, Δεκέμβριος 2003, σ. 52-55.
79. Χρονικό. Επιστημονική Συνάντηση *Δημοτικό Θέατρο Πειραιά. Η ιστορική του διαδρομή, η αποκατάσταση και η λειτουργία του στον 21ο αιώνα* (Πανεπιστήμιο Πειραιώς, 13 Απριλίου 2003), *Ενημερωτικό Δελτίο*, ό.π., σ. 88-89.
80. Χρονικό. Διήμερο Λόγου *Το επτανησιακό θέατρο 18ου-19ου αιώνα*. Γιορτές Λόγου και Τέχνης, 48η περίοδος (Λευκάδα, 7-8 Αυγούστου 2003), *Ενημερωτικό Δελτίο*, ό.π., σσ. 93-95.
81. «Αποτίμηση», συμμετοχή στο επετειακό αφιέρωμα ‘5 χρόνια η «Ε» γράφει Ιστορία’, ένθετο *Ε-Ιστορικά*, εφ. *Ελευθεροτυπία*, φύλλο της 21ης Οκτωβρίου 2004, σσ. 40-43.
82. (Βιβλιοπαρουσιάσεις) « Roxane D. Argyropoulos, *Benjamin de Lesbos et la pensée européenne du dix-huitième siècle* (en grec). Athènes, Centre de Recherches Néohelléniques de la Fondation Nationale de la Recherche, 2003, 326 p. + iII. (Coll. « Histoire des Idées » και Roxane D. Argyropoulos, *La pensée morale et politique en Grèce. Des Lumières au Romantisme* (en grec). Thessalonique, Éditions Vaniyas, 2003, 312 p.», *Dix-huitième siècle*, 36(2004), σ. 637-638.
83. (Βιβλιοκρισία) «Δεν χάθηκαν τα ίχνη. Τρεις λόγιες Ελληνίδες στα χρόνια της Παλιγγενεσίας και ένας ολιγόζωος πλην σημαντικός μεταφραστής του Γκαίτε», *Γυναίκες θεατρικοί συγγραφείς στα χρόνια της Επανάστασης και το έργο τους*. Μητιά Σακελλαρίου «*Η ευνώμων δούλη*», «*Η πανούργος χήρα*» (1818), Ελισάβετ Μουτζάν-Μαρτινέγκου «*Φιλάργγυρος*» (1823/24), Ευανθία Καΐρη «*Νικήρατος*» (1826). Φιλολογική επιμέλεια Βάλτερ Πούχνερ. Έκδοση του Ιδρύματος Κώστα και Ελένης Ουράνη, 748 σελ., τιμή 35 ευρώ - *Ιωάννου Σεργίου Παπαδοπούλου, Θεατρικές μεταφράσεις: «Οι Κουάκεροι» του A. von Kotzebue, Βουκουρέστι 1813-14, ανέκδοτο χειρόγραφο και «Ιφιγένεια εν Ταύροις» του J. W. Goethe, Ιένα 1818*. Φιλολογική επιμέλεια Βάλτερ Πούχνερ. Έκδοση του Ιδρύματος Κώστα και Ελένης Ουράνη, 2004, 222 σελ., τιμή 15 ευρώ, στο "Το άλλο Βήμα - Βιβλία", εφημ. *Το Βήμα*, Κυριακή 13 Μαρτίου 2005, σ. 44.
84. (Βιβλιοκρισία) «Με τον δάσκαλο του Ρήγα. Το οδοιπορικό ενός ‘λάθρα βιώσαντος’ εξελληνισμένου λόγιου του 18ου αιώνα», Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης, *Ιώσηπος Μοισιόδαξ. Οι συντεταγμένες της βαλκανικής σκέψης τον 18ο αιώνα*, β’ έκδοση, με νέα εισαγωγή και συμπληρώσεις. Μορφωτικό Ίδρυμα της Εθνικής Τραπέζης, 2004, σελ. λζ’ + 402, τιμή 30 ευρώ», στο

- "Το άλλο Βήμα - Βιβλία", εφημ. *Το Βήμα*, Κυριακή 28 Αυγούστου 2005, σ. 44.
85. (Χρονικό) Α' Διεθνές Συνέδριο «Θέατρο και Θεατρικές Σπουδές στι κατώφλι του 21ου αιώνα» / First International Conference "Theatre and Theatre Studies in the 21st Century" (Αθήνα, Πανεπιστήμιο Αθηνών, 28 Σεπτεμβρίου – 1 Οκτωβρίου 2005), *Ενημερωτικό Δελτίο ΚΝΕ/ΕΙΕ*, τχ. 30, Δεκέμβριος 2005, σσ. 89-91.
86. (Βιβλιοκρισία) «Ο μύθος της Κουτσοχέρας. Η ανάγνωση ενός έργου τοποθετημένου στις παρυφές του λαϊκού και του θρησκευτικού θεάτρου. Γιώργος Π. Πεφάνης, *Το βασίλειο της Ευγένιας. Λογοτεχνικά διακείμενα και ανθρωπολογικά περιεχόμενα στην Ευγένια του Μοντσελέζε*. Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2005, σελ. 320, τιμή 16 ευρώ », στο "Το άλλο Βήμα - Βιβλία", εφημ. *Το Βήμα*, Κυριακή 19 Μαρτίου 2006, σ. 50.
87. Πρόλογος στο βιβλίο: Χρυσόθεμις Σταματοπούλου-Βασιλάκου, *Το θέατρο στην καθ' ημάς Ανατολή: Κωνσταντινούπολη-Σμύρνη. Οκτώ μελετήματα*, σειρά Δράμα και Δρώμενα, Πολύτροπον, Αθήνα 2006, σσ. 15-18.
88. (Βιβλιοκρισία) «Σύγχρονη Τερψιχόρη. Το αρχείο της γυναίκας που μπόλιασε τον χορό με μιαν αυθεντικά ελληνική έκφραση. Χρυσόθεμις Σταματοπούλου-Βασιλάκου, ομάδα θεατρολόγων, *Αρχείο Ραλλούς Μάνου. Η ζωή και το έργο της*, Εκδόσεις Έφεσος, 2005, σελ. 570, τιμή 60 ευρώ», στο "Το άλλο Βήμα - Βιβλία", εφημ. *Το Βήμα*, Κυριακή 23 Ιουλίου 2006, σ. 22.
89. (Βιβλιοκρισία) «Το φάντασμα της γκεζεράς. Η βίαιη αντιπαράθεση της τοπικής κοινωνίας με το εβραϊκό στοιχείο στα Επτάνησα του 1891. Ευτυχία Δ. Λιάτα, *Η Κέρκυρα και η Ζάκυνθος στον κυκλώνα του αντισημιτισμού. Η «συκοφαντία για το αίμα» του 1891*, Έκδοση του Ινστιτούτου Νεοελληνικών Ερευνών του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών, αρ. 89, 2006, σελ. 256, τιμή 18 ευρώ», στο "Το άλλο Βήμα - Βιβλία", εφημ. *Το Βήμα*, Κυριακή 17 Σεπτεμβρίου 2006, σ. 46.
90. (Παρουσίαση) «Εργαλεία. Π. Δ. Μαστροδημήτρης, *Εισαγωγή στη νεοελληνική φιλολογία*. Εκδόσεις Δόμος, 2006, σελ. 803», στο "Το άλλο Βήμα - Βιβλία", στήλη Επιλογές, εφημ. *Το Βήμα*, Κυριακή 26 Νοεμβρίου 2006, σ. 44.
91. Πρόλογος στο βιβλίο: Κωνσταντίνος Α. Μαλαφάντης, *J. H. Pestalozzi, Λεονάρδος και Γερτρούδη. Ένα παιδαγωγικό μυθιστόρημα*. Πρόλογος Άννα Ταμπάκη, Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Αθηνών, Πορεία, Αθήνα 2006, σσ. 9-13.

92. (Βιβλιοκρισία) «Διαφωτισμός, Τα παιγνίδια της ειμαρμένης. Ένα κείμενο του φιλοσόφου-παραμυθά όπου ανατακλάται στον υπέρτατο βαθμό η σκωπτική του οξύνοια και η περίφημη βολταιρική ειρωνεία. Βολταίρος, *Zanτίγκ ή το Πεπρωμένο. Ανατολίτικη ιστορία*. Μετάφραση Σοφία Διονυσοπούλου, Επιμέλεια Αχιλλέας Κυριακίδης, Εισαγωγή Ρωξάνη Αργυροπούλου, Επίμετρο René Pomeau, Εκδόσεις Πόλις, 2006, σελ. 192, τιμή 14 ευρώ», στο "Το άλλο Βήμα - Βιβλία", εφημ. *Το Βήμα*, Κυριακή 20 Μαΐου 2007, σ. 62.
93. (Χρονικό) Στρογγυλή Τράπεζα *Trajectoires d'Adamance Coray dans le monde des Lumieres: Smyrne, Montpellier, Paris / Adamantios Korai's Itineraries in the world of the Enlightenment: Smyrna, Montpellier, Paris*. Οργανωτής: Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης. 12ο Συνέδριο για τον Διαφωτισμό: *Sciences, Techniques et Cultures* (Le Corum, Montpellier, 8-15 Ιουλίου 2007), *Ενημερωτικό Δελτίο INE/EIE*, τχ. 32, Δεκέμβριος 2007, σσ. 52-57.
94. (Χρονικό) Ημερίδα Δημήτριος Ν. Βερναρδάκης: *Η ζωή και το έργο του*. Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Αθηνών (Πανεπιστήμιο Αθηνών, 10 Οκτωβρίου 2007), *Ενημερωτικό Δελτίο INE/EIE*, ό.π., σσ. 92-93.
95. [Προσωπική μαρτυρία] στο: *Το Ελληνικό Ίδρυμα στη Διεθνή Πανεπιστημιούπολη στο Παρίσι. Τόπος ζωής – Τόπος μνήμης: Μαρτυρίες φοιτητικών χρόνων*, Επιμέλεια Ελευθερία Φίλη. Fondation Hellénique, 2007, σ. 142.
96. Π. Δ. Μαστροδημήτρης, Τα «καλά εργαλεία»: ένας συστηματικός χάρτης της νεοελληνικής φιλολογίας “Π. Δ. Μαστροδημήτρης. Εισαγωγή στη νεοελληνική φιλολογία, έβδομη έκδοση, Εκδόσεις Δόμος 2005, σελ. 803”, *Παράβασις / Parabasis*, τ. 8(2008), σσ. 679-681.
97. (Χρονικό) Συμπόσιο *Ελληνο-βουλγαρικές σχέσεις την εποχή της διαμόρφωσης των εθνικών ταυτοτήτων / Relations Gréco-bulgares à l'ère de la formation des identités nationales* (Αθήνα, ΕΙΕ, 2-3 Οκτωβρίου 2009), *Ενημερωτικό Δελτίο* τχ. 33, Δεκέμβριος 2008, σσ. 60-61.
98. *Critical Perspectives/Approches critiques « Une vie dévouée à l'approche des cultures grecque et roumaine. Ariadna Camariano–Cioran, Relații Româno-elene. Studii istorice și filologice (Secolele XIV-XIX)*. Ediție, studiu introductiv, tabel cronologic și note de Leonidas Rados [*Relations Gréco-roumaines. Études historiques et philologiques (XIVe-XIXe s)*]. Édition, étude introductive, tableau chronologique et notes par Léonidas Rados], Editura Omonia, București 2008, 766 p. + 10 p. non numérotées avec illustrations. ISBN 978-973-8319-54-

- 7», *The Historical Review/La Revue Historique*, VI(2009), σσ. 253-258.
99. «Το θέατρο ως όχημα της ‘φιλοσοφικής προπαγάνδας’. Ο ρόλος του θεάτρου και η επίδρασή του υπό το φως του Διαφωτισμού», *Βήμα Ιδεών*. Μηνιαία έκδοση αναζήτησης και διαλόγου, «Διαφωτισμός: Τι απέμεινε σήμερα;», Απρίλιος 2010, [ένθετο - εφ, *Το Βήμα*, Μ. Παρασκευή, 2 Απρ. 2010], σσ. 19-20.
100. «Η ιστορία ως κύτταρο του εθνικού θεάτρου», *Ηλιαία*. Μηνιαία Επιθεώρηση αδέσμευτης κριτικής, τχ. 65(2011), σσ. 33-37.
101. (Βιβλιοκρισία) Νεοελληνική πεζογραφία: από τις δοκιμές και τις αμηχανίες στην εποχή της ωριμότητας «Στέση Αθήνη, *Όψεις της νεοελληνικής αφηγηματικής πεζογραφίας, 1700-1830. Ο διάλογος με τις ελληνικές και ξένες παραδόσεις στη θεωρία και στην πράξη*, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών 115, Βιβλιοθήκη της Ιστορίας των Ιδεών – 7, Αθήνα 2010, σελ. 576, ISBN 978-960-7916-93-8, τιμή βιβλίου 25 €», Βιβλιο-συγκρίσεις, περ. Σύγκριση/Comparaison, 22(2012), σσ. 106-108. Ηλεκτρονική ανάρτηση: http://gcla.phil.uoa.gr/newfiles/syngrisi_22/VivlioSyngriseis_10_5-114.pdf
102. «Προσφώνηση • Μικρή προσθήκη για την έκδοση», *Θέατρο ΣΤΟΑ: 36 χρόνια προσφοράς. Η συμβολή του στην εξέλιξη του σύγχρονου ελληνικού θεάτρου*, *Πρακτικά Διημερίδας* [Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, Σχολή Καλών Τεχνών, Παν/μιο Πελοποννήσου, 19-20 Μαΐου 2007, Κεντρικό Κτίριο, Αίθουσα «Λήδα Τασοπούλου»]. Επιμέλεια: Αθανάσιος Γ. Μπλέσιος, Έκδοση Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, Ναύπλιο 2011, σσ. 7-10. Ηλεκτρονική ανάρτηση: http://ts.uop.gr/images/stories/files/praktika/theatro_stoa.pdf
103. «Αφιέρωμα στον Δημήτρη Σπάθη» - Παρέμβαση, *Β΄ Θεατρολογικό Συνέδριο «Μετανάστες και πρόσφυγες στη σύγχρονη δραματουργία και τη σκηνική πράξη» Συνέδριο αφιερωμένο στον Ομότιμο Καθηγητή Δημήτρη Σπάθη* (Π.Ε.Σ.Υ.Θ, 28, 29, 30, 31 Μαρτίου [2012], Goethe-Institut, Αθήνα).
104. (Βιβλιοκρισία) «Μουρμούριζε στα Κύθηρα. Η μετάφραση του ποιήματος του Τορκουάτο Τάσο ‘Αμύντας’ με θέμα το νησί της Αφροδίτης, από τον Κυθήριο Γεώργιο Μόρμορη, που η οικογένειά του είχε ως οικόσημο μια μουρμούρα. Γεώργιος Μόρμορης, *Αμύντας* του Τάσσου – Ποίημα ωραιότατον. Κριτική έκδοση, εισαγωγή, σχόλια, γλωσσάριο Σπύρος Ευαγγελάτος. Εκδόσεις Μορφωτικού Ιδρύματος της Εθνικής Τραπέζης, 2012, σελ. 230, τιμή 25,23 ευρώ», εφ. *Το Βήμα*, Κυριακή 16 Ιουνίου 2013, σ. 9/3.

105. «Η πολυδιάστατη προσωπικότητα του Βίκτορος Ουγκώ: ο άνθρωπος και το συγγραφικό του έργο», στο: *Η Παναγία των Παρισίων. Θεατρική μεταγραφή του ομότιτλου έργου του Βικτώρ Ουγκώ από την Ελένη Μερκενίδου*, εκδ. Αιγόκερως / Θέατρο / Παραστάσεις - Παραγωγή Θέατρο Αυλαία, Οκτ. 2013, σσ. 7-15 [αποσπάσματα της μελέτης *Βίκτωρ Ουγκώ (1802-1885). Ο ρομαντικός συγγραφέας, ο οραματιστής στοχαστής, ο φιλέλληνας. 200 χρόνια από τη γέννησή του*, σειρά «Επιστήμης Κοινωνία». Ειδικές Μορφωτικές Εκδηλώσεις, Αθήνα, ΕΙΕ, 2002, σσ. 17-37].
106. (Πληροφορίες) [Νεκρολογία] (σε συνεργασία με τη Λουκία Δρούλια), «Olga Cicanci (Cahul Βεσσαραβίας, 20 Απριλίου 1940 – Βουκουρέστι, 7 Φεβρουαρίου 2013),» *Ενημερωτικό Δελτίο*, τχ. 37(2012), σσ. 91-92. Ηλεκτρονική ανάρτηση: <http://ine-newsletter.org/index.php/ed/article/view/219/217>
107. «Les voies communes de la recherche: Un demi-siècle d'un dialogue interdisciplinaire fertile», *Études Balkaniques*, L/1, Sofia 2014, σσ. 36-40.
108. 21 Απριλίου 2017 Έφυγε ένας «ευπατρίδης» της Συγκριτικής Φιλολογίας» [Αποχαιρετισμός στον Ζ.Ι. Σιαφλέκη]. Δημοσιεύθηκε στο Βήμα on line (tovima.gr) στις 21.4.2017, 22.44. <http://www.tovima.gr/culture/article/?aid=875223>
109. «Σε κήπους υπέροχους», *Το Βήμα*, Κυριακή 10 Δεκεμβρίου 2017, «Γνώμες», σ. 63/19 [Αναφορά στην πρώτη νεοελληνική μετάφραση του νεωτερικού μυθιστορήματος του Νικολάου Μαυροκορδάτου, *Φιλοθέου Πάρεργα* (1717)]. <http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=923060>
110. «Introduction à la Table Ronde: Traduction(s)», *Actes du Colloque Relations France – Grèce: Le théâtre des années 1960 à nos jours (Athènes, 8-10 mai 2014)*. Textes édités par Platon Mavromoustakos – Sophia Félopoulou / *Πρακτικά Συνεδρίου Σχέσεις Ελλάδας – Γαλλίας: Το θέατρο από το 1960 μέχρι σήμερα (Αθήνα, 8-10 Μαΐου 2014)*. Επιμέλεια Πλάτων Μαυρομούστακος – Σοφία Φελοπούλου, Αθήνα 2017, σσ. 165-166.
111. «Η Ελλάδα έχει μάθει να ζει με τη χρεοκοπία». Η ελληνική κοινωμία και οικονομία αλλά και το τοπίο στις αρχές της δεκαετίας του 1859, όπως το περιγράφει, με αντικειμενικό τρόπο, ο γάλλος περιηγητής Εντμόντ Αμπου. «Εντμόντ Αμπου, *Η Ελλάδα του Όθωνα*. Πρόλογος: Τάκης Θεοδωρόπουλος. Μετάφραση Αριστέα Κομνηνέλλη, Εκδόσεις Μεταίχμιο, Αθήνα 2018, σελ. 448, τιμή 16,60 ευρώ», *Το Βήμα* - Βιβλία, Κυριακή 25 Μαρτίου 2018, 23/7. <http://www.tovima.gr/books-ideas/article/?aid=953792>

112. Εισαγωγικό Σημείωμα [Jean Giraudoux. Λίγα λόγια για τη ζωή και το έργο του, *Σόδομα και Γόμορρα*] στο: Ζαν Ζιρωντού, *Σόδομα & Γόμορρα*. Μετάφραση: Νεκτάριος-Γεώργιος Κωνσταντινίδης, Εκδ. Βακχικόν, Αθήνα, 2018, σσ. 7-13.
113. «Χαιρετισμός», Σκηνή και Αμφιθέατρο. Αφιέρωμα στον Σπύρο Α. Ευαγγελάτο. *Πρακτικά Συνεδρίου* (Αθήνα 7-9 Μαρτίου 2016). Επιμέλεια Γωγώ Βαρζελιώτη – Πλάτων Μαυρομούστακος, Αθήνα 2018, σσ. 27-30.

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΕΣ

Εκδοτική Αθηνών - Παγκόσμιο Βιογραφικό Λεξικό

1. Κωνσταντίνος Νικολόπουλος (τ. 7, σ. 231-232).
2. Θεόδωρος Ορφανίδης (τ. 8, σ. 27).
3. Ιωάννης Ισιδωρίδης Σκυλίτσης (τ. 9_A, σ. 296-297).
4. Ugo Foscolo (τ. 9_B, σ. 371-373).
5. Αθανάσιος Χριστόπουλος (τ. 9_B, σ. 474-475).

Encyclopedia of Greece and the Hellenic Tradition —Fitzroy Dearborn Publishers

1. Essay "K.T. Dimaras", *Encyclopedia of Greece and the Hellenic Tradition*. Editor Graham Speake, Volume I, A-K, Fitzroy Dearborn Publishers, London-Chicago, 2000, σ. 478-481.
2. Essay "Enlightenment", *Encyclopedia of Greece and the Hellenic Tradition*, ό.π., σ. 547-551.

Encyclopedia of the Enlightenment, Oxford University Press

1. Essay "Greece", *Encyclopedia of the Enlightenment*, Alan Charles Kors Editor in Chief, Volume 2, Oxford University Press, 2003, σ. 157-160.

Μνεία: **Jonathan Israel**, 'Enlightenment ! Which Enlightenment ?' "*Encyclopedia of the Enlightenment* , 4 vols, editor in chief ALAN CHARLES KORS; Eds. ROGER L. EMERSON, LYNN HUNT, ANTHONY J. LA VOPA, JACQUES LE BRUN, JEREMY D. POPKIN, C. BRADLEY THOMSON, RUTH WHELAN, and GORDON S. WOOD (New York: Oxford University Press, 2003), *Journal of the History of Ideas*, volume 67, Number 3 (July 2006), p. 541.

Εγκυκλοπαίδεια του Ελληνικού Τύπου, 1784-1974. Επιμ. Λουκία Δρούλια -Γιούλα Κουτσοπανάγου, τ. Α' - Δ', ΙΝΕ/ΕΙΕ, αρ. 103, Αθήνα 2008.

1. λ. «Αλεξανδρίδης, Δημήτριος», τ. Α', Α-Δ, σσ. 165-166,

- 2, 3. λ. «Ειδήσεις διά τα Ανατολικά Μέρη», «Ελληνικός Τηλέγραφος», τ. Β', Ε-Κ, σσ. 64-65 & 158-160, και
 4. λ. «Φιλολογικός Τηλέγραφος», τ. Δ', Ρ-Ω, σσ. 256-258.

Encyclopedia of Romantic Nationalism in Europe [ηλεκτρονική εγκυκλοπαίδεια, Amsterdam].

Άρθρα:

Encyclopedia of Romantic Nationalism in Europe [ηλεκτρονική εγκυκλοπαίδεια, Amsterdam]

Άρθρα:

Tabaki Anna, 2015. “Theatre in Greece: Romantic poetics and national history”, *Encyclopedia of Romantic Nationalism in Europe*, ed. Joep Leerssen (electronic version; Amsterdam: Study Platform on Interlocking Nationalisms, www.romanticnationalism.net).

Tabaki Anna, 2015. “Vernardakīs, Dīmītrios”, *Encyclopedia of Romantic Nationalism in Europe*, ed. Joep Leerssen (electronic version; Amsterdam: Study Platform on Interlocking Nationalisms, www.romanticnationalism.net).

Tabaki Anna, 2015. “Zambelios, Iōannīs”, *Encyclopedia of Romantic Nationalism in Europe*, ed. Joep Leerssen (electronic version; Amsterdam: Study Platform on Interlocking Nationalisms, www.romanticnationalism.net).

[Έντυπη έκδοση] *Encyclopedia of Romantic Nationalism in Europe*, Edited by Joep Leerssen with the assistance of Anne Hilde van Baal† and Jan Rock, Amsterdam University Press, 2018.

Volume I, pp. 469-470: *Orfanidis Theodoros*, pp. 576-577: *Vernardakis Dimitrios*, p. 596: *Zambelios Ioannis*.

Volume II, pp. 1037-1039: [Greek] *Drama in Greece: Romantic poetics and national history*.

2015 - : Μέλος του International Advisory Board του ηλεκτρονικού περιοδικού *Colloquia Comparativa Litterarum*.